

Inspraak- en reactiebundel

**Zienswijzen en reacties op concept Notitie Reikwijdte en
Detailniveau 'NET OP ZEE TEN NOORDEN VAN DE
WADDENEILANDEN'**

Inspraakpunt Bureau Energieprojecten
Postbus 248
2250 AE VOORSCHOTEN
www.bureau-energieprojecten.nl

INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF.....	3
KENNISGEVING.....	5
MONDELINGE, SCHRIFTELIJKE EN DIGITALE REACTIES EN ZIENSWIJZEN:	
OPZOEKTABEL	
REGISTRATIENUMMER VERSUS REACTIE / ZIENSWIJZENUMMER.....	8
ALFABETISCH OVERZICHT ORGANISATIES EN REACTIES / ZIENSWIJZEN.....	10
REACTIENUMMER R001, R013, R021, R022, R028, R029.....	11
ZIENSWIJZENUMMER 0002 TOT EN MET 0037.....	34

Woord vooraf

Van vrijdag 27 september 2019 tot en met donderdag 7 november 2019 lag de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) ter inzage voor 'NET OP ZEE TEN NOORDEN VAN DE WADDENEILANDEN'. Een ieder kon naar aanleiding van de concept-NRD een zienswijze inbrengen. Overheden konden een reactie geven.

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en TenneT willen een ondergrondse hoogspanningsverbinding realiseren van het windenergiegebied Ten noorden van de Waddeneilanden in de Noordzee naar het vasteland.

Mogelijke locaties om de verbinding aan te sluiten op het hoogspanningsnet op land zijn de hoogspanningsstations nabij Burgum, Vierverlaten of Eemshaven. Intensief contact met de omgeving en onderzoek hebben geleid tot het concept van de zogenaamde Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD).

Wat is een NRD (Notitie Reikwijdte en Detailniveau)?

Voor de locatie waar wordt aangesloten op het hoogspanningsnet, de keuze voor het tracé voor de verbinding en waar (eventueel) het transformatorstation komt, is uitgebreid onderzoek nodig. De NRD beschrijft het project, welke routes en locaties we gaan onderzoeken, hoe dit gebeurt en welke onderwerpen zoals leefomgeving, landschap en natuur worden beschreven in het milieueffectrapport (MER). De concept NRD is tot stand gekomen met kennis uit de omgeving, opgehaald in werksessies, overleggen en informatieavonden. Het voornemen en participatieplan voor dit project hebben ter inzage gelegen van 8 maart tot en met 18 april 2019. De reacties daarop zijn meegenomen in dit concept NRD.

Waarom dit project?

Nederland stapt over op schone energie. In de routekaart windenergie op zee 2030 heeft het kabinet vastgelegd, na veel overleg met betrokken partijen, dat in 2030 voor 11 gigawatt (GW) aan windparken is gebouwd en op land is aangesloten. Dit betekent 40% van het totale huidige elektriciteitsverbruik. Het project Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden maakt hier deel van uit. Dit project gaat over: de bouw van een platform op zee, de aanleg van een ondergrondse hoogspanningsverbinding tussen het platform op zee en het hoogspanningsnet op land, de bouw van een transformatorstation op land en de aanleg van de ondergrondse verbinding tussen het transformatorstation en het bestaande hoogspanningsstation.

Informatieavond(en)

Er zijn 5 inloopavonden georganiseerd, waar medewerkers van het Ministerie van EZK en van TenneT aanwezig waren om vragen te beantwoorden. De inloopavonden vonden plaats op 8 oktober 2019 in Partycentrum De Pleats, Schoolstraat 82, Burgum; 9 oktober 2019 in De Stag, Langestreek 23, Schiermonnikoog; 14 oktober 2019 in Hotel Ekamper, Radsweg 12, Roodeschool; 15 oktober 2019 in De IJberg, Harddraversdijk 1, Dokkum; 16 oktober 2019 in Café Hammingh, Hunzeweg 32, Garnwerd, alle van 19.00 uur tot 21.00 uur. Op 10 oktober 2019 is in Hotel Restaurant de Jong, Reeweg 29, Nes – Ameland een spreekuur georganiseerd.

Zienswijzen en reacties

Op de concept-NRD zijn binnen de inspraaktermijn in totaal 31 zienswijzen binnengekomen (waarvan 31 uniek) en 6 reacties van overheden. De zienswijzen en reacties zijn integraal opgenomen in deze bundel. U kunt deze inspraak- en reactiebundel downloaden van www.bureau-energieprojecten.nl.

Registratie en verwerking

De ontvangen zienswijzen en reacties zijn geregistreerd. Aan de indieners is een ontvangstbevestiging gezonden met daarin een registratienummer. Met de opzoektabel op pagina 8 kan bij het ontvangen registratienummer het bijbehorende reactie- of zienswijzennummer worden opgezocht.

De procedure

Het aansluiten van een windpark op zee is een groot project van nationaal belang en valt onder de rijkscoördinatierегeling (RCR). Het Ministerie van EZK coördineert de procedure. Het tracé voor de verbinding wordt vastgelegd in een inpassingsplan. Als stukken ter inzage worden gelegd, is een zienswijze mogelijk. U leest hierover in de Staatscourant, de lokale media en op www.bureau-energieprojecten.nl.

Verdere procedure

Ook de Commissie voor de milieueffectrapportage is om advies gevraagd over reikwijdte en detailniveau. Het advies is te vinden op de website: <https://www.commissiemer.nl/adviezen/3389>.

Alle zienswijzen en reacties van de betrokken overheden en het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage worden bekeken door de minister van EZK en betrokken bij het opstellen van de definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Daarin wordt vastgelegd welke informatie in het MER opgenomen dient te worden. Daarna komt de Integrale Effect Analyse (IEA) en het MER fase 1: de onderbouwing voor het voorkeursalternatief. Het gekozen voorkeursalternatief wordt verder onderzocht in het MER ter onderbouwing voor inpassingsplan en vergunningen.

Als het MER is afgerond, worden mede op basis daarvan de ontwerpbesluiten voorbereid. Deze ontwerpbesluiten zullen samen met het MER ter inzage worden gelegd. Dit wordt te zijner tijd aangekondigd in onder andere de Staatscourant, lokale media en op www.bureauenergieprojecten.nl.

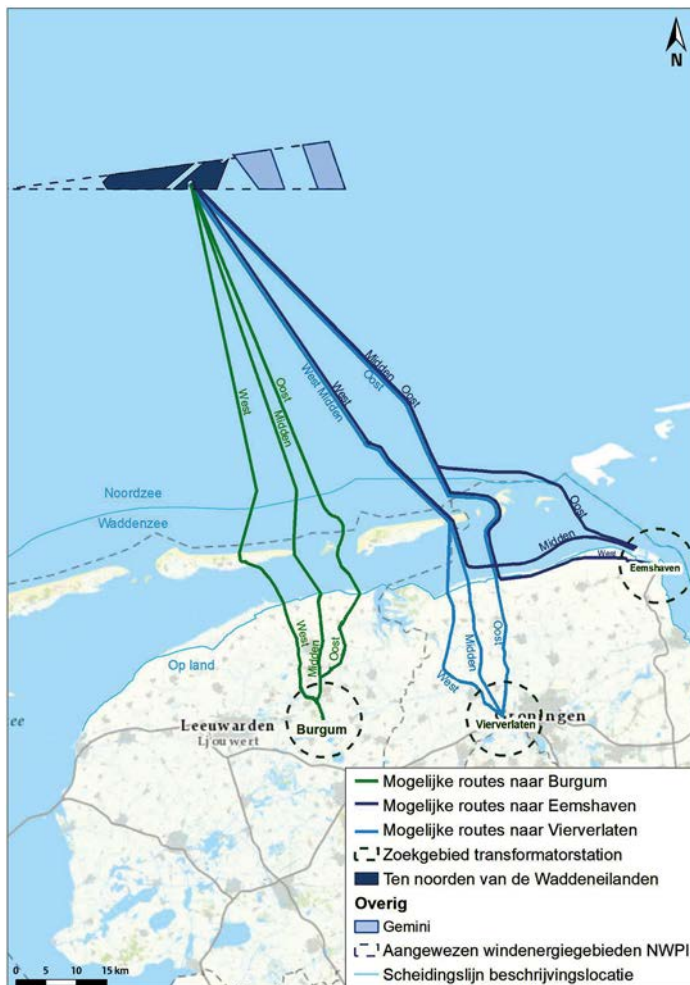
Volgende fase project Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden: concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau ter inzage, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

KENNISGEVING

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en TenneT willen een ondergrondse hoogspanningsverbinding realiseren van het windenergiegebied Ten noorden van de Waddeneilanden in de Noordzee naar het vasteland.

Mogelijke locaties om de verbinding aan te sluiten op het hoogspanningsnet op land zijn de hoogspanningsstations nabij Burgum, Vierverlaten of Eemshaven. Intensief contact met de omgeving en onderzoek hebben geleid tot het concept van de zogenaamde Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD).

Wij nodigen u uit voor de inloopbijeenkomsten op 8, 9, 10, 14, 15, en 16 oktober 2019 voor meer informatie over de procedure en het project. Iedereen kan het document inzien, reageren op de inhoud of een zienswijze indienen.

Wat is een NRD (Notitie Reikwijdte en Detailniveau)?

Voor de locatie waar wordt aangesloten op het hoogspanningsnet, de keuze voor het tracé voor de verbinding en waar (eventueel) het transformatorstation komt, is uitgebreid onderzoek nodig. De NRD beschrijft het project, welke routes en locaties we gaan onderzoeken, hoe dit gebeurt en welke

onderwerpen zoals leefomgeving, landschap en natuur worden beschreven in het milieueffectrapport (MER). De concept NRD is tot stand gekomen met kennis uit de omgeving, opgehaald in werksessies, overleggen en informatieavonden.

Uw zienswijzen indienen

Van 27 september 2019 tot en met 7 november 2019

Bij voorkeur digitaal via het reactieformulier op: www.bureau-energieprojecten.nl onder 'Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden'. U krijgt dan per brief een ontvangstbevestiging. U kunt niet reageren per e-mail.

Per post naar: Bureau Energieprojecten, Inspraakpunt 'Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden', Postbus 248, 2250 AE Voorschoten. Wilt u uw brief ondertekenen en uw adres vermelden? Dan kunnen wij u per brief een ontvangstbevestiging sturen.

Persoonlijk : voor het opnemen van mondelinge zienswijzen is er tijdens de inloopbijeenkomsten een notulist aanwezig.

Telefonisch : op werkdagen tussen 9.00 uur en 12.00 uur kunt u bellen met Bureau Energieprojecten via telefoonnummer 070 – 379 89 79.

1. U vindt de officiële stukken voor uw zienswijze op: www.bureau-energieprojecten.nl onder 'Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden'.
2. De documenten liggen ter inzage tijdens de reguliere openingstijden bij de volgende gemeenten:
 - Het Hogeland, op afspraak via telefoonnummer 088 – 345 88 88.
 - Noardeast-Fryslân, Koningstraat 13, Dokkum.
 - Westerkwartier, Tolberterstraat 66, Leek.
 - Groningen Loket Bouwen en Wonen, Harm Buitenplein 1, Groningen.
 - Tytsjerksteradiel, Raadhuisweg 7, Burgum.
 - Dantumadiel, Hynstebloem 4, Damwâld.
 - Ameland, Jelmeraweg 1, Ballum.
 - Schiermonnikoog, Nieuwestreek 5, Schiermonnikoog.
3. Achtergrondinformatie, een samenvatting en kaartjes staan op: www.netopzee.eu/tennoordenvandewaddeneilanden/.

In een zienswijze laat u weten wat u vindt van de concept NRD: worden de juiste alternatieven en effecten onderzocht? We stellen het op prijs als u aangeeft op welk deel van de notitie u reageert.

Wij gaan zorgvuldig om met uw persoonsgegevens en gebruiken deze alleen voor het doel waarvoor u ze heeft aangeleverd. Ook bewaren wij uw gegevens niet langer dan nodig. U vindt meer informatie over het privacybeleid op: www.bureau-energieprojecten.nl.

Inloopbijeenkomst

Wilt u meer weten over het project en de procedure? Het Ministerie van EZK organiseert samen met TenneT inloopbijeenkomsten:

- 8 oktober 2019, Partycentrum De Pleats, Schoolstraat 82, Burgum.
- 9 oktober 2019, De Stag, Langestreek 23, Schiermonnikoog.
- 14 oktober 2019, Hotel Ekamper, Radsweg 12, Roodeschool.
- 15 oktober 2019, De IJsberg, Harddraversdijk 1, Dokkum.
- 16 oktober 2019, Café Hammingh, Hunzeweg 32, Garnwerd.

U kunt tussen 19.00 uur en 21.00 uur op elk moment binnenlopen. Er zijn panelen met informatie. Wij geven u met veel plezier meer informatie of beantwoorden uw vragen. U kunt ook ter plekke mondeling een zienswijze indienen.

Op donderdag 10 oktober 2019 wordt op Ameland van 16.00 uur tot 18.00 uur een spreekuur georganiseerd in Hotel Restaurant de Jong, Reeweg 29, Nes – Ameland. U kunt op elk gewenst moment binnenlopen.

Waarom dit project?

Nederland stapt over op schone energie. In de routekaart windenergie op zee 2030 heeft het kabinet vastgelegd, na veel overleg met betrokken partijen, dat in 2030 voor 11 gigawatt (GW) aan windparken is gebouwd en op land is aangesloten. Dit betekent 40% van het totale huidige elektriciteitsverbruik. Het project Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden maakt hier deel van uit.

Dit project gaat over: de bouw van een platform op zee, de aanleg van een ondergrondse hoogspanningsverbinding tussen het platform op zee en het hoogspanningsnet op land, de bouw van een transformatorstation op land en de aanleg van de ondergrondse verbinding tussen het transformatorstation en het bestaande hoogspanningsstation.

De procedure

Het aansluiten van een windpark op zee is een groot project van nationaal belang en valt onder de rijkscoördinatieregeling (RCR). Het Ministerie van EZK coördineert de procedure. Het tracé voor de verbinding wordt vastgelegd in een inpassingsplan.

Als stukken ter inzage worden gelegd, is een zienswijze mogelijk. U leest hierover in de Staatscourant, de lokale media en op www.bureau-energieprojecten.nl.

- De eerste participatie- en onderzoeksfase voor mogelijke tracés is afgerond.
- Nu ligt de concept NRD ter inzage waarop iedereen kan reageren. De Commissie m.e.r. adviseert.
- Zienswijzen, reacties en adviezen worden verwerkt in de definitieve NRD.
- Daarna komt de Integrale Effect Analyse en het milieueffectrapport (MER) fase 1: hieruit volgt de onderbouwing voor het voorkeursalternatief.
- Het gekozen voorkeursalternatief wordt verder onderzocht in het MER ter onderbouwing voor het inpassingsplan en vergunningen.
- Ontwerpbesluiten en MER ter inzage. Zienswijzen mogelijk.
- Besluiten definitief en ter inzage. Beroep mogelijk.

Opzoektabel mondelinge, schriftelijke en digitale reacties en zienswijzen

In onderstaande tabellen kunt u met het registratienummer het nummer van de reactie of zienswijze opzoeken. De reacties zijn vanaf pagina 11 opgenomen. De zienswijzen vindt u vanaf pagina 34.

Zienswijzen en reacties op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau 'NET OP ZEE TEN NOORDEN VAN DE WADDENEILANDEN'

Registratienummer	Zienswijzenummer	Reactienummer
a24-SN-0001		R001
a24-SN-0002	0002	
a24-SN-0003	0003	
a24-SN-0004	0004	
a24-SN-0005	0005	
a24-SN-0006	0006	
a24-SN-0007	0007	
a24-SN-0008	0008	
a24-SN-0009	0009	
a24-SN-0010	0010	
a24-SN-0011	0011	
a24-SN-0012	0012	
a24-SN-0013		R013
a24-SN-0014	0014	
a24-SN-0015	0015	
a24-SN-0016	0016	
a24-SN-0017	0017	
a24-SN-0018	0018	
a24-SN-0019	0019	
a24-SN-0020	0020	
a24-SN-0021		R021
a24-SN-0022		R022
a24-SN-0023	0023	
a24-SN-0024	0024	
a24-SN-0025	0025	
a24-SN-0026	0026	
a24-SN-0027	0027	
a24-SN-0028		R028
a24-SN-0029		R029
a24-SN-0030	0030	
a24-SN-0031	0031	
a24-SN-0032	0032	
a24-SN-0033	0033	

Registratienummer	Zienswijzenummer	Reactienummer
a24-SN-0034	0034	
a24-SN-0035	0035	
a24-SN-0036	0036	
a24-SN-0037	0037	

Alfabetisch overzicht organisaties en reacties / zienswijzen

Zienswijzen en reacties op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau 'NET OP ZEE TEN NOORDEN VAN DE WADDENEILANDEN'

Zienswijze- / reactienummer	Organisatie
0014	BT, SOUTHAMPTON, UNITED KINGDOM
0030	Buitengaats C.V., AMSTERDAM, mede namens ZeeEnergie C.V.
0018	Buurtvereniging Noardermar e.o.; Actiecomité Noardermar e.o.; Waterpark Zwartkruis
0019	Collectief Groningen West, ADUARD
0032	De Nederlandse Vissersbond, URK
0024	De Waddenvereniging, mede namens het Groninger Landschap; It Fryske Gea; Natuurmonumenten; Stichting WAD; de Friese Milieu Federatie; de Natuur en Milieufederatie Groningen
R021	Gemeente Noardeast-Fryslân, College van Burgemeester en Wethouders, KOLLUM, mede namens Gemeente Dantumadiel, College van Burgemeester en Wethouders
R029	Gemeente Schiermonnikoog, College van Burgemeester en Wethouders, SCHIERMONNIKOOG
R028	Gemeente Tytsjerksteradiel, College van Burgemeester en Wethouders, BURGUM
0023	Heartland / Agro advies, LEENS
0031	LTO Noord, regio Noord, DRACHTEN
0034	Marneheem, LEENS
0002	Nationaal landschap Middag Humsterland
0015	Pondera Consult B.V., HENGELO OV, mede namens Vattenfall NV
R001	Provincie Fryslân, Gedeputeerde Staten, LEEUWARDEN
R022	Provincie Groningen, Gedeputeerde Staten, GRONINGEN
0012	Stichting Duinbehoud, LEIDEN
0027	Stichting Eemswind, HORNHUIZEN
0025	Stichting La Mer, 'S-GRAVENHAGE
0035	Vereniging van Oevereigenaren en Gebruikers, GRONINGEN
R013	WSV.de Wasserstraßen- und Schifffahrtsverwaltung des Bundes, AURICH

Reacties R001, R013, R021, R022, R028, R029

Verzonden: Dinsdag 1 oktober 2019 10:31
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Postbus
Huisnummer: 52
Postcode: 8900 HM
Woonplaats: LEEUWARDEN
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Organisatie
Organisatie: Provincie Fryslân, Gedeputeerde Staten

Staan er naar uw mening onjuistheden in de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau?

-

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Het voorgestelde westelijk tracé naar Burgum is gepland over Ameland. Voor de drinkwaterwinning is op dit Waddeneiland een productielocatie ingericht met een grondwaterbeschermingsgebied. Het voorgestelde westelijke tracé is (deels) geprojecteerd binnen het grondwaterbeschermingsgebied en ter bescherming van het grondwater bestemd voor drinkwater gelden hier extra eisen. Deze zijn opgenomen in de Provinciale milieuverordening. Deze zijn hier te raadplegen:

https://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Fryslân/CVDR306354/CVDR306354_2.html

Reactie

WSV.de

 Wasserstraßen- und
 Schifffahrtsverwaltung
 des Bundes

31 OKT 2019

 Generaldirektion Wasserstraßen und Schifffahrt
 Schloßplatz 9 · 26603 Aurich

 Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt »Net op zee Ten noorden van de
 Waddeneilanden«
 Postbus 248
 2250 AE Voorschoten

Nederland

 Generaldirektion
 Wasserstraßen und
 Schifffahrt
 Standort Aurich
 Schloßplatz 9
 26603 Aurich

Ihr Zeichen

 Mein Zeichen
 3200S-332.3-KTWP/8

 Datum
 28. Oktober 2019

Netzanbindung des Offshore-Windparks „Ten Noorden van de Wadden“ (TNW)
Bekanntmachung des Niederländischen Ministerium für Wirtschaft und Klima über den „Entwurf des Berichts über die Reichweite und Detailtiefe der SUP“ („Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau“) vom 13. September 2019, hier eingegangen am 2. Oktober 2019

 Telefon 04941 602-354
 Telefax 04941 602-378

 Sehr geehrte Damen und Herren,
 zeer geachte Dames en Heren,

 Zentrale 04941 602-0
 Telefax 04941 602-378
 aurich.gdws@wsv.bund.de
 www.wsv.de

vielen Dank für die Information zu der vorgenannten Bekanntmachung sowie für die Möglichkeit zur Abgabe einer Stellungnahme im SUP-Verfahren. Im Zusammenhang mit dem geplanten Vorhaben haben wir bereits im Sommer 2019 in Assen einen konstruktiven Meinungs austausch über die Möglichkeiten zur Netzanbindung des Windparks TNW geführt. Dabei sind auch die sachlichen Anforderungen der Niederlande und der Wasserstraßen- und Schifffahrtsverwaltung des Bundes (WSV) sowie daraus resultierende Schlussfolgerungen angesprochen worden. Darauf aufbauend beziehe ich zu dem Entwurf des SUP-Berichtes wie folgt Stellung:

Einleitung

Die WSV ist entsprechend der Vorgaben des Gesetzes über die Aufgaben des Bundes auf dem Gebiet der Seeschifffahrt (Seeaufgabengesetz - SeeAufgG) sowie des Bundeswasserstraßengesetzes (WaStrG) verantwortlich für die Abwehr von Gefahren für die Sicherheit und Leichtigkeit des Schiffsverkehrs (Schifffahrtspolizei) sowie für die Erhaltung der Bundeswasserstraßen in einem für die Schifffahrt erforderlichen Zustand (Strompolizei).

Der Schutz der verkehrlichen Belange der Schifffahrt ist im Übrigen auch Voraussetzung für den Schutz der Meeresumwelt vor Schiffsunfällen sowie für die Aufrechterhaltung des uneingeschränkten seewärtigen Zugangs der niederländischen und deutschen Seehäfen an der Ems.

Bankverbindung
 Bundeskasse Trier
 Dienstsitz Kiel
 IBAN: DE18 2000 0000 0020
 0010 66
 BIC: MARKDEF 1200

Seite 1 von 5

WSV.de

Wasserstraßen- und
Schifffahrtsverwaltung
des Bundes

Vorbehaltlich einer detaillierteren Darstellung der das Emsästuar betreffenden Trassenvarianten ergibt sich vom Standpunkt der strom- und schiffahrtspolizeilichen Gefahrenabwehr folgende Einschätzung:

Ausgangslage

Das TNW-Seekabel soll der Stromabführung des am Verkehrstrennungsgebiet „East Friesland“ geplanten Offshore-Windparks „Ten Noorden van den Wadden“ zum niederländischen Festland dienen. Laut SUP-Entwurf kommen als Einspeisepunkte in das niederländische Stromnetz die Ortschaften Bergum, Vierverlaten oder Eemshaven in Betracht. Jedem Anbindungspunkt sind drei unterschiedliche Trassenvorschläge zugeordnet.

Rechtsgrundlagen

Die Trassenvariante „Eemshaven Oost“ würde (vermutlich als Einzige) durch das Ems-Dollart-Vertragsgebiet (EDV-Gebiet) verlaufen. Laut den Regelungen des Ems-Dollart-Vertrags stünden Verlegung und Betrieb des Kabels in diesem Fall unter dem Vorbehalt einer strom- und schiffahrtspolizeilichen Genehmigung (ssG) des Wasserstraßen- und Schifffahrtsamtes (WSA) Emden nach § 31 WaStrG.

Das WSA Emden hätte im Genehmigungsverfahren unter Berücksichtigung der ihm obliegenden gesetzlichen Aufgaben (siehe oben) zu prüfen, ob und gegebenenfalls in welchem Umfang die Sicherheit und Leichtigkeit des Schiffsverkehrs beziehungsweise der schiffbare Zustand der Bundeswasserstraße Ems durch die Verlegung und den Betrieb des TNW-Seekabels beeinträchtigt werden könnte, um darüber zu entscheiden, ob und gegebenenfalls unter welchen Bedingungen und Auflagen eine ssG erteilt werden könnte. Falls Beeinträchtigungen zu erwarten wären, die durch Bedingungen und Auflagen weder verhütet noch ausgeglichen werden können, dürfte eine ssG versagt werden.

Zielsetzung der WSV

Die WSV verfolgt das Ziel, das geplante Vorhaben auswirkungsarm und ohne Risiken für die Verkehrssicherheit oder die Schifffbarkeit der Bundeswasserstraße in das bestehende Nutzungsgefüge zu integrieren. Dies impliziert, dass die möglichen Risiken für die von der WSV zu schützenden Belange bereits bei der Bestimmung möglicher Trassenvarianten erfasst und (sowohl absolut als auch vergleichend) bewertet werden müssen. Zudem muss die strom- und schiffahrtspolizeiliche Risikobewertung in der Gesamtabwägung mit hinreichender Gewichtung berücksichtigt werden.

Bewertung der Trassenvarianten

Eemshaven Oost:

An beiden Rändern des Emsästuars wurden bereits mehrere Seekabel und Rohrleitungen in unmittelbarer Nähe der bezeichneten Fahrwasser verlegt. Auf der Ostseite des Hauptfahrwassers kann aus Platzgründen definitiv kein weiteres Kabelsystem verlegt werden. Auch auf der Westseite des Emsästuars (Einzugsgebiete Hubertgat, Horsbornsand und Alte Ems) muss davon ausgegangen werden, dass kaum noch geeigneter Raum für die Führung eines weiteren Kabelsystems vorhanden ist.

WSV.de

Wasserstraßen- und
Schifffahrtsverwaltung
des Bundes

Im Hinblick auf die Betroffenheit der Alten Ems und des Hubertgat sind insbesondere wiederkehrende gegenläufige Veränderungen der Wassertiefen in Hubertgat und Westerems zu berücksichtigen, die in der Vergangenheit zu mehrfach wechselnden Festlegungen des Hauptfahrwassers geführt haben. Da eine Fortsetzung der zyklischen Veränderungen nicht ausgeschlossen werden kann, muss eine zukünftige Entwicklung und ggf. Wiederherstellung des Hubertgat als Hauptfahrwasser in den erforderlichen Dimensionen (vergleiche: Tracebesluit zur Verbesserung des Fahrwassers Eemshaven-See) auf Dauer möglich bleiben.

Gleichfalls besteht Bedarf, die Alte Ems, die als Anker- und Notliegefläche für tiefgehende Schiffe und Fahrzeuge mit Gefahrgut dient und auch als Bypass-Fahrwasser nutzbar ist, auch zukünftig dem Schiffsverkehr zu widmen.

Die Trassenvariante „Eemshaven Oost“ würde infolge der bereits durch bestehende Leitungen gesetzten Zwangspunkte inmitten des Schifffahrtsweges Hubertgat sowie im Bereich der Horsbornplate und im nordwestlichen Teil der Alten Ems verlaufen.

Bei einer etwaigen Wiederherstellung des Hubertgat als Hauptfahrwasser würden bereits aufgrund der dafür notwendigen Wassertiefen entsprechende Minderabdeckungen eines dort bereits verlegten Kabels auftreten und das Kabel würde weiteren Verbesserungen sowie der Unterhaltung des Fahrwassers im Wege stehen.

Würde ein Wechsel des Zwei-Rinnen-Systems kurzfristig erfolgen und die Restitution des Hubertgat als Hauptfahrwasser noch vor Verlegung des Kabels notwendig werden, würden selbst die Verlegearbeiten auf großer Länge innerhalb des Hauptfahrwassers ausgeführt werden müssen. In der Konsequenz hätte dies eine längerfristige Sperrung des Hauptfahrwassers der Ems und damit ein vollständiges Abschneiden der Seehäfen an der Ems zur Folge.

Zudem weist der Übergangsbereich Alte Ems / Horsbornplate / Hubertgat - in dem überdies Kreuzungsbauwerke mit bestehenden Leitungsstrukturen zu errichten wären - eine extrem hohe morphologische Dynamik mit kurzfristigen und stark veränderlichen Wasserstiefen auf (zum Teil bis zu 10 m Sohl-lagendifferenz) auf.

Aus den vorgenannten Gründen wären bei Verlegung und Betrieb des TNW-Kabels über die Trasse „Eemshaven Oost“ Beeinträchtigungen des Schiffsverkehrs im Hubertgat und in der Alten Ems zu erwarten. Gleichfalls wären – im Zusammenhang mit der möglichen Betriebsdauer des Kabels – die gegebenenfalls notwendige Wiederherstellung des Hubertgat als Hauptfahrwasser auf Dauer blockiert. Darüber hinaus würde der gesamte Bereich langfristig als Ankergrund entwertet. Wegen der hohen morphologischen Dynamik wäre eine dauerhaft stabile Überdeckung nicht zu erwarten. Dies zöge laufende Nachvertiefungs- und Reparaturmaßnahmen nach sich, die teilweise inner-

WSV.de

Wasserstraßen- und
Schifffahrtsverwaltung
des Bundes

halb bezeichneter (Haupt-) Fahrwasser durchgeführt werden müssten und den Schiffsverkehr behindern/gefährden würden¹.

Darüber hinaus wären von einer Realisierung der Trasse „Eemshaven Oost“ auch in unmittelbarer Nähe liegende, bedeutsame Reeden im Emsrevier, die aus Gründen der Sicherheit und Leichtigkeit des Schiffsverkehrs zwingend vorzuhalten sind, in ihrer Funktionalität beeinträchtigt. Dies beträfe einerseits die Ankerplätze in der Alten Ems, die als Anker- und Notliegeflächen für tiefgehende Schiffe und Fahrzeuge mit Gefahrgut dienen sowie die Borkum-Reede, die als geschützter Not-Ankerplatz zur sicheren Verbringung etwaiger Havaristen sowie zum Abwettern von Sturmlagen etc. eingerichtet wurde. Infolge der Präsenz eines nahebei verlaufenden Seekabels wäre das sichere Liegen von Schiffen, etwa im Falle eines bereits geringfügigen Verdriftens nicht mehr zu gewährleisten. Eine Trassenführung „Eemshaven Oost“ würde damit den Widmungszweck der Ankerflächen in der Außenems konterkarieren.

Übrige Trassenvarianten:

Die Trassenvarianten in Richtung Bergum, Vierverlaten sowie Eemshaven-West und -Midden würden allesamt innerhalb niederländischer (Territorial-) Gewässer verlaufen und im niederländischen Wattenmeer anlanden. Verkehrsrelevante Bereiche auf der Ems wären nicht betroffen, so dass etwaige Auswirkungen auf die Sicherheit der Schifffahrt auf der Ems oder auf die Schiffbarkeit der Ems in diesen Fällen nicht zu erwarten wären.

¹ In diesem Zusammenhang wird auf das Negativbeispiel „NorNed-Kabel“ hingewiesen, welches ebenfalls in einem morphologisch sehr instabilen Bereich am Westrand des Emsästuars verlegt wurde und infolge fortschreitender morphologischer Dynamik mehrfach Minderabdeckungen beziehungsweise Freispülungen aufwies und die Betreiberin zu einem massiv erhöhten Instandhaltungs- und Korrekturaufwand gezwungen hat (in diesem Zusammenhang kam es zur Auferlegung eines Bußgeldes in Millionenhöhe durch Rijkswaterstaat). Eine Trassenführung über Eemshaven Oost zöge damit auch Risiken für die Betriebssicherheit des Kabels sowie für die Energieversorgungssicherheit mit Windstrom nach sich.

WSV.de Wasserstraßen- und
Schifffahrtsverwaltung
des Bundes**Fazit**

Infolge eines Vergleichs aller im SUP-Entwurf dargestellten Varianten ergibt sich dann ein vergleichsweise minimales und vernachlässigbar geringes Risiko für die von der WSV zu schützenden Belange, wenn das TNW-Kabel außerhalb des Emsästuars trassiert wird und in Bergum oder Vierverlaten oder über die Trassen Eemshaven-West oder Eemshaven-Midden angebunden würde.

Dagegen wären bei Realisierung der Trassenvariante „Eemshaven Oost“ erhebliche - und in Anbetracht der bestehenden Alternativen gänzlich vermeidbare - Risiken für die Sicherheit des Schiffsverkehrs auf der Ems und für den dauerhaften Erhalt der Schiffbarkeit der Bundeswasserstraße Ems zu erwarten. Letzteres beträfe insbesondere die uneingeschränkte Funktionalität des Hubertgat als potenzielles Hauptfahrwasser sowie der Reeden im Bereich der Außenems.

Schlussendlich hält die WSV es für geboten, die Trassenvariante „Eemshaven Oost“ nicht weiter zu verfolgen und aus dem SUP-Verfahren zu streichen. Vorsorglich weise ich darauf hin, dass eine strom- und schifffahrtspolizeiliche Genehmigung des WSA Emden für Verlegung und Betrieb eines Seekabelsystems auf der Trasse „Eemshaven Oost“ derzeit nicht in Aussicht gestellt werden kann. Für Rückfragen sowie für ein weiteres Gespräch stehe ich gerne zur Verfügung.

Mit freundlichen Grüßen
Met vriendelijke groeten

Im Auftrag

05 NOV 2019

Bureau Energieprojecten, inspraakpunt 'Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden'
 t.a.v. de heer M. Smallenbroek
 Postbus 248
 2250 AE Voorschoten

Uw brief van:
 Uw kenmerk:

Ons adres: Postbus 13
 9290 AA Kollum
 Ons telefoonnr: (0519) 29 88 88
 Ons whatsapp nr: (06) 120 830 46
 Ons e-mailadres: info@noardeast-fryslan.nl
 info@dantumadiel.frl
 Ons kenmerk: Z212257-2018

Website: www.noardeast-fryslan.nl
 www.dantumadiel.frl

Behandeld door:
 Bijlage(n):

Datum:
 Datum verzending:

Onderwerp: Zienswijze concept NRD TNW

VERZONDEN - 6 NOV 2019

Geachte heer Smallenbroek,

De colleges van B en W van de gemeenten Noardeast-Fryslân en Dantumadiel hebben kennisgenomen van de Conceptnotitie Reikwijdte en Detailniveau voor de aanlanding van het net van het Windpark 'Ten noorden van de Waddeneilanden'. De beide colleges begrijpen nut en noodzaak van de opwekking van windenergie op zee en de bijdrage die dit levert aan de energietransitie in Nederland. Met deze zienswijze willen de colleges enerzijds hun complimenten overbrengen over de manier waarop het proces van de verkenning van de aanlanding van netten op zee vormgegeven is en anderzijds u informeren over onze ruimtelijke kaders in relatie tot een mogelijke tracékeuze.

Met het ingezette proces loopt u vooruit op de nieuwe Omgevingswet en zoekt u de samenwerking met lokale overheden en andere belanghebbenden. Tijdens de ambtelijke en bestuurlijke overleggen hebben onze besturen en de ambtelijke organisatie aandachtspunten meegegeven voor verder onderzoek naar de trajectkeuze. De gemeenten Noardeast-Fryslân en Dantumadiel hebben een grote verscheidenheid en dichtheid aan archeologische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden. Daarnaast zijn er waterbouwkundige en infrastructurele ontwikkelingen in onze gemeenten. Bij een nadere verkenning van de tracés zult u hiermee te maken krijgen. Met deze zienswijze worden deze nogmaals aan de orde gesteld;

Archeologie, cultuurhistorie en landschap

Noardeast-Fryslân en Dantumadiel zijn rijk aan archeologische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden. Deze waarden komen voort uit intensieve bewoning van de kuststreek. Rond het begin van de jaartelling behoorden de kwelderstreken van Fryslân tot de dichtstbevolkte delen van Nederland. Deze tweeduizend jaar aan permanente bewoning van het gebied heeft geleid tot zowel zichtbare sporen als onzichtbare sporen in het landschap. Daardoor is de gemeente Noardeast-Fryslân één van de grootste archeologiegemeenten en dé grootste monumentengemeente van Nederland. Noardeast-Fryslân is vanwege deze reden aangesloten bij de Federatie Grote Monumentengemeenten. De gemeente Dantumadiel wordt vooral gekenmerkt door het coulissenlandschap. Een groot deel van de gemeente valt binnen de begrenzing van het Nationaal Landschap de Noardlike Fryske Wâlden.

Veel van deze waarden zijn zichtbaar, zoals de kruinige percelen, fijnmazige blokverkaveling, de historische dijken, microreliëf, het oude krekensysteem, houtwallen, esstructuren, heidestructuren, etc. Veel is echter ook gepreserveerd geraakt door afzetting van vegetatie (veen) en sediment (klei). Zo zijn de sporen en het landschap van bijvoorbeeld de trechterbekercultuur in delen van Noardeast-Fryslân en Dantumadiel niet meer zichtbaar, maar nog wel aanwezig. Dit bodemarchief van gelaagdheid met sporen is een waarde op zich.

Van de bovenstaande waarden hebben wij kaartmateriaal aangeleverd aan het projectteam. Deze kaarten horen bij de Landschapsinventarisatie Dongeradeel uit 2009. Ook de Provincie Fryslân heeft veel beschikbare gegevens, zoals de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE) en de Cultuurhistorische Kaart Fryslân (CHK). Er is meer informatie beschikbaar, zoals een archeologische verwachtingskaart van de voormalige gemeente Dongeradeel. Er ontbreekt echter ook nog veel informatie over bijvoorbeeld plaatsen, staten, stinzen en kloosters. Gezien de rijke geschiedenis van het gebied is de

archeologische trefkans daardoor hoog. Het advies is de werkzaamheden in het gebied uit te laten voeren onder toezicht van een archeoloog en onder sommige elementen, zoals historische dijken met coupures door te boren.

Momenteel wordt er gewerkt aan een landschapsbiografie voor de gemeente Noardeast-Fryslân. Naar verwachting is deze december 2019/januari 2020 gereed. Deze zullen wij uiteraard aan u verstrekken. Voor de gemeente Dantumadiel kan o.a. bij de nadere uitwerking van de tracés gebruik gemaakt worden van de 'Nota ruimtelijk beleid buitengebied Dantumadiel 2010-2020'.

Verder is het goed te vermelden dat een belangrijk deel van het UNESCO Werelderfgoed Waddenzee valt binnen de gemeentegrenzen van Noardeast-Fryslân. Het gaat hierbij om het deel van de Waddenzee tussen het Danziggat en het Westgat. Vooral het oostelijke deel van dit gebied is bijzonder. Hier liggen de zandplaten Het Rif en de Engelsmanplaat. Dit gebied, Het Rif genoemd, is een broedgebied voor vogels en een rustplaats voor zeehonden. In dit gebied is ook munitie uit de Tweede Wereldoorlog aanwezig. Tevens zijn er in dit gebied scheeps- en vliegtuigwrakken. Dit zijn archeologische locaties. Er zijn meer sporen uit het verleden te vinden in ons deel van de Waddenzee, zoals van de voormalige dijk tussen Holwerd en Ameland. Deze structuren zijn beschreven in de 'Landschapsbiografie van het Waddengebied', opgesteld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Water en infrastructuur

De tracés Burgum West, Midden en Oost doorkruisen en volgen op veel punten bestaande en geplande infrastructuur in de gemeenten Noardeast-Fryslân en Dantumadiel. Wij vragen ons daarom af wat de gevolgen zullen zijn voor toekomstige ontwikkelingen op deze locaties. Wanneer de kabels na het aanleggen niet meer doorkruist of omgelegd kunnen worden kan een groot deel van onze gemeenten 'op slot' komen te staan. Een aantal voorbeelden van waterbouwkundige en infrastructurele structuren die gekruist worden;

Zeedijk

Om de kabel van het Windpark Ten Noorden van de Waddeneilanden aan te laten landen is het nodig de zeedijk te kruisen. Binnendijks is sprake van verzilting. Een kabel onder de dijk door kan deze verzilting versterken. Wij verzoeken u om in overleg met het Wetterskip Fryslân en ons mogelijke verzilting als gevolg van het aanleggen van de kabels te voorkomen, te beperken en zo nodig maatregelen te treffen.

Dokkumer Lokaaltje

De geprojecteerde tracés in onze gemeenten naar de Centrale Burgum kruisen op verschillende plekken het tracé van de -buiten gebruik zijnde- historische spoorlijn Leeuwarden - Anjum, beter bekend als het Dokkumer Lokaaltje. In Leeuwarden en van Leeuwarden naar Stiens is dit tracé grotendeels weer begaanbaar gemaakt met een fietspad. Vanaf Stiens vervolgt het tracé richting Hallum en loopt deze parallel aan de kust tot Ternaard, waarna deze afbuigt naar Dokkum en verder gaat naar Anjum. In de bestemmingsplannen van Noardeast-Fryslân is dit ca. 35 km lange tracé als 'Cultuurhistorisch waardevol'. Het kabeltracé mag het behoud en de ontwikkeling van het spoortracé van Het Dokkumer Lokaaltje, als toeristische verbinding, niet in de weg staan.

Opvaarten

Ook kruisen de tracés op verschillende plekken historische opvaarten. Het plan is om in het kader van het project Opvaarten de dorpen ten noorden van de Dokkumer Ie/Grutdijp weer per water bereikbaar te maken. In Dantumadiel gaat het om de Ikkerwâldsterfeart en Feanwâldsterfeart. Ook de plannen voor Wetterwâlden-Bûtenfjild, met recreatieve vaar-, fiets- en wandelroutes, mogen geen nadelige gevolgen ondervinden van de ligging van de kabel.

Westelijke rondweg Dokkum

Het tracé Burgum West volgt het tracé van de geprojecteerde westelijke rondweg van Dokkum, opgenomen in de gemeentelijke structuurvisie 'Bundelingsgebied Regiostad Dokkum'. Bij het kruisen van de rondweg met de Dokkumer Ie is een aquaduct beoogd. Wij verzoeken u om in het geval van deze tracékeuze het voorgestelde tracé van de westelijke rondweg Dokkum te respecteren.

Houtwiel

Tussen De Falom, De Westereen en Feanwâlden ligt het NNN-natuurgebied Houtwiel. Het Houtwiel is een schakel tussen natuurgebieden de Grootte Wielen en het Lauwersmeergebied. Sinds 2002 is in dit gebied met agrarische ondernemers samengewerkt om hier natuurontwikkeling mogelijk te maken. Deze gebiedsontwikkeling is in 2017 afgerond. Het spreekt voor zich dat dit natuurgebied niet doorkruist kan worden met een sleuf. Dit zou teveel schade aanbrengen aan de natuur.

De Westereen west

Ten westen van het dorp De Westereen is een knooppunt van functies. Naast de mogelijke ontwikkeling van een recreatiepark op deze locatie wordt er ook nagedacht over een verkeersontsluiting vanuit de Centrale As met het dorp De Westereen. Het tracé of de diepteigging van deze kabel mogen deze ontwikkelingen niet in de weg staan.

Feanwâlden

Ten oosten van Feanwâlden ligt het bestemmingsplan 'Feanwâlden - De Bosk'. Dit bestemmingsplan voorziet in een uitbreiding van Feanwâlden. Het plan is onherroepelijk en wordt momenteel invulling aan gegeven. Het tracé mag geen belemmering zijn voor de uitvoering van het plan.

Hoogspanningsmasten

Tot slot valt het op dat het tracé Burgum West niet het bestaande hoogspanningstracé tussen Betterwird en de Centrale Burgum volgt. Om het bestaande hoogspanningstracé mogelijk te maken zijn er allerlei bestemmingsplantechnische en planologische maatregelen getroffen. Het is een mogelijkheid om deze corridor te volgen en tegelijkertijd de bestaande hoogspanningskabel ondergronds mee te leggen.

Wij gaan er van uit dat u bovenstaande punten meeneemt in uw verdere onderzoek. Deze punten zullen ook aangedragen worden voor het opstellen van het regioadvies naar de Minister. Indien de keuze voor het tracé valt op Fryslân, gaan wij graag met het Rijk in gesprek.

Bij vragen kunt u contact opnemen met drs. ing. . Uiteraard ontvangen wij ook graag een reactie.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Noardeast-Fryslân,

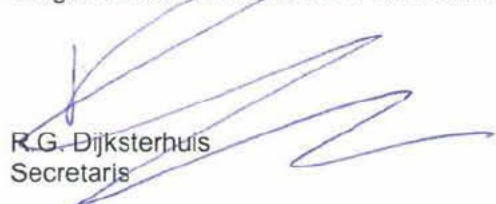

H.J.C.M. Verbunt, MBA
 Secretaris

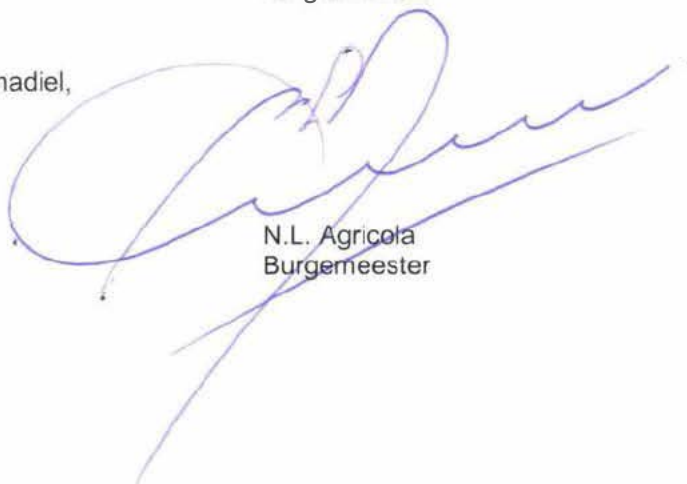

drs. H. H. Apotheker
 Burgemeester

Burgemeester en wethouders van Dantumadiel,

R.G. Dijksterhuis
 Secretaris

N.L. Agricola
 Burgemeester

05 NOV 2019

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt Net op zee Ten noorden van de
 Waddeneilanden
 Postbus 248
 2250 AE Voorschoten

Datum : 4 november 2019
 Documentnr. : 2019-095167
 Dossiernummer : K1262
 Behandeld door :
 Telefoonnr. :
 Antwoord op : -
 Bijlage : 1 - overzicht raakvlakken tracés met provinciale belangen
 Onderwerp : Reactie op concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Net op
 zee Ten noorden van de Waddeneilanden

Geachte mevrouw, heer,

De concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor het Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden ligt tot en met 7 november ter inzage. Hierbij sturen wij u onze reactie op die concept NRD.

Allereerst willen wij u bedanken voor de wijze waarop wij tot nu toe bij het proces om te komen tot de netaansluiting van het windpark Ten noorden van de Waddeneilanden zijn meegenomen. Wij waarderen het dat u ons zowel bestuurlijk als ambtelijk vroeg bij dit proces heeft betrokken. In het vervolg werken wij graag op deze wijze verder.

Negen tracés

De concept NRD is één van de eerste stappen om tot de netaansluiting van het windpark Ten noorden van de Waddeneilanden te komen. In de NRD staan negen traces, drie richting elk van de drie mogelijke aansluitlocaties Burgum, Vierverlaten en Eemshaven. De uiteindelijke keuze voor een definitief trace wordt gemaakt op basis van een Integrale Effecten Analyse (IEA). In deze IEA worden de negen traces tegen elkaar afgewogen op de onderdelen milieu, kosten, techniek, omgeving en toekomstvastheid. Op het moment dat de IEA gereed is vraagt u ons om advies.

Wij vinden het van belang dat er bij de keuze voor het voorkeursalternatief een zorgvuldige afweging wordt gemaakt tussen de verschillende tracés. Wij verwachten dat dit op basis van de IEA mogelijk is. Wij wachten dan ook graag de IEA af voordat wij een eventuele voorkeur voor een tracé uitspreken.

Aandachtspunten integrale effecten analyse

Graag vragen wij nog aandacht voor drie aspecten die naar onze mening van belang zijn om mee te nemen in de IEA:

- Onze ambitie is om in de toekomst nog meer windenergie in het noordelijke deel van de Noordzee mogelijk te maken. Deze ambitie past binnen de thematische pijler 'vergroening, verduurzaming en industrie' uit de Bestuursovereenkomst Nationaal Programma Groningen en het 'Perspectief richting 2050' zoals dat geschetst wordt in het Klimaatakkoord. Onder dit perspectief wordt onder meer aangegeven dat in de toekomst ook andere opties om de elektriciteit van de windparken op zee te ontsluiten, zoals bijvoorbeeld waterstof of een kunstmatig eiland op zee, tot de mogelijkheden behoren. Wij vinden het van belang dat er in het kader van het onderdeel toekomstvastheid een visie wordt ontwikkeld op de wijze waarop deze toekomstige windparken op land worden aangesloten. Voorkomen dient te worden dat er in het kader van het windpark Ten noorden van de Waddeneilanden keuzes worden gemaakt die niet toekomstbestendig zijn. Naar onze mening is een zeer belangrijk onderdeel van deze

visie het aanwijzen van een toekomstbestendige kabelgoot die rekening houdt met de ontwikkelingen richting 2050;

- Daarnaast is een tweede punt uit het Klimaatakkoord van belang om te betrekken bij het onderdeel toekomstvastheid. In het Klimaatakkoord staat dat 'om de ontwikkeling van groene waterstof in Nederland te versnellen het Rijk de mogelijkheden onderzoekt voor een tender voor offshore wind waarin extra groenestroomcapaciteit rechtstreeks wordt ingezet voor versnelde opbouw van groene waterstofproductie en kostenreductie'. Aangezien wij van Noord-Nederland graag de waterstofronde¹ van Europa willen maken zouden wij graag zien dat in het kader van de toekomstvastheid wordt gekeken of het een optie is dat (een deel van) de stroom van het windpark Ten noorden van de Waddeneilanden alsnog kan worden ingezet voor de ontwikkeling van groene waterstof;
- De aanleg van de kabels, met name over land, zal te zijner tijd tot overlast voor de omgeving leiden. Wij vinden het van belang dat hier in het onderdeel 'omgeving' in de IEA aandacht voor is. Specifiek wijzen wij hierbij nog op de tracés naar de aansluitlocatie Vierverlaten. Indien voor een tracé richting Vierverlaten wordt gekozen zal de omgeving namelijk naast de mogelijk hinder tijdens de aanleg van dit tracé waarschijnlijk ook reeds hinder ondervinden in het kader van de NoordWest 380 kV Eemshaven-Vierverlaten.

Overige provinciale belangen

In het proces om tot de concept NRD te komen is door de ambtelijke dienst al aangegeven op welke punten er bij de verschillende tracés sprake is van raakvlakken met ons beleid. In de bijlage bij deze reactie hebben wij deze punten nogmaals kort en bondig opgesomd. Gezien de manier waarop u ons tot nu toe heeft betrokken bij het proces gaan wij ervan uit dat u bij de verdere tracering rekening houdt met de belangen zoals benoemd in de bijlage.

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

Namens dezen:

Ron Lander

Hoofd van de afdeling Ruimte en Samenleving

¹ Zie voor de ambities op het vlak van waterstof onder meer de investeringsagenda Waterstof Noord-Nederland.

Bijlage - overzicht raakvlakken tracés met provinciale belangen¹

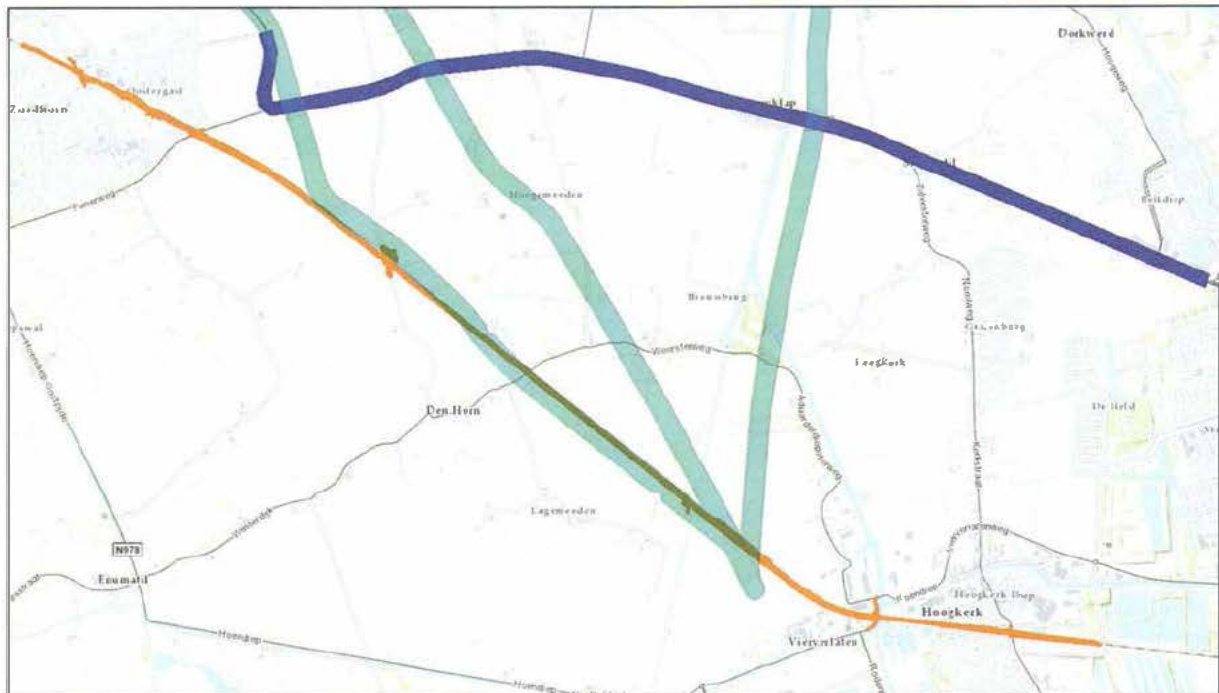
Infrastructuur

Kruising provinciale (vaar)wegen en aanleg in de berm

Bij de tracés richting de aansluitlocaties Eemshaven en Vierverlaten is op meerdere locaties sprake van kruisingen en/of parallel ligging met provinciale (vaar)wegen. Indien voor één van deze tracés wordt gekozen gaan wij te zijner tijd graag met u in overleg over de voorwaarden waarbinnen aanleg van de kabels mogelijk is.

Toekomstige spoor- en wegverbindingen

Alle drie de tracés richting de aansluitlocatie Vierverlaten kruisen en/of lopen evenwijdig met de spoorverdubbeling tussen Groningen en Zuidhorn (zie de oranje lijn in figuur 1). Deze verdubbeling is momenteel in uitvoering.

Figuur 1. Kruising tracés Vierverlaten met spoorverdubbeling en N355.

Tevens kruisen alle drie de tracés richting de aansluitlocatie Vierverlaten de N355 tussen Groningen en Zuidhorn (zie de paarse lijn in figuur 1). Provinciale Staten hebben op 10 juli 2018 een realisatiebesluit (nummer 34/2018) genomen ten aanzien van deze weg.

Tenslotte kruist het tracé Vierverlaten-Midden de N361 tussen Leens en Wehe-den Hoorn. In 2020 voeren wij werkzaamheden uit op dit traject, hierbij worden onder meer twee rotondes aangelegd. Indien wordt gekozen voor een tracé richting Vierverlaten dan dient het tracé rekening te houden met de spoorverdubbeling, het realisatiebesluit voor de N355 en de uit te voeren werkzaamheden aan de N361.

Waterkeringen

In het beoordelingskader voor de tracéalternatieven op land (tabel 3.3, blz. 37 van de NRD) staat dat er een GIS-analyse wordt uitgevoerd waarin wordt gekeken naar het aantal kruisingen met primaire en secundaire waterkeringen. Wij wijzen erop dat wij in ons beleid regels hebben vastgelegd die betrekking hebben op primaire en secundaire (regionale) waterkeringen. Het is naar onze mening van belang dat deze regels worden betrokken bij het onderzoek in het milieueffectrapport.

Landschap en natuur

¹ De blauwgroene lijnen op de afbeeldingen zijn de tracés uit de Notitie Reikwijdte en Detailniveau.

Bos- en natuurgebieden buiten het natuur netwerk Nederland (NNN) en NNN-beheer-aanpassingsgebied

In tabel 3.3 (blz. 37) van de NRD staat het beoordelingskader voor de tracéalternatieven op land. Hier wordt onder meer het thema 'overige natuurwaarden gebiedsbescherming (NNN, weidevogels)' benoemd. U geeft aan dat bij dit thema kwalitatief bureauonderzoek op basis van dosis-effectrelaties uit de literatuur wordt uitgevoerd.

Alle drie de tracés richting Vierverlaten en het tracé Eemshaven-West² gaan door gebieden die in ons beleid zijn aangewezen als 'bos- en natuurgebieden buiten het natuur netwerk Nederland'.

Daarnaast gaan de tracés richting de aansluitlocatie Vierverlaten door gebieden die in ons beleid zijn aangewezen als 'NNN-beheer-aanpassingsgebied'³.

Uit de tabel in de NRD wordt niet duidelijk of in het milieueffectrapport het effect op 'bos- en natuurgebieden buiten het natuur netwerk Nederland' en 'NNN-beheer-aanpassingsgebied' ook wordt onderzocht. Wij verzoeken u om de effecten op deze gebieden ook te onderzoeken. Daarnaast bestaat er bij ons twijfel of het mogelijk is om de effecten op deze gebieden door middel van literatuuronderzoek goed in beeld zijn te brengen. Naar onze mening is het noodzakelijk om ook een veldbezoek te doen.

Akker- en weidevogels

Zoals onder het vorige punt al is aangegeven staat in tabel 3.3 (blz. 37) van de NRD het beoordelingskader voor de tracéalternatieven op land. Hier wordt onder meer het thema 'overige natuurwaarden gebiedsbescherming (NNN, weidevogels)' benoemd.

Wij hebben in ons beleid niet alleen leefgebieden aangewezen voor weidevogels, maar ook voor akkervogels. Aangezien alle drie de tracés richting de aansluitlocatie Vierverlaten en het tracé Eemshaven-West ook door akkervogelgebied gaan, wijzen wij er nog op dat in het milieueffectrapport ook het effect op akkervogels onderzocht dient te worden. Bij akker- en weidevogels is onder meer van belang dat na aanleg van de kabels de oude toestand, ook in hydrologisch opzicht, weer wordt hersteld.

Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Verder worden in het beoordelingskader voor de tracéalternatieven op land landschap, cultuurhistorie en archeologie benoemd als te onderzoeken aspecten. Onder dit thema wordt het Nationaal Landschap Middag Humsterland en de landschapswaarden die door mensen zijn gecreëerd (o.a. wierden, karakteristieke sloten, karakteristieke wegen, oude dijken en kenmerkende blokverkaveling) niet specifiek benoemd, derhalve wijzen wij u er voor de volledigheid nog op dat het van belang is dat de invloed op het Nationaal Landschap Middag Humsterland mee wordt genomen in het onderzoek naar de tracéalternatieven richting de aansluitlocatie Vierverlaten.

Stiltegebieden

In ons beleid is de Waddenzee aangewezen als 'stiltegebied'. Het gebied ten westen van de provinciale weg Groningen-Winsum is aangewezen als 'aandachtsgebied stilte en duisternis'. In de NRD worden deze beide gebieden niet benoemd. Aangezien er bij de aanleg van de kabels vermoedelijk verstoring optreedt is het naar onze mening van belang dat de invloed op deze beide gebieden wel wordt onderzocht in het milieueffectrapport.

Overig

Gesloten baggerspeciedepot

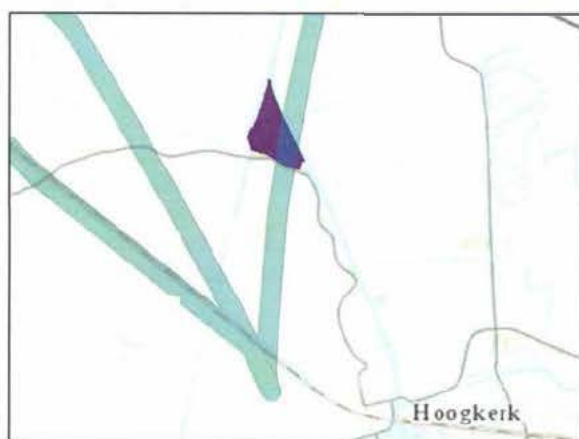
Het tracé Vierverlaten-Oost loopt ten noordwesten van Hoogkerk, ter hoogte van de Aduarderdiepsterweg, door een gesloten baggerspeciedepot (depot Zuidwending, kadastraal bekend gemeente Hoogkerk, sectie E, perceelnummer 485). Het tracé is geprojecteerd over het oostelijke deel van het baggerdepot (zie het paarse vlak in figuur 2). Dit baggerdepot is al gesloten en bevindt zich in de nazorgfase. Wij zijn verantwoordelijk voor de nazorg en tevens eigenaar van het perceel.

Indien gekozen wordt voor dit tracé dan dient rekening te worden gehouden met:

² Er is op de volgende locaties sprake van een kruising met een dergelijk gebied: ten zuiden van Schillegeham (tracé Vierverlaten-Oost), ten zuiden van Tolhek en ten noordwesten van Wehe-den-Hoorn (tracé Vierverlaten-Midden) en ten westen van Noordpolderzijl (tracé Eemshaven-West).

³ Er is op de volgende locaties sprake van een kruising met een dergelijk gebied: ten noorden van Den Horn (Vierverlaten-West), ten zuiden van Aduard (Vierverlaten-Midden) en ten noorden van Hoogkerk (Vierverlaten-West).

- de milieu hygiënische kwaliteit van de bodem (gestort gedroogd slib + afval) en de mogelijk benodigde vergunning in het kader van de Wet bodembescherming;
- de civieltechnische (on)mogelijkheden met betrekking tot een eventuele aanleg op het voormalige baggerdepot.

Figuur 2. Kruising tracé Vierverlaten-Oost met gesloten baggerspeciedepot.

Concentratiegebieden grootschalige windenergie

Het gebied op en rondom de Eemshaven is aangewezen voor de ontwikkeling van windenergie (zie het groen-wit gearceerde vlak in figuur 3). Indien wordt gekozen voor een tracé richting de aansluitlocatie Eemshaven dan dient bij dit tracé rekening te worden gehouden met de al gerealiseerde en de vergunde windturbines (onder meer voor het windpark Oostpolder en het windpark Eemshaven-Zuidoost zijn de vergunningen inmiddels onherroepelijk).

In het gebied ten westen van de Eemshaven is nog ruimte gereserveerd voor de ontwikkeling van het windpark Eemshaven-West. Dit windpark is nog niet vergund. Indien wordt gekozen voor het tracé over land richting de Eemshaven (het tracé Eemshaven-West) dan is het onze wens dat dit tracé de toekomstige windambities in dit gebied niet frustreert.

Figuur 3. De tracés richting de Eemshaven in relatie tot het concentratiegebied grootschalige windenergie.

Structuurvisie Eemsmoond-Delfzijl

In 2017 is de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl vastgesteld. Deze visie heeft onder meer betrekking op de Eemshaven. Deze visie wordt momenteel in de NRD niet benoemd. Indien wordt gekozen voor een station op de Eemshaven dan is deze visie relevant.

Aardbevingen

Het viel ons op dat het thema 'aardbevingen' niet is benoemd in de NRD. Aangezien de tracés en het station mogelijk worden gerealiseerd op locaties waar sprake kan zijn van aardbevingen lijkt het ons relevant om dit thema ook te onderzoeken in het kader van het milieueffectrapport.

Scheepvaart

In het beoordelingskader voor de tracéalternatieven op zee (tabel 3.2, blz. 35 van de NRD) wordt de invloed op de recreatievaart benoemd als één van de te onderzoeken aspecten. Naast recreatievaart zijn er echter ook nog andere vormen van scheepvaart (o.a. veerdienst(en) en visserij vanaf Lauwersoog en scheepvaart van en naar de Eemshaven). Het is van belang dat in het milieueffectrapport ook de invloed op deze vormen van scheepvaart wordt onderzocht.

Verzonden: Donderdag 7 november 2019 10:41
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Raadhuisweg
Huisnummer: 1
Postcode: 9251 GH
Woonplaats: BURGUM
Telefoonnummer:
E-mailadres: gemeente@t-diel.nl
Als: Organisatie
Organisatie: Gemeente Tytsjerksteradiel, College van Burgemeester en Wethouders

Staan er naar uw mening onjuistheden in de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau?

Kortheidshalve wordt verwezen naar de bijgevoegde brief d.d. 6 november 2019 die eveneens per post is verzonden.

Reactie

Buro Energieprojecten
 "inspraakpunt Net op zee, ten noorden van de Waddeneilanden"
 De heer M. SmalLENbroek
 Postbus 248
 2250 AE VOORSCHOTEN

Burgum, 6 november 2019

VERZONDEN - 7 NOV 2019

ons kenmerk : S2019-27738
 dossier : Z2018-11700
 behandeld door :
 telefoonnummer :
 uw brief van :
 uw kenmerk :
 onderwerp : **zienswijze concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau TNW**

Geachte heer SmalLENbroek,

Wij hebben kennis genomen van het concept 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau' dat inzicht biedt in het proces en de varianten om te komen tot een voorkeursalternatief en inpassingsplan c.a. voor het kunnen aansluiten van de stroomkabel van het nieuw aan te leggen windpark TNW. Vanuit het principe dat wij de energie-transitie onderschrijven wordt ook het realiseren van windenergie op zee ondersteund. Daarbij is het voor onze gemeente evident dat hiervoor aansluitmogelijkheden gevonden moeten worden. Wij realiseren ons dat locatie Burgum vanwege de aansluitmogelijkheid op het bestaande elektriciteitsnet, daarvoor in beeld is.

Met deze zienswijze willen wij u complimenteren met de manier waarop het proces rond deze verkenning vanuit een brede participatie is vormgegeven. Tijdens ambtelijke en bestuurlijke overleggen hebben wij aandachtspunten en overwegingen meegegeven die voor dit proces van belang zijn. Op hoofdlijnen brengen wij die hierbij nogmaals onder uw aandacht.

Landschap en cultuurhistorische kenmerken van het gebied

In de eerste plaats is het leidingtracé door onze gemeente in vergelijking met andere, beperkt van lengte. Toch zijn hier verschillende landschapstypen herkenbaar en vraagt met name de overgang van het coulisselandschap naar het open landschap de nodige aandacht. Die voor dit gebied kenmerkende aspecten zijn voorzien van planologisch geregelde bescherming waarvoor wij aandacht vragen.

Trafostation

Uit de NRD blijkt dat er voor het realiseren van een trafostation 3,5 hectare aan grond benodigd is. Ook de aanlegfase creëert daarbij een extra (tijdelijke) ruimtevraag van 2 hectare. De impact daarvan ten opzichte van de direct aanwezige functies wonen, natuur en recreatie is groot. Tegelijkertijd geeft het NRD (pag.11) een uitleg bij de omvang van het transformatiestation. Klopt ons beeld dat bij het mogelijke eindpunt Burgum minder ruimte noodzakelijk is om het op zee opgewerkte spanningsniveau van 220 kV aan te laten sluiten op het bestaande elektriciteitsnet?

Vanwege de invloed op de omgeving die ook door een groot aantal inwoners is uitgesproken op de door de gemeente gevraagde extra inloopbijeenkomst op 8 oktober jl. in Burgum, willen wij hier graag helderheid over.

Koppeling direct betrokkenen

Dat brengt ons bij het belang van de participatie. Wanneer dit goed wordt uitgevoerd kan dat het inhoudelijk proces versterken wanneer de (direct) betrokkenen goed worden meegenomen. Denk daarbij in ieder geval aan de omwonenden voor het behoud van een goed woon- en leefklimaat, de mogelijkheden voor verdere verduurzaming van de Bergumermeercentrale en ook de belangen op recreatief gebied waarbij specifiek gewezen kan worden op de planologisch geregelde ontwikkelingsmogelijkheden van het recreatiepark Zwartkruis.

Tijdens de op 8 oktober jl. gehouden inloopbijeenkomst bleek dat er nog steeds een grote zorg heerst bij een belangrijk deel onze bevolking over het verzwaren van het elektriciteitsnet met een nieuwe 380 kV verbinding. Dit enkele jaren geleden gevoerde proces zou met deze ontwikkeling van dit project 'aanlanding net op zee, TNW' opnieuw actueel kunnen worden. Wij attenderen u daar op.

Toekomstvastheid

Een succesvolle transitie naar duurzame opwekking van energie is o.a. afhankelijk van het bewust zijn van verbanden tussen de verschillende vormen van energiegebruik en -opwekking. Duidelijk is dat de toekomstige energie-voorziening niet alleen kan bestaan uit zon- en windenergie. Het is onontbeerlijk om ook oplossingen te bedenken om op grootschalige wijze energie te 'bufferen'. Wij realiseren ons dat locatie Burgum gezien de ligging aan water en de aansluiting op het gasnet daarvoor ook kansen biedt. Wellicht is het ook mogelijk om in overleg met betrokken partijen de locatie Burgum (participatieproces) een verkenning te doen naar andere vormen van duurzame energie opwekking zoals bijv. groene waterstof en/of geothermie.

Wij zien dat als de 'meekoppel-kansen'. Een ander goed voorbeeld is afkomstig van een raadslid uit Tytsjerksteradiel die via het digitaal inspraakpunt wijst op het idee om met het te kiezen tracé ook bestaande hoogspanningslijnen ondergronds te brengen, (corridor-gedachte) waarmee de 110 kV hoogspanningsmasten overbodig worden in het landschap.

Bij het onderzoek naar en de uitwerking van het onderdeel toekomstvastheid in de Integrale Effecten Analyse is de corridor-gedachte misschien nog wel het meest van belang. Ook daarvoor vragen wij aandacht.

Vervolg

Bij de verdere uitwerking van de onderzoeken waarop de NRD TNW ziet, willen wij u vragen om rekening te houden met deze aspecten.

Wij zullen het vervolgtraject actief blijven volgen met daarbij de focus op het actief blijven betrekken van alle partijen zodat de belangen op een juiste waarde worden meegewogen.

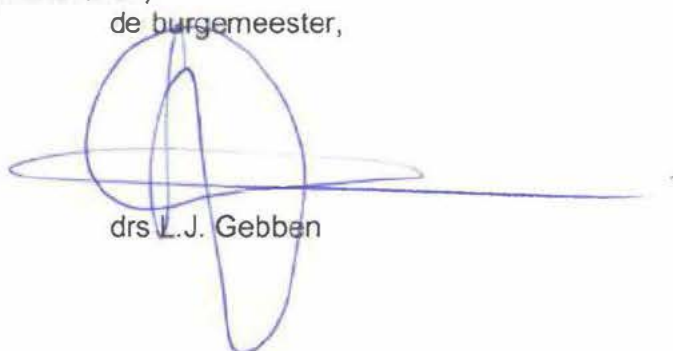
Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders van Tytsjerksteradiel,
de secretaris/directeur,

de burgemeester,

H.M. van Gils

drs L.J. Gebben

bijlagen : @
c.c. : @
@

Verzonden: Donderdag 7 november 2019 11:02
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Postbus
Huisnummer: 20
Postcode: 9166 ZP
Woonplaats: SCHIERMONNIKOOG
Telefoonnummer:
E-mailadres: postbus20@schiermonnikoog.nl
Als: Organisatie
Organisatie: Gemeente Schiermonnikoog, College van Burgemeester en Wethouders

Staan er naar uw mening onjuistheden in de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau?

Bijgevoegde reactie zal u ook per brief worden toegestuurd.

Reactie

gemeente
SCHIERMONNIKOOG

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt 'Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden'
 Postbus 248
 2250 AE VOORSCHOTEN

Uw brief
 Uw kenmerk
 Ons kenmerk 57421

Beh.ambtenaar
 Tel.
 Bijlage(n)

Schiermonnikoog, 7 november 2019
 Verzonden: - 8 NOV 2019

Onderwerp: Zienswijze concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau project Net op zee Ten noorden van de waddeneilanden

Geachte heer, mevrouw,

- Inleiding

Op 26 september 2019 heeft u de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het project Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden ter inzage gelegd.

Wij onderschrijven uw initiatieven om in Nederland tot een meer duurzame energieopwekking te komen.

- Zienswijze

Met betrekking tot het project Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden geven wij u de volgende zienswijzen:

- Het project NOZ Ten noorden van de Waddeneilanden-1 houdt onvoldoende rekening met toekomstige ontwikkelingen. De kabel dient ons inziens ook dienst kunnen doen voor een verdere uitbreiding van windmolenparken elders ten noorden van de Waddeneilanden. Voorkomen moet worden dat door nieuwe ontwikkelingen steeds weer nieuwe kabels aangelegd moeten worden.
- Het project NOZ Ten noorden van de Waddeneilanden mag geen nadelig effect hebben op de zelfvoorzienendheid van het eiland. Dat wil zeggen dat tijdelijke "overproductie" op het eiland altijd afgezet moet kunnen worden naar het vaste land. Het hoofdnet dient hiervoor beschikbaar te zijn c.q. aangepast te worden.
- Een kabel voor gelijkstroom lijkt meer potentie te hebben dan een kabel voor wisselstroom.
- Neem in overweging om de bestaande kabel van Gemini op te waarderen naar een gelijkstroomkabel met voldoende capaciteit voor de huidige, nieuwe en toekomstige windmolenparken op de Noordzee ten noorden van de Waddeneilanden en gebruik het tracé van deze kabel.

- Bij de aanleg van de kabel via Schiermonnikoog dient het tracé zodanig gekozen worden dat de natuurlijke habitat van het eiland Schiermonnikoog, het Nationaal park en de Waddenzee maximaal ontzien wordt. De kabels moeten derhalve ook niet zichtbaar zijn vanaf het eiland.
- Aanleg van een compensatiestation ten noorden van Schiermonnikoog op zee of op het eiland is niet bespreekbaar.
- Grote (container)vaart dient vanwege de risico's op grote afstand van het windmolenpark plaats te vinden. Het kruisen van het kabeltracé en de vaarroute voor de grote (container)vaart dient voorkomen te worden.

- **Informatie**

Voor opmerkingen of vragen kunt u contact opnemen met de heer _____, tel. _____
of per mail _____

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Schiermonnikoog,

de secretaris,

de burgemeester

P.G. Küppers

I. van Gent

Zienswijzen 0002 tot en met 0037

Verzonden: Zondag 6 oktober 2019 10:53
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier
Mede namens: Nationaal landschap Middag Humsterland.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

U hebt op de kaart niet aangegeven of uw routes wel of niet door het nationale landschap Middag Humsterland lopen.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Mocht u besluiten een route te kiezen door het nationale landschap Middag Humsterland dan zou ik willen voorstellen dat dat ondergronds en wel zo zwaar dat u de bestaande bovengrondse leidingen kunt verwijderen zodat u visueel het nationale landschap bovengronds verbeterd.

Reactie

Verzonden: Donderdag 10 oktober 2019 16:16
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:

Aanspreektitel:

Achternaam:

Voorvoegsel(s):

Voorletters:

Straat:

Huisnummer:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnummer:

E-mailadres:

Als: Particulier

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

In het Friese gat en onder Engelmanplaat en onder de oostpunt van Ameland bevindt zich een pleistocene kleilaag, die doorgraven moet worden voor de aanleg van de kabels. De kabels doorkruisen bovendien een Natura 2000 beschermd gebied. De kabels zouden beter via de Eemshaven naar land geleid kunnen worden. Daar bevindt zich het industriegebied.

De basiskustlijn wordt extra belast door het doorgraven voor de kabels. In het bijzonder op Schiermonnikoog en op Ameland. Voor Schiermonnikoog en Ameland is dit al een feit. Ik wil dat dit te allen tijde voorkomen moet worden.

Reactie

Verzonden: Donderdag 10 oktober 2019 16:19
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier
Mede namens:

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Wij willen dat in de MER wordt onderzocht welke schade aan de natuur wordt toegebracht door de werkzaamheden voor dit project. Wij verwachten dat de hoogspanningsverbinding nadelig is voor de natuur. Maar ook voor ons als bewoners van het gebied. Wat zijn de effecten van straling? Wij verwachten ook geluidsoverlast. Bovendien kijken nu in de vrije natuur.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Wij worden zeker geraakt in ons belang:

- Uitzicht op hoogspanningsverbindingen;
- Stralingseffecten van de ondergrondse en bovengrondse lijnen;
- Wij zien nu een vrij natuurgebied met een mooi ruitpad;
- Wij verwachten dat de waarde van onze woning door het project zal dalen.

Reactie

Informatiebijeenkomst Project Net op Zee ten Noorden van de Waddeneilanden
Concept notitie Reikwijdte en Detailniveau
9 oktober 2019 Schiermonnikoog

Aanhef :
Voorletters :
Tussenvoegsel :
Achternaam :
Spreekt in als :

Straat :
Huisnummer :
Toevoeging :
Postcode :
Woonplaats :
Telefoon :
E-mail :

Zienswijze:

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ik wil dat, voordat er een kabel in de grond wordt gelegd, degelijk wordt onderzocht wat de stralingseffecten van de ondergrondse verbinding zijn. Op de percelen waarin zal worden gegraven, lopen mijn koeien. Ik wil niet dat de straling nadelig is voor mijn koeien. Ik verzoek u aan te tonen wat de stralingseffecten zijn. Ik verwijs naar een Duits onderzoek over stralingseffecten.

Verzonden: Vrijdag 18 oktober 2019 10:25
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:

Aanspreektitel:

Achternaam:

Voorvoegsel(s):

Voorletters:

Straat:

Huisnummer:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnummer:

E-mailadres:

Als: Organisatie

Organisatie:

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dit toelichten?

Wij hebben grond in de Oostpolder. Volgens de tekeningen, loopt de kabel onder onze grond door. De grond bevindt zich vlakbij de Eemshaven, waar zout water is. Na de werkzaamheden zal de verzilting van mijn grond toenemen. Daardoor zal er in de toekomst schade aan de gewassen optreden.

De drainage van mijn perceel loopt van noord naar zuid. De kabelverbinding loopt van west naar oost. Daardoor doorsnijdt de kabelverbinding te allen tijde mijn drainage.

Ik wil dat om hierboven vermelde redenen een andere tracékeuze wordt gemaakt voor de kabelverbinding die nu onder mijn percelen door is gepland.

Reactie

Verzonden: Vrijdag 18 oktober 2019 10:32
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dit toelichten?

Ik ben vanwege magneetstralen uit de omgeving Rotterdam naar Friesland verhuisd. Ik had gezondheidsklachten veroorzaakt door de magneetvelden. Nu is het plan om een kabelverbinding in mijn woonomgeving aan te leggen. Deze nieuwe verbinding is gepland tussen nummer 3 en 5 en tussen de nummers 4 en 6. Ik woon op nummer 6.

Ik ben er niet gerust op dat deze magneetstralen geen klachten zullen veroorzaken. Ik wil dat dit goed wordt onderzocht.

Als alternatief geef ik mee dat de kabel beter ten westen van Oostrum of ten oosten van Klein Midhuzen aangelegd kan worden. In dat geval loopt de verbinding ook niet door de Jouswierderpolder. Het enige natuurgebied waar de verbinding doorheen zal gaan.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Ik wil graag dat in de m.e.r. wordt onderzocht wat het effect is van een metalen mantel (Kooi van Faraday) om de kabels. Is er in dat geval minder overlast van de magneetstralen?

Reactie

Verzonden: Vrijdag 18 oktober 2019 10:35
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:

Aanspreektitel:

Achternaam:

Voorvoegsel(s):

Voorletters:

Straat:

Huisnummer:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnummer:

E-mailadres:

Als: Organisatie

Organisatie:

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

De verbinding loopt volgens twee varianten door onze percelen. De tracés waar het om gaat zijn West (naar de Eemshaven bij Usquert) en Oost (naar Vierverlaten bij Den Andel).

Ik wil graag dat onze percelen ontzien worden. Omdat ik voorzie dat wij nog jarenlang met schade te maken krijgen aan onze gewassen. De drainage wordt namelijk door de aanleg verstoord. Daarnaast wordt de doorlaatbaarheid verstoord en wordt de draagkracht van de grond aangetast.

Reactie

Verzonden: Vrijdag 18 oktober 2019 23:04
 Onderwerp: Zienswijzeformulier
 Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:

Aanspreektitel:

Achternaam:

Voorvoegsel(s):

Voorletters:

Straat:

Huisnummer:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnummer:

E-mailadres:

Als: Organisatie

Organisatie:

Staan er naar uw mening onjuistheden in de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau?

Bij het inzien van de stukken denken wij dat u de kortste weg moet kiezen! Langs alle trajecten komt u problemen tegen, daarom is het kortste traject beter!

Het valt ons op dat natuurgebieden worden gemeden, maar dat belangen van de landbouwers slechts schadeloos worden gesteld.

U stelt dat alle schade kan worden hersteld, leg dan de leiding door de gebieden die niet worden gebruikt voor landbouw. Dus door de Waddenzee naar de Eemshaven of de kortste weg over land, met zoveel mogelijk boringen.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Het landbouwbelang wordt volgens mij over het hoofd gezien. vb. Straling, inductiespanning, gezondheidsrisico's voor mensen en vee.

Ook is er langs de kust veel risico op verzilting van de gronden, doordat u met bemaling zoutwater uit de ondergrond aantrekt.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Wij hebben gronden rond Pieterburen, bij Den Andel en ten noorden van Usquert. De gronden staan in uw zoekgebieden.

We hebben een gesloten bedrijf, zodat grond van derden niet zijn toegestaan. Dit om bodemziekten te voorkomen, vb. AM, Chitwoody, Ringrot enz.

Ook maken we gebruik van drones GPS besturing en moderne bewaarplaatsen met gevoelige apparatuur. We verwachten storingen met genoemde apparatuur door de spanningen rondom de leiding.

De verzilting is langs de kust een grote zorg en door verstoring van de grond kan dit grote langdurige problemen geven.

In de vorige zienswijzen heb ik bezwaar gemaakt tegen het doorsnijden van percelen, verstoring drainage en het kapot maken van draagkracht van de grond.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Op de informatie bijeenkomst heb ik een zienswijze ingediend.

Deze zienswijze is een aanvulling op de ingediende zienswijzen, u kunt dit lezen als bezwaar.

Conclusie: De leiding door zee aanleggen naar de Eemshaven. Dan wordt geen landbouwbelang geschaad.

Reactie

Verzonden: Vrijdag 18 oktober 2019 10:37
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:

Aanspreektitel:

Achternaam:

Voorvoegsel(s):

Voorletters:

Straat:

Huisnummer:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnummer:

E-mailadres:

Als: Particulier

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Een van de voorkeurstracés loopt achter mijn woning langs. `

Dit is een heel oud gebied: Middag Humsterland. Wij doen onze best om het oude cultuurlandschap in stand te houden.

Ik wil dat in de m.e.r. degelijk onderzoek plaatsvindt naar gevolgen van doorsnijding van dit oude cultuurlandschap. De variant Oost is minder belastend voor Middag Humsterland.

Reactie

Verzonden: Vrijdag 18 oktober 2019 12:12
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:

Aanspreektitel:

Achternaam:

Voorvoegsel(s):

Voorletters:

Straat:

Huisnummer:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnummer:

E-mailadres:

Als: Particulier

Mede namens:

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Mijn vrouw is erg gevoelig voor elektromagnetische (strooi)velden. De kabels zijn in het oostelijke traject naar Burgum vrij kort langs ons huis getekend.

1: Een metalen mantel voorkomt elektromagnetische strooivelden erbuiten (kooi van Faraday). Kan dat hier ook toegepast worden?

2: In de computertechniek wordt veel gebruik gemaakt van UTP-kabel. Is dat hier ook een optie ter verlaging van de strooivelden?

Reactie

Verzonden: Zondag 27 oktober 2019 21:00
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:

Aanspreektitel:

Achternaam:

Voorvoegsel(s):

Voorletters:

Straat:

Huisnummer:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnummer:

E-mailadres:

Als: Organisatie

Organisatie:

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Het trace Burgum oost gaat tussen Metslawier en Morra onder de lauwersseewei door naar de westzijde. Hierbij gaat het trace van grasland naar kwalitatief hoogwaardige akkerbouwgrond. Door het trace verder noordelijk te oosten van de lauwerseewei te laten lopen blijft deze veel langer onder grasland lopen. de afstand te passeren hoogwaardige akkerbouwgrond is daarmee veel korter waardoor veel minder schade tijdens aanleg wordt aangericht en ook de vervolgschade kleiner zal zijn.

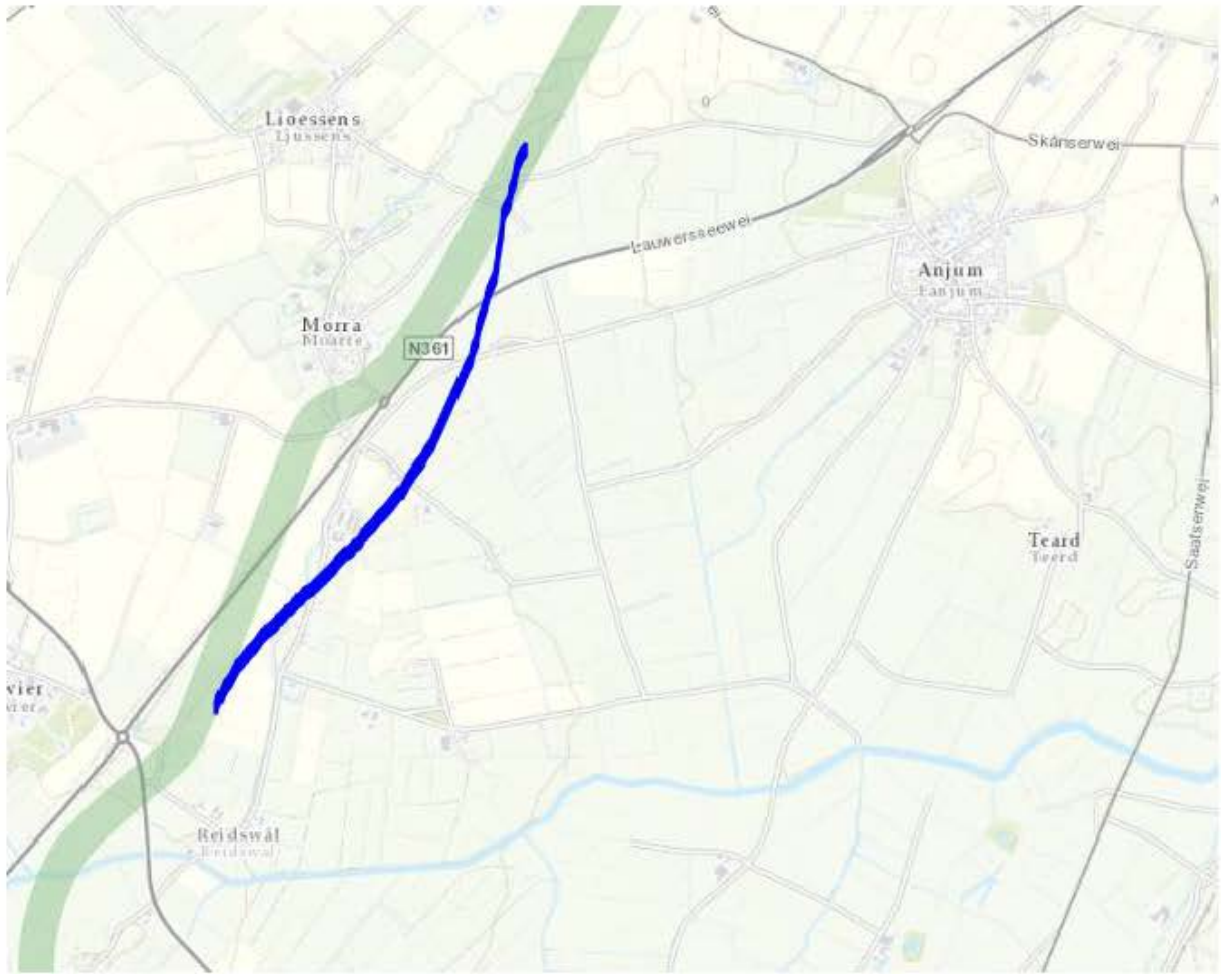
Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Wij telen pootaardappelen in het gebied boven metslawier. Tijdens aanleg zal dit dwars door het gebied gaan en veel schade aanrichten in de bedrijfsvoering. Vervangende grond is niet te krijgen, grasland is niet geschikt en aardappelen worden door ons slechts 1 x per 4 jaar geteeld.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Houdt rekening met de pootaardappelteelt langs de kust en zorg dat u zo weinig mogelijk van deze grond passeert. U bespaart veel schade.

Reactie

Verzonden: Woensdag 30 oktober 2019 18:18
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Rapenburg
Huisnummer: 8
Postcode: 2311 EV
Woonplaats: LEIDEN
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Organisatie
Organisatie: Stichting Duinbehoud
Mede namens:

Staan er naar uw mening onjuistheden in de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau?

zie bijlage

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

zie bijlage

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

zie bijlage

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

zie bijlage

Reactie

Postbus 664
2300 AR Leiden

T 071-5143719
F 071-5143719

www.duinbehoud.nl
stichting@duinbehoud.nl

Kenmerk:
Betreft: zienswijze cNRD NOZ TNW

Behandeld door:

Datum: 28 oktober 2019

L.S.,

Gaarne maakt de Stichting Duinbehoud gebruik van de mogelijkheid om te reageren op de concept NRD Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden. Zoals u wellicht niet zal verbazen is de Stichting Duinbehoud geen voorstander van de aanleg van bekabeling door of onder de duingebieden van de Waddeneilanden. Dit kan schadelijk zijn voor de natuurwaarden van het duingebied. Ook de kwelders moeten ontzien worden.

Met het oog hierop zien wij graag dat in het MER onderzoek de volgende aspecten goed onderzocht worden:

1. Bij kruising van de Waddeneilanden kan bij het bovengronds brengen van de bekabeling (voor het maken van een verbinding tussen twee kabels) schade optreden aan de bodemstructuur, de aanwezige natuurwaarden en/of jonge duinvorming. Ook op het strand, de kwelders en de koppen van de Waddeneilanden is het van belang om deze effecten goed in beeld te brengen.
2. Bij het boren van een kabel onder de Waddeneilanden door kan verstoring optreden van klei- en veenlagen met als gevolg dat de waterhuishouding op en onder het duingebied verandert. Dit kan leiden tot verandering van de grondwaterstanden en negatieve gevolgen hebben voor de aanwezige natuurwaarden.
3. Uit de concept NRD blijkt niet duidelijk of een ondergrondse boring onder de duinen van Ameland of Schiermonnikoog mogelijk is zonder aantasting van het Natura 2000 gebied. Het Natura 2000 gebied is breder dan de maximale boorafstand en dat maakt het waarschijnlijk technisch niet mogelijk om de duinen onaangetast te laten.
4. De eilandpolders op de eilanden behoren in de zomermaanden tot de beste broedgebieden van weidevogels van Friesland en vormen in de winter een belangrijk foerageergebied voor Rotgans en Brandgans en hoogwatervluchtplaats voor steltlopers uit de Waddenzee. Zowel ingraven van kabels als boorplaatsen aanleggen kan hierop een negatieve invloed hebben.

Met vriendelijke groet,

Consulent Stichting Duinbehoud

Verzonden: Maandag 4 november 2019 09:43
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Briton Street
Huisnummer: 0
Postcode: SO14 3LX
Woonplaats: SOUTHAMPTON, UNITED KINGDOM
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Organisatie
Organisatie: BT

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

BT heeft in haar reactie van 3 april 2019 op de eerdere consultatie aangegeven dat zij wordt geraakt door het voorziene windpark Ten noorden van de Waddeneilanden. In het bijzonder wordt BT geraakt door de export kabels vanaf het windpark naar de kust en zal het nodig zijn om met de export kabel operator zogenoemde crossing agreements te sluiten. Dergelijke overeenkomsten zijn nodig voor zowel in service als out of service kabels. BT wenst daarom betrokken te blijven in het participatieproces betreffende de export kabels, zoals ook voorzien in de vorige versie van het participatieplan.

We vragen u vriendelijk ervoor te zorgen dat de input van BT en andere kabeleigenaren (in het bijzonder DTAG en KPN) in de planvorming wordt meegenomen.

Richard Hill
Specialist Network Designer, Subsea (Marine)
Subsea Centre of Excellence
BT Technology

Tel: +44(0)203 251 6980
Mob:
Email:

Reactie

Verzonden: Maandag 4 november 2019 16:12
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Welbergweg
Huisnummer: 49
Postcode: 7556 PE
Woonplaats: HENGELO OV
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Organisatie
Organisatie: Pondera Consult B.V.
Mede namens: Vattenfall NV

Staan er naar uw mening onjuistheden in de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau?

Nee

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ja, graag verwijzen we naar de brief in de bijlage

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Ja, graag verwijzen we naar de brief in de bijlage

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Nee

Reactie

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt 'Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden'
 Postbus 248
 2250 AE VOORSCHOTEN

Betreft : Zienswijze NRD Net op zee ten noorden van de Waddeneilanden
 Datum : 4 november 2019
 Bijlagen : geen
 Kenmerk : zienswijze Vattenfall NRD Net op zee boven de Wadden

Geachte Minister,

Op 27 september jl. is de NRD voor het 'Net op zee ten noorden van de Wadden' ter inzage gelegd. De NRD beschrijft de reikwijdte en het detailniveau voor de m.e.r. dat doorlopen wordt voor het net op zee om de windparken boven de Wadden aan te sluiten op het net.

Graag dienen wij op verzoek van Vattenfall bijgaand namens Vattenfall een zienswijze in op de NRD. Wij verzoeken u op grond van onze zienswijze zowel de reikwijdte als het detailniveau van de NRD aan te passen ten behoeve van de onderzoeken in de m.e.r.

Achtergrond zienswijze

Vattenfall is een energiebedrijf met een grote drive om bij te dragen aan de energietransitie. Voor de omvangrijke tak van energieopwekking hebben wij onszelf tot doel gesteld onze eigen bedrijfsactiviteiten klimaatneutraal te maken om aan een bijdrage te leveren aan het doel om binnen één generatie fossiel vrij te worden.

In dat kader beheren en ontwikkelen wij duurzame energieinstallaties, zoals wind op zee, wind op en zon. Het doel, en nut en noodzaak, van het net op zee waarop de NRD ziet onderschrijven wij dan vanzelfsprekend van harte.

Echter, sinds enige jaren ontwikkelen wij een windpark ten westen van de Eemshaven, dat in potentie geraakt wordt door het initiatief 'Net op zee ten noorden van de Wadden'. Het windpark heeft een potentie van circa 80 MW. Gezien de uitstekende windcondities zal dit tot een significante energieproductie leiden.

De locatie van het windpark is één van de concentratiegebieden van de Provincie Groningen voor windenergie. In de Omgevingsvisie 2016-2020 is het gebied aangewezen, vervolgens is dit ook opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening. Het gebied is gelegen binnen de kansrijke gebieden voor windenergie in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR).

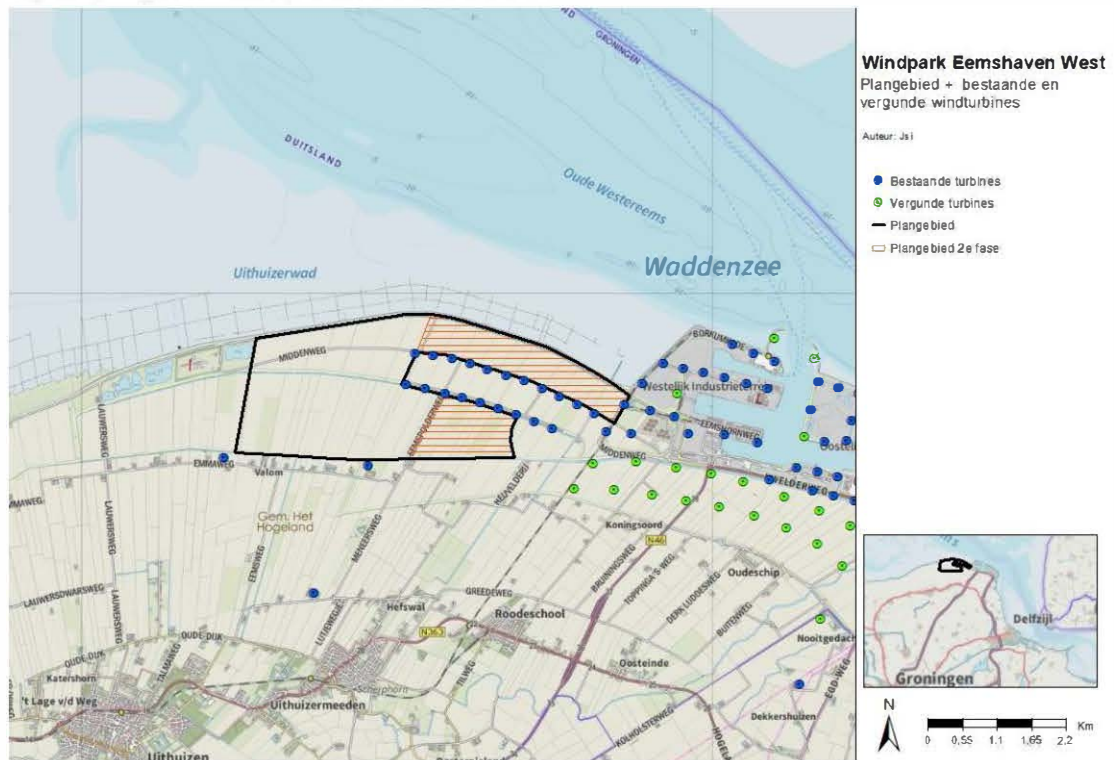
In 2016 is door het Rijk een Milieueffectenstudie (MES) uitgevoerd over de mogelijkheden voor windenergie in het gebied. Op basis hiervan zijn bestuurlijke uitgangspunten met provincie en gemeente opgesteld voor de invulling van het gebied.

Pondera Consult B.V. Postbus 579 7550 AN Hengelo (Ov.) Nederland
 Telefoon: +31 (0)74 248 99 40 Website: www.ponderaconsult.com

Inschrijving Handelsregister KvK: 08156154 Triodos Bank: 39.04.87.589 IBAN: NL87 TRIO 0390 4875 89
 BTW nummer: NL.8176.08.795.B01

Eén van de alternatieve kabeltracés voor de aansluitlocatie Eemshaven is gelegen in het plangebied. In de volgende figuur treft u het plangebied aan. De aanwezigheid van ondergrondse elektriciteitskabels kan een belemmering of beperking vormen voor het benutten van het windenergie-potentieel van het concentratiegebied Eemshaven-West.

Figuur plangebied Windpark Eemshaven West

Zienswijze

Tracé West voor aansluiting op aansluitlocatie Eemshaven van het net op zee voor wind boven de Wadden is geprojecteerd door het plangebied van Windpark Eemshaven West.

Ondergrondse kabels kunnen een belemmering vormen voor de benutting van het potentieel voor windenergie in het plangebied voor windenergie. Aangezien het gebied door het Rijk is aangewezen als kansrijk voor windenergie in de SVIR, door de provincie Groningen in 2016 als concentratiegebied voor windenergie is aangewezen, en windenergie locaties op land schaars zijn is het onwenselijk de potentie van het plangebied voor windenergie ten westen van de Eemshaven te beperken.

Derhalve verzoeken wij in de m.e.r. voor het Net op zee ten noorden van de Wadden te wijzigen:

- Het alternatief 'west' aan te passen zodat dit buiten het plangebied van het windpark ligt, of indien dit niet mogelijk is:
- In het alternatief 'west' een aanpassing van het tracé of toevoeging van een additionele subvariant waarbij de kabels zo dicht mogelijk tegen de binnenbermsloot (zuidelijker) wordt gelegd ten einde belemmeringen voor de realisatie van windenergie tot een minimum te beperken
- In de effectbeoordeling bij het aspect 'gebruiksfuncties' (paragraaf 3.2.2) het belang van Eemshaven-West toe te voegen met als criterium 'invloed op windenergieontwikkeling'

- Bij de effectbeoordeling te onderzoeken welke potentiële risico's kunnen uitgaan van windturbines in het plangebied in additionele faalkans

Tenslotte verzoeken wij u om bij de totstandkoming van een voorkeursvariant een zwaarwegend belang toe te kennen aan het gegeven dat een beperking van de potentie van windenergie in het plangebied ongewenst is gezien de bestaande genoemde beleidskaders en de complexiteit voor de ontwikkeling van windenergie op land.

Vervolg

Vanzelfsprekend zijn wij gaarne bereid om u te informeren over het project en met u in overleg te treden.

Graag worden wij geïnformeerd gedurende de m.e.r. over de voortgang en tussentijdse resultaten en worden wij betrokken bij de totstandkoming van een voorkeursalternatief. U kunt hiervoor contact opnemen met de

Met vriendelijke groet,

Directeur Pondera Consult

Verzonden: Maandag 4 november 2019 21:11
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:

Aanspreektitel:

Achternaam:

Voorvoegsel(s):

Voorletters:

Straat:

Huisnummer:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnummer:

E-mailadres:

Als: Organisatie

Organisatie:

Staan er naar uw mening onjuistheden in de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau?

Nee

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Nee

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

De aanleg van tracé Midden naar Vierverlaten zal onze bedrijfsvoering tijdens de aanleg ernstig belemmeren. Weidegang van onze melkkoeien zal dan niet of nauwelijks mogelijk zijn. Na de aanleg zijn we bang voor verzakkingen. En we zijn bang dat onze koeien last hebben van magnetische of elektrostatische velden rondom de kabel.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

We vinden het zonde dat de kabel het Nationaal Landschap Middag Humsterland op de kop zet.

Reactie

Verzonden: Maandag 4 november 2019 22:19
 Onderwerp: Zienswijzeformulier
 Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
 Aanspreektitel:
 Achternaam:
 Voorvoegsel(s):
 Voorletters:
 Straat:
 Huisnummer:
 Postcode:
 Woonplaats:
 Telefoonnummer:
 E-mailadres:
 Als: Organisatie
 Organisatie:
 Mede namens:

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

De landerijen die achter onze boerderij zouden worden doorkruist door tracé Eemshaven-West, liggen al tijden in een zoekgebied voor een extra rij windmolens. Door de aanleg van het tracé Eemshaven-West wordt de plaatsing van extra windmolens i.v.m. de aan te houden veiligheidscontouren voor windmolens, belemmerd. Ook bewoners van het streekje Heuvelderij en zullen overlast krijgen van het te leggen tracé; daarnaast kunnen gezondheidsrisico's een rol gaan spelen bijvoorbeeld door een magnetisch veld.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Een groot deel van onze landerijen (hoogwaardige jonge zavelgronden) wordt doorkruist bij tracé Eemshaven-West. De aanleg van de leidingen zal in de toekomst gepaard gaan met onder andere verzakking, kapotte drainage en verzilting. Wij hebben jonge kinderen en willen onze jongens ook een kans geven om in de toekomst boer te blijven. Goede grond is de basis waar wij het van moeten hebben, wij gaan altijd zeer zorgvuldig om met de grond en zorgen er goed voor. Graafwerk en leidingen e.d. midden door onze percelen zou de hoogwaardige kwaliteit verpesten.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Wanneer voor tracé Eemshaven-West wordt gekozen, wordt in verhouding tot de andere opties (Burgum, Vierverlaten) een onevenredig grote aanslag gedaan op de akkervogelgebieden. Boeren zetten zich er al jaren voor in om de akkervogelpopulatie tot bloei te laten komen, in de opties Burgum en Vierverlaten worden deze gebieden "slechts" in de breedte doorkruist terwijl in de optie Eemshaven-West het akkerbouwgebied over een hele grote lengte wordt getroffen.

Reactie

Verzonden: Maandag 4 november 2019 22:49
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier
Mede namens: Buurtvereniging Noardermar e.o.; Actiecomité Noardermar e.o.; Waterpark
Zwartkruis

Staan er naar uw mening onjuistheden in de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau?

Zie bijlage

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Zie bijlage

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Zie bijlage

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Zie bijlage

Reactie

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt: "Net op zee ten noorden van de Waddeneilanden"
Postbus 248
2050 AE VOORSCHOTEN

Burgum, 1 november 2019

Geachte heer, mevrouw,

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de realisatie van een ondergrondse hoogspanningsverbinding en een bijbehorend transformatorstation voor het project "Net op Zee ten Noorden van de Waddeneilanden" is ter inzage gelegd. Ondergetekenden zijn zeer bezorgde bewoners en ondernemers rondom de huidige elektriciteitscentrale te Burgum. Wij hebben kennis genomen van de NRD, informatie verkregen tijdens georganiseerde informatiebijeenkomsten en contact gelegd op ambtelijk en bestuurlijk niveau met gemeente Tytsjerksteradiel.

In de NRD zijn diverse potentiële ondergrondse hoogspanningstracés beschreven naar een drietal locaties waar de hoogspanningsverbinding aangesloten kan worden op het bestaande hoogspanningsnet van TenneT. Aansluiting van onderhavige hoogspanningsverbinding wordt gerealiseerd middels een te bouwen transformatorstation. Allereerst willen wij opmerken dat wij begrijpen dat er een noodzaak is voor de aanleg van een ondergrondse hoogspanningsverbinding vanaf het windenergiegebied in de Noordzee naar het vasteland. Wij veronderstellen dat initiatiefnemers de richtlijnen van de Gezondheidsraad aangaande bovengrondse hoogspanningsverbindingen analoog toepassen op onderhavige ondergrondse hoogspanningsverbinding en bestaande bouwmogelijkheden (o.a. bestemming Wonen en Agrarische bouwvlakken) niet doorkruisen. Verder gaan wij er vanuit dat kwetsbare natuurgebieden middels gestuurde boringen worden gekruist en eventuele tijdelijke hinder door de aanlegwerkzaamheden zorgvuldig middels mitigerende maatregelen wordt gecompenseerd.

Een onderdeel van het gehele project is de bouw van een transformatorstation. Onze zorgen en bezwaren richten zich voornamelijk op de locatiekeuze van het transformatorstation. Eén van de opties beschreven in de NRD is de realisatie van een 220 kV transformatorstation nabij Burgum. Bij de tracékeuze van de hoogspanningsverbinding en de locatiekeuze van het transformatorstation is het van essentieel belang dat initiatiefnemers zich realiseren dat de Centrale te Burgum is gelegen in het Nationaal Landschap De Noardlike Fryske Walden. Dit Nationaal Landschap kenmerkt zich door het typische coulissen landschap met hoge natuurwaardes. De afgelopen jaren is verder fors geïnvesteerd in recreatieve voorzieningen en verbindingen op land en water om de toeristische sector in dit gebied verder te versterken. Van cruciaal belang bij het in stand houden van dit landschap met beschermde diersoorten (rode lijst soorten, o.a. Roerdomp) is het feit dat er geen verstoring mag ontstaan aan de biotoop van deze dieren door de bouw én de bedrijfsvoering (o.a. door geluid) van een transformatorstation.

De huidige elektriciteitscentrale te Burgum is omringd door natuur (natte en droge NNN) en aan de noordzijde grenst het terrein van de centrale te Burgum aan het Waterpark Zwartkruis. Dit park met luxe waterwoningen biedt jaarlijks aan ruim 9.000 recreanten onderdak en heeft forse uitbreidingsplannen door de bouw van tientallen nieuwe waterwoningen op korte afstand van de huidige elektriciteitscentrale (deze zijn reeds in het bestemmingsplan opgenomen). Eveneens zijn op korte afstand van de elektriciteitscentrale diverse woningen aanwezig die potentieel de nodige overlast gaan ervaren als wordt gekozen om een transformatorstation te realiseren nabij de huidige elektriciteitscentrale te Burgum.

In den lande zijn reeds diverse transformatorstations in bedrijf. Ondanks de nodige voorzorgsmaatregelen hebben deze stations de nodige geluidsproblematiek voor mens en dier tot gevolg. Onderzoek leert ons dat 85 dB op 10 meter van de trafo geen uitzonderingen zijn. In de definitie van geluid betreft dit de grens van luid tot zeer hinderlijk. In vergelijkbare situaties wordt het door omwonenden vergeleken met het geluid van een helikopter die men in de verte hoort ronken (24 uur per dag). Momenteel lopen hierover diverse juridische procedures.

Aanvullend hebben wij onze zorgen over mogelijke gezondheidsrisico's die een dergelijk transformatorstation heeft op de bewoners in de omgeving. Zijn er wellicht vanuit het Ministerie of de Gezondheidsraad adviezen of richtlijnen beschikbaar die initiatiefnemers kunnen hanteren bij de inpassing van een dergelijk station?

Gelet op bovenstaande redenen is de bouw van een transformatorstation nabij de elektriciteitscentrale te Burgum zeer ongewenst met grote nadelige effecten voor mens, dier (o.a. rode lijst soorten) en het landschap.

De effecten van geluid op dieren zijn door Alterra te Wageningen onderzocht (*Kleijn, D., "Effecten van geluid op wilde soorten, implicaties voor soorten betrokken bij de aanwijzing van Natura2000 gebieden", Wageningen, Alterra, rapport 1705*). In deze rapportage staat beschreven dat "zowel continue geluidsbronnen als impulsgeluiden kunnen zorgen voor aanzienlijke verstoring. Bij continue geluidsbelasting zijn er weinig aanwijzingen dat gewenning op kan optreden".

De bouw en bedrijfsvoering zal o.a. tot economische schade leiden voor het aangrenzende Waterpark Zwartkruis en overige omliggende bedrijven.

De bewoners in de omgeving van de Centrale zijn zeer verontrust over de toekomstige geluidsbron die tot gezondheidsproblemen zal resulteren. Als uiteindelijk voor dit negatieve scenario wordt gekozen waarbij een transformatorstation wordt gebouwd nabij de Centrale te Burgum, zijn wij eveneens zeer bezorgd over de verkoopbaarheid van onze woningen die momenteel juist in een zeer rustig en landelijk gebied zijn gelegen. Wij vernemen graag op welke wijze dit financieel wordt gecompenseerd.

Wij willen u daarom verzoeken, vanwege bovenstaande motivatie het transformatorstation niet te realiseren nabij de Centrale te Burgum. Daarbij willen wij opmerken dat de bouw van een transformatorstation nabij de Eemshaven of Vierverlaten veel minder belastend zal zijn voor de omgeving. Op deze beide locaties is minder kwetsbare natuur gelegen, is minder toerisme en zijn woningen op grotere afstand gelegen en/of zijn in de directe omgeving minder woningen aanwezig. Daarbij willen wij aanvullend opmerken dat de bouw van de huidige Centrale te Burgum altijd een grote vergissing is geweest, zeker met de huidige kennis en regelgeving is het onbegrijpelijk dat de Centrale in Burgum destijds is gebouwd.

Aanvullend op bovenstaande hebben wij onze bedenkingen over de omvang van het transformatorstation. Tijdens de inloopbijeekomst is gepresenteerd dat met de bouw van het transformatorstation een oppervlakte van 35.000 m² is gemoeid en het station een totale hoogte verkrijgt van ruim 23 meter. Eveneens is een tijdelijk oppervlakte van 20.000 m² benodigd als werkterrein. Wij vragen ons af in hoeverre dit enorme oppervlak noodzakelijk is voor de bouw van een dergelijk station. Overigens is een dergelijke oppervlakte niet beschikbaar nabij de Centrale te Burgum zonder daarbij het onlangs geplaatste zonnepark te amoveren dat juist een mooie bijdrage levert in de levering van duurzame energie of bos te kappen dat juist is geplaatst voor de landschappelijke inpassing van de Centrale te Burgum.

Als initiatiefnemers van oordeel blijven dat de hoogspanningsverbinding nabij Burgum op het bestaande hoogspanningsnet moet worden aangesloten, zijn de onderstaande opties passender:

- a. de huidige elektriciteitscentrale van Engie in Burgum, die inmiddels in een diepe conservering is gezet en buiten bedrijf is gesteld, te amoveren en op deze locatie het transformatorstation te bouwen. Het grote voordeel hiervan is dat de enorme landschappelijke horizonvervuiling door de aanwezigheid van de Centrale met een hoogte van ruim 40 meter verdwijnt. Onze zorgen blijven bij dit alternatief echter van kracht aangaande de gezondheidsrisico's en de geluidsbelasting op de omgeving;
- b. het transformatorstation op het nabij gelegen industrieterrein Schuilenburg of Westkern te Kootstertille (hoogspanningsverbinding aanwezig) te bouwen. Dit betreft een beter inpasbare locatie vanwege het feit dat daar vrijwel geen schade en hinder aan de natuur, recreatie en toerisme zal worden veroorzaakt en woningen op grotere afstand zijn gelegen.

Wij hebben met deze zienswijze gemeend de initiatiefnemers van de juiste aanvullende informatie te voorzien om een zorgvuldige afweging te maken over de locatiekeuze van het transformatorstation en willen daarbij benadrukken dat de financiële aspecten niet leidend moeten zijn in de locatiekeuze. Het windenergiepark wordt juist gebouwd voor een reductie van de CO2 uitstoot en om de natuur zo min mogelijk negatief te beïnvloeden.

Een zorgvuldig opgestelde beantwoording van deze zienswijze zien wij graag tegemoet waarbij wij het zeer waarderen als u uiteindelijk besluit om het transformatorstation te bouwen op de locatie die voor de omgeving het minst belastend is. Uiteraard zijn wij graag bereid om met u in overleg te treden om deze zienswijzen nader te bespreken.

Hoogachtend,

Buurtvereniging Noardermar e.o.
Actiecomité Noardermar e.o.
Waterpark Zwartkruis

Verzonden: Dinsdag 5 november 2019 09:56
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: A Harkemaweg
Huisnummer: 70
Postcode: 9831 TA
Woonplaats: ADUARD
Telefoonnummer: 0594-721013
E-mailadres: info@collectiefgroningenwest.nl
Als: Organisatie
Organisatie: Collectief Groningen West

Staan er naar uw mening onjuistheden in de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau?

Geen onjuistheden

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ja, het belang van de kansrijke gebieden voor weidevogels. Voor verdere uitleg zie de brief in de bijlage.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Ja, er vindt verstoring plaats in het weidevogelseizoen. Voor verdere uitleg zie de brief in de bijlage.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Verder maken we graag van de gelegenheid gebruik ons als belangenorganisatie aan te melden voor werksessies of andere bijeenkomsten die betrekking hebben op ons werkgebied.

Reactie

Aduard, 5 november 2019

Zienswijze op Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD).

Naar aanleiding van de Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau 'Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden', van 13 september 2019, dient het Collectief Groningen West (CGW) deze zienswijze in.

Het CGW is onder andere actief met agrarisch natuurbeheer in het westelijke gebied van Groningen. Enerzijds betreft dit het onderhouden en herstellen van het coulissenlandschap in het Zuidelijk Westerkwartier. Anderzijds gaat het om weidevogelbeheer in het meer open landschap van het westelijke deel van de provincie Groningen. Weidevogelbeheer vindt met name plaats in de weidevogelkerngebieden die zijn aangewezen door de provincie Groningen in het Natuurbeheerplan van 2016. Het CGW is op de hoogte van het voornemen de 220 kV kabels van zee aan land te brengen en heeft hiervoor de informatieavond op 16 oktober jl. in Garnwerd bezocht.

Gebleken is dat de mogelijke routes Vierverlaten (oost, midden en west) door meerdere weidevogelkerngebieden van het CGW gaan. Daarnaast doorkruisen de routes kansrijke percelen voor weidevogels, die weliswaar niet door de provincie Groningen zijn aangewezen als weidevogelkerngebieden, maar wel in het werkgebied van het CGW zijn gelegen en beschermt dienen te worden in het broedseizoen voor weidevogels. In deze gebieden vindt eveneens weidevogelbescherming plaats. Het CGW heeft de ambitie de neergang van het aantal weidevogels een halt toe te roepen en een impuls te geven om de bedreigde weidevogels uit te laten breiden. Hiervoor zijn naast de weidevogelkerngebieden de niet aangewezen maar wel kansrijke gebieden uiterst belangrijk. Het CGW neemt ook in deze gebieden stimulerende maatregelen. In het algemeen geldt dat in het broedseizoen weidevogels niet verstoord mogen worden. Globaal verloopt het seizoen van aankomst tot vertrek van de weidevogels (vliegvlug) van 1 februari tot 1 augustus. In deze periode zijn menselijke activiteiten ten behoeve van de 220 KV-kabels niet mogelijk in de weidevogelkerngebieden en overige kansrijke gebieden.

In tabel 3.3 van de Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt het beoordelingskader voor de tracé-alternatieven op land weergegeven. Voor het aspect 'weidevogels in de overige te beschermen gebieden' wordt dit gedaan door middel van kwalitatief bureauonderzoek op basis van dosis-effectrelaties uit literatuur. Wij vinden dit onvoldoende. De kennis van de weidevogelkerngebieden, alsmede de kansrijke gebieden rondom, kan alleen bij het CGW en haar beheerders worden opgehaald. Door middel van samenwerking tussen de beheerder en veldmedewerker van het CGW vindt jaarlijks een nauwkeurige nestregistratie plaats.

Door middel van deze zienswijze willen wij het belang van de weidevogels kenbaar maken en aangeven dat, wanneer voor een mogelijke route Vierverlaten wordt gekozen, rekening moet worden gehouden met het broedseizoen voor weidevogels in het werkgebied van het CGW. We verzoeken u dan ook vooraf contact met het CGW en haar beheerders op te nemen.

Verder maken we graag van de gelegenheid gebruik ons als belangenorganisatie aan te melden voor werksessies of andere bijeenkomsten die betrekking hebben op ons werkgebied.

Namens het Collectief Groningen West,

Voorzitter

Collectief Groningen West

Albert Harkemaweg 70, 9831 TA Aduard, 0594 721 013, info@collectiefgroningenwest.nl, www.collectiefgroningenwest.nl
KvK-nummer 61881473

05 NOV 2019

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt Net op zee Ten noorden van de
 Waddeneilanden
 Postbus 248
 2250 AE Voorschoten

Onderwerp: Zienswijze m.b.t. de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau
 (c-NRD) ter inzage voor de milieueffectrapportage voor Net op zee
 Ten noorden van de Waddeneilanden.

Schiermonnikoog, 30 oktober 2019

Na het lezen van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (c-NRD) voor de milieueffect-rapportage (m.e.r.) voor Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden heb ik op een aantal thema's een zienswijze.

Waterstof

Allereerst valt me op dat alle voorgestelde alternatieven er van uit gaan dat de opgewekte stroom aan land gebracht moet worden. Graag zou ik zien dat ook andere mogelijkheden onderzocht worden, compleet met voor- en nadelen. Daarbij denk ik aan het verwerken/omzetten van de opgewekte energie op zee. Dat kan door bijvoorbeeld energie op te slaan en/of om te zetten in een andere energiedrager (bv. waterstof). Wat zijn de kansen en uitdagingen van een alternatieve energiedrager en/of -opslag?

Mij is bekend dat "waterstofproductie op de Noordzee" is onderzocht in de "Verkenning aanlanding netten op zee". De uitkomst is dat de grootschalige productie van waterstof op de Noordzee binnen een termijn van circa 10 jaar niet realistisch wordt geacht.

Gesteld wordt dat de inventarisatie binnen het ministerie van EZK van de ontwikkelingen van waterstofproductie afgelopen jaar een positieve tendens laat zien. Grotere installaties zijn mogelijk, de kosten dalen en de interesse van marktpartijen neemt toe. Vanuit de politiek wordt hierop ingespeeld zoals blijkt uit een brief (d.d. 9 april 2019) van minister Wiebes aan de Tweede Kamer. Hij schrijft het volgende: "In het ontwerp-Klimaatakkoord hebben wij reeds instrumentarium voor de ontwikkeling van activiteiten op het gebied van waterstof aangekondigd, bijvoorbeeld uit de Klimaatenvolp (DEIregeling) en vanuit de EU. Uitgangspunt in het ontwerp-Klimaatakkoord is dat waterstof in aanmerking komt voor de SDE++ zodra de techniek qua kosten concurrerend is. Het is belangrijk dat, afgezien van het bestaande en aangekondigde instrumentarium, de initiatiefnemers inzicht geven in de daarvoor benodigde maatregelen, inspanningen en investeringen van alle betrokken partijen." Het zou goed zijn om de initiatiefnemers te activeren.

Prima dat binnen het project Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden aansluiting gezocht wordt bij de RES (Regionale Energie Strategie) Groningen en Friesland, de joint fact finding windenergie op zee boven Groningen en de systeemstudie van de provincies Groningen en Drenthe. Logisch dat in het beginstadium er nog grote onzekerheid en onduidelijkheid is op diverse vlakken. Wellicht zijn er ook nog andere samenwerkingsmogelijkheden en kan geleerd worden van ervaring in het buitenland. Om de ontwikkeling en om nieuwe technieken te stimuleren zou ik in de m.e.r. graag aandacht en uitwerking zien van energieopslag en van de productie van waterstof (of een andere energiedrager) op zee.

Tracé

Alle energie (stroom, waterstof, etc.) uit het betreffende windpark dient m.i. aan land te komen bij Eemshaven. Het transporttracé dient zoveel mogelijk de landsgrens tussen Nederland en Duitsland te volgen. Bij voorkeur wordt vervolgens in de omgeving van Eemshaven zoveel mogelijk energie gebruikt. De resterende energie kan via leidingen en/of hoogspanningleidingen verder getransporteerd worden. Als blijkt dat er (vanuit Eemshaven) energiecongestie optreedt, dan dient er een extra verbinding (b.v. verdubbeling) te worden aangelegd.

Uitgangspunt is dat bundeling van transport minder overlast geeft dan spreiding. Transport via een van de Waddeneilanden is wat mij betreft uit den boze en is m.i. geen optie. Het is al erg genoeg dat er versneld industrialisatie in de Noordzee plaats gaat vinden. Het Werelderfgoed dient daarvan verschoond te blijven. In de m.e.r. zou ik graag onderzocht zien het tracé dat vanuit de windmolenparken meteen oostwaarts naar de Rijksgrens gaat en van daar zuidwaarts de rijksgrens zo dicht mogelijk volgt tot Eemshaven.

Procedure

Opvallend is de strakke planning en de snelheid waarmee de diverse stappen nu gezet worden om de aanlanding van de kabels te realiseren. In de Notitie wordt duidelijk aangegeven dat naar verwachting al met ingang van 1 januari 2021 de nieuwe Omgevingswet (Ow) in werking zal treden. Dan vervallen de Wro en de RCR. Voor projecten die op dat moment nog in de voorbereidingsfase verkeren, zal de besluitvorming vanaf 1 januari 2021 verlopen op basis van de nieuwe Omgevingswet. Het lijkt alsof voorkomen dient te worden dat op 1 januari 2021 de diverse projecten nog in de voorbereidingsfase verkeren. Ik ben van mening dat dit project de toets van de Omgevingswet zou moeten kunnen doorstaan. Anders ga je denken dat de strakke planning en de huidige snelheid tot doel hebben te voorkomen dat dit project onder de nieuwe Omgevingswet zou gaan vallen.

Wisselstroom (AC) versus gelijkstroom (DC)

Als er toch gekozen wordt voor het aan land brengen van de opgewekte stroom dan zijn er een paar goede redenen om te overwegen het transport te realiseren met gelijkstroom (DC). Zoals bekend kan door een kabel veel meer gelijkstroom (DC) dan wisselstroom (AC). Bovendien is er bij het transport minder energieverlies bij het gebruik van DC.

Wellicht zou de kabel met DC zelfs kunnen inpluggen in een bestaande (internationale) kabel in de Noordzee, zodat het gehele tracé drastisch kan worden ingekort.

Het landelijk netwerk is met AC waardoor gelijkstroom qua kosten wellicht hoger uitkomt. Het is echter niet uitgesloten dat in de toekomst de productie van het windpark nog verder wordt uitgebreid. Dan worden de investeringen in een DC kabel relatief goedkoper. Daarom wil ik vragen om in de m.e.r. te onderzoeken of, met het oog op een toekomstige hogere energieproductie, het de keuze om de opgewekte stroom als gelijkstroom aan land te brengen een optie kan zijn. De voordelen van gelijkstroom zijn genoegzaam bekend (o.a. overbodig maken van een tussencompensatie, een smaller tracé op land en zee en een kleiner elektromagnetische veld).

Zienswijze

Bovenstaande punten bevatten mijn zienswijze m.b.t. de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (c-NRD) ter inzage voor de milieueffectrapportage voor Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden. Ik verwacht dat u mijn zienswijze zult overnemen en een schriftelijke reactie op deze brief.

Met vriendelijke groeten,

Verzonden: Dinsdag 5 november 2019 16:18
 Onderwerp: Zienswijzeformulier
 Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
 Aanspreektitel:
 Achternaam:
 Voorvoegsel(s):
 Voorletters:
 Straat: Trekweg
 Huisnummer: 4
 Postcode: 9965 TL
 Woonplaats: LEENS
 Telefoonnummer:
 E-mailadres:
 Als: Organisatie
 Organisatie: Heartland/ Agro advies
 Mede namens:

Staan er naar uw mening onjuistheden in de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau?

nvt

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

nvt

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

ja, wij willen met ons biologisch melkveebedrijf niet in aanraking komen met het trace. Dit niet in het kader van de groei van ons gras, de gezondheid van het vee en de gezondheid van onszelf.

Wanneer wij een boerderij op dit moment zouden kopen zouden wij altijd 5 km bij een dergelijke leiding vandaan willen wonen. Nu zouden wij die keuze niet hebben omdat wij hier al wonen. We hopen niet gedwongen te worden te moeten verkopen om deze 5 km te kunnen handhaven.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

nee hoor. Wij begrijpen heel goed dat er een verbinding moet komen. Maar erg problematisch wanneer het te dicht bij ons bedrijf komt.

Reactie

Verzonden: Dinsdag 5 november 2019 16:29
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Bankastraat
Huisnummer: 77
Postcode: 9715 CJ
Woonplaats: GRONINGEN
Telefoonnummer: 050-3130800
E-mailadres:
Als: Organisatie
Organisatie: de Waddenvereniging, het Groninger Landschap, It F

Staan er naar uw mening onjuistheden in de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau?

zie bijgaande brief

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

zie bijgaande brief

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

zie bijgaande brief

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

zie bijgaande brief

Reactie

Bankastraat 77
9715 CJ Groningen

www.bureau-energieprojecten.nl

● ns kenmerk: 19-009-EW

Groningen, 24 oktober 2019

■ Betreft: zienswijze Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden

Geachte heer, mevrouw,

Graag maken wij, de Waddenvereniging, het Groninger Landschap, It Fryske Gea, Natuurmonumenten, Stichting WAD, de Friese Milieu Federatie en de Natuur en Milieufederatie Groningen gebruik van de geboden mogelijkheid om onze zienswijze te geven op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau van het project Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden (hierna NRD).

In onze eerdere brief van 16 april 2019, ons kenmerk: 19-003-EW, gaven wij een inspraakreactie op het project. Wij staan nog steeds achter deze brief en verzoeken u onze reactie te blijven betrekken bij de verdere uitwerking van dit project.

1. Concept NRD

U meldt in de concept NRD dat er voor dit project een Rijksinpassingsplan zal worden gemaakt voor zowel het deel op land als een deel op zee. Het deel op zee betreft alleen het tracé voor zover gelegen binnen het gemeentelijk ingedeelde gebied (tot maximaal 1 kilometer uit de kust van de eilanden). Voor het overige gedeelte is een Waterwetvergunning van toepassing en kunnen ook ontheffingen of vergunningen op grond van de Wet natuurbescherming van toepassing zijn.

Wij gaan ervan uit dat de NRD, het MER en de PB betrekking hebben op het hele project, dus niet alleen het gedeelte dat onder het Rijksinpassingsplan valt, maar ook het deel in de Noordzee ten noorden van de gemeentegrenzen.

2. Doel MER

Een MER is bedoeld om de milieueffecten van een plan of project goed in beeld te brengen, zodat het milieubelang volwaardig kan worden meegewogen bij de voorbereiding en vaststelling van plannen en besluiten en met name ook bij de afweging van alternatieven.

Het valt ons op dat u in de NRD met name de wettelijk beschermde waarden en belangen (defensie, zandwinning, enz.) in beeld brengt. Wij vinden dat het milieubelang een veel ruimer begrip is. Een MER dat slechts de gevestigde en wettelijk beschermde belangen in beeld brengt vormt voor ons onvoldoende basis om een weloverwogen tracékeuze te maken, waarin het milieubelang volwaardig is mee gewogen. Wij dringen er bij u op aan dit ruimere milieubelang in het MER mee te nemen.

Daarnaast valt het ons op de veel aspecten slechts door middel van bureauonderzoek, op basis van reeds bekende gegevens, worden onderzocht. Dat is een prima startpunt, maar wij betwijfelen of er in bestaand onderzoek voldoende gegevens beschikbaar zijn om een MER en een PB voor dit project op te baseren, met name over zeebodem en zeeleven. Wij gaan er vanuit dat aanvullend veldonderzoek noodzakelijk zal zijn.

Voorts valt het ons op dat er, volgens de NRD, weinig tot geen onderzoek wordt gedaan naar de exploitatiefase, met name de mogelijke gevolgen van werkzaamheden in het kader van onderhoud en reparatie van de verbinding, en dat er, zonder onderzoek, vanuit wordt gegaan dat de gevolgen van het verwijderen van de kabel niet verschillen van de gevolgen van de aanleg. Wij gaan ervan uit dat de kans op onderhoudswerk (bloot spoelen, reparatie van de kabels) en de mogelijke gevolgen per tracé kunnen verschillen. Deze verschillen dienen goed in het MER in beeld gebracht te worden.

U bent van plan één kabelverbinding aan te leggen voor één windpark. Wij zijn van oordeel dat er daarmee sprake is van één project. De mogelijke effecten van het windpark dienen dan ook in MER en PB meegenomen te worden.

Hieronder gaan wij hier nader op in.

3. Reikwijdte en detailniveau

In de tabellen 3.2 *Beoordelingskader tracéalternatieven op zee* en 3.3 *Beoordelingskader tracéalternatieven op land en transformatorstation* hebt u kort, helder en overzichtelijk weergegeven wat u van plan bent in het MER te onderzoeken en op welk detailniveau.

3.1 Beoordelingskader tracéalternatieven op zee (Tabel 3.2)

Sommige tracéalternatieven gaan over de eilanden. Wij gaan ervan uit dat die delen van het tracé onder het beoordelingskader van tabel 3.3 vallen.

Platform

Er wordt op zee, bij het nieuwe windpark, een platform gebouwd. De gevolgen van de bouw en de aanwezigheid van dit platform (mogelijk ontgraven, heien, onderwatergeluid) op de natuurwaarden in het gebied (bodemleven, vissen en andere dieren) wordt echter volgens

de NRD niet onderzocht. Wij stellen u voor deze mogelijke gevolgen goed te onderzoeken en in MER en PB mee te nemen.

Kwelders

Wij vragen met name aandacht voor de aanlanding van kabels. Bij verschillende tracés gaan de kabels door de kwelder (zowel aan de vaste wal als aan de Waddenzee-kant van de eilanden). De werkzaamheden kunnen ernstige schadelijke gevolgen hebben voor de kwelders. Die gevolgen kunnen worden voorkomen door de kabels middels een boring (vanaf de wal, onder de zeedijk en de kwelder door) aan te brengen. Indien u daar niet voor kiest, moeten de gevolgen voor natuur, milieu en landschap nadrukkelijk in beeld gebracht worden. Dit treffen wij in uw tabel niet aan.

Bodem en water

Wij verwachten dat het onderzoek naar bodem en water onder meer duidelijkheid kan geven over de gewenste diepte onder de zeebodem waar de kabels worden aangebracht, de omvang van de ontgraving die daarvoor nodig is en de mate van aantasting en verstoring van het (bodem)leven. Dit onderzoek kan dan ook belangrijke informatie opleveren voor de tracékeuze en (in detail) voor de concrete locatie waar de kabels worden gelegd.

U bent van plan om met behulp van berekening met stromingsmodellen (en golfmodellen) te kijken naar de bodemdynamiek (effect op bodemvormen en bodemontwikkeling, effect op kustdynamiek en zandsuppleties, invloed op stroming en sedimentatie). Wij verzoeken u in de NRD duidelijk te maken in welk gebied (Waddenzee, Waddeneilanden of ook Noordzee) naar de bodemdynamiek wordt gekeken en op welk detailniveau.

Voor het achterhalen van de bodemsamenstelling in het gebied (waarom alleen aanwezigheid van slibrijke afzettingen en veen? ook aanwezigheid van zand en keileem kan voor uw werkzaamheden van groot belang zijn) wilt u zich slechts baseren op een analyse met GeoTop-model (TNO) op basis van data van het DINOloket. Voor zover ons bekend zijn er in de DINOloket-data erg weinig gegevens over de bodemsamenstelling in en nabij de zeegaten en geen gegevens over de bodemsamenstelling ten noorden van de eilanden. Wij verzoeken u in de NRD duidelijk te maken hoe u deze leemten in kennis zult aanvullen.

Voor de mogelijke invloed van uw werkzaamheden op de zeebodemkwaliteit wilt u een bureaustudie uitvoeren op basis van historische data. Wij betwijfelen of dit voldoende gedetailleerde gegevens oplevert om de invloed op de zeebodemkwaliteit bij de tracékeuze volwaardig te kunnen meewegen. Hindernissen zoals kabels, leidingen en wrakken die boven de zeebodem uit steken hebt u vermoedelijk goed in beeld, maar wrakken, stenen en andere hindernissen onder de zeebodem kunnen ook van invloed zijn op de tracékeuze. Wij gaan er vanuit dat aanvullend veldonderzoek noodzakelijk zal zijn en verzoeken u dit in de NRD mee te nemen.

Natuur

U bent van plan in het MER (en in de PB?) te kijken naar de beschermde soorten en habitattypen in Natura 2000-gebieden en naar de overige beschermde soorten (Wet natuurbescherming, Ospar). Op basis van de begrenzing van Natura 2000-gebieden en op basis van verspreidingskaarten wilt u met kwantitatief bureauonderzoek het ruimtebeslag op

habitattypen en leefgebieden binnen Natura 2000 gebied in beeld brengen. En de effecten op instandhoudingsdoelstellingen van die Natura 2000-gebieden wilt u bepalen aan de hand van kwalitatief bureauonderzoek op basis van dosis-effectrelaties uit literatuur.

Wij betwijfelen of u hiermee een goed beeld krijgt van de te beschermen natuurwaarden. Ook binnen een Natura 2000-gebied kunnen natuurwaarden sterk verschillen. Op sommige plekken liggen zeehonden, andere plekken zijn van belang als hoogwatervluchtplaats voor vogels. Of een plek geschikt is als foerageergebied voor bepaalde vogels hangt af van de bodemsamenstelling, de soorten (schelpdieren, wormen) die op die plek voorkomen, enz.

Daarbij komt dat veel natuurwaarden in Noordzee en Waddenzee weliswaar niet wettelijk beschermd zijn, maar wel zwaar onder druk staan. Lijsten van wettelijk beschermde soorten komen tot stand op basis van de rode lijsten. Nu vallen veel zeedieren onder de visserij-regelgeving. Onderzoek naar zeedieren is dan ook in de regel beperkt tot soorten die bevestigd worden. Er zijn geen rode lijsten van zeedieren. Vissoorten als fint, rivierprik en zee-prik zijn beschermd omdat ze een belangrijk deel van hun leven in zoetwater doorbrengen en zo op de rode lijsten zijn beland. Maar er zijn veel meer kwetsbare soorten in zee waar het erg slecht mee gaat: denk aan de hondshaai, de wulk en de platte oester.

Het leven in zee maakt deel uit van een voedselweb. Verstoring van dit leven kan tot gevolg hebben dat er minder voedsel is voor (beschermde) vogels, zeehonden, bruinvissen, enz. Met name de biobouwers, zoals mossel- en oesterbanken, diatomeeën, zee-gras, kokerwormen, mogelijk zelfs zandkokerworm-riffen, zijn van groot belang. Deze biobouwers vangen slib en/of leggen slib op de bodem vast, waardoor vertroebeling van het zeewater wordt tegen gegaan. vertroebeling remt de groei van algen (primaire productie) en daarmee de voedselproductie in zee. Dergelijk bodemleven kan zich na verstoring vaak slecht herstellen. Wij verzoeken u met name ook de aanwezigheid van biobouwers in uw onderzoek en in de tracé-ontwikkeling te betrekken.

Wij vinden dan ook dat het onderzoek naar de gevolgen van uw project voor de natuur niet beperkt zou moeten worden tot de wettelijk beschermde gebieden en soorten. En wij betwijfelen of met slechts kwalitatief bureau-onderzoek op basis van dosis-effectrelaties uit literatuur en verspreiding(kaarten) van soorten een goed beeld kan worden verkregen van de mogelijke gevolgen van dit project voor de natuurwaarden in het gebied.

De effecten door verstoring, vertroebeling, vermisting/verzuring, vergraving of magnetische velden worden volgens uw tabel alleen onderzocht voor de overige beschermde soorten (Wet natuurbescherming, Ospar). Wij gaan ervan uit dat u deze effecten ook onderzoekt voor de beschermde soorten en habitattypen in Natura 2000-gebieden.

Ook de effecten van uw project op de doelen in het kader van de Kaderrichtlijn Mariene Strategie en Kaderrichtlijn Water wilt u slechts in beeld brengen door kwalitatief/kwantitatief bureauonderzoek op basis van kaarten en dosis-effectrelaties uit literatuur. Ook hier betwijfelen wij of dergelijk bureauonderzoek een voldoende compleet beeld opleveren.

Wij dringen er bij u op aan om aanvullend veldonderzoek te doen naar de mogelijke invloed van uw project op de natuur in het gebied (Waddenzee, Noordzee). Om een goede

tracékeuze mogelijk te maken, maar ook om eventuele compensatieopgaven in beeld te brengen, moeten de gevolgen van uw project ook kwantitatief in beeld gebracht worden.

Landschap, cultuurhistorie en archeologie

De aantasting van het landschap door uw project (aantasting van de wijde horizon van de Noordzee door de bouw van een platform) wordt, ten onrechte, door u niet in het MER in beeld gebracht.

U wilt de mogelijke aantasting van bekende en verwachte archeologische waarden slechts in beeld brengen met behulp van bureauonderzoek op basis van historische data. Voor zover ons bekend zijn er vrijwel geen historische data over de archeologische waarden van de bodem van de Noordzee. Ook van de Waddenzee zijn de gegevens beperkt. Aanvullend onderzoek lijkt ons noodzakelijk.

De invloed van uw project op aardkundige waarden wilt u slechts beperken tot een GIS-analyse van de invloed op Werelderfgoed Waddenzee. Ook buiten Werelderfgoed Waddenzee (met name in de bodem van de Noordzee) kan uw project schadelijke invloed hebben op de aardkundige waarden. Met name is de historie van de afgelopen tienduizenden jaren (de ijstijden) nog vaak goed af te lezen aan de bodem van de Noordzee.

Wij dringen er bij u op aan om zo nodig aanvullend veldonderzoek te doen enorm ook de mogelijke aantasting van archeologische en aardkundige waarden buiten Werelderfgoed Waddenzee in het MER in beeld te brengen.

Veiligheid

Bij het leggen van de kabels van het platform naar de Waddenzee gaat u door de grote scheepvaartroute ten noorden van de Waddeneilanden. Een aanvaring in deze scheepvaartroute kan een milieuramp in de Waddenzee veroorzaken. De praktijk leert dat aanvaringen in deze route niet uitgesloten zijn (zie onder meer het ongeluk met het Noorse schip de Tricolor in december 2002: ondanks waarschuwingen en beveiliging vonden daarna verschillende aanvaringen plaats met het wrak). Wij verzoeken u in het MER duidelijk in beeld te brengen welke maatregelen tijdens de aanleg worden genomen om aanvaringen te voorkomen en om de mogelijke gevolgen van eventuele aanvaringen te beperken.

Exploitatie en verwijdering

Kabels leggen op het wantij veroorzaakt mogelijk meer en langduriger schade aan de natuur dan kabels in een geul. Aan de andere kant: de kans dat er onderhoudswerk moet worden gedaan aan een kabel in een geul (met versturende gevolgen) is groter dan op het wantij. Ook de mogelijke gevolgen voor de natuur bij verwijdering van de kabels kunnen verschillen. Deze verschillen horen bij de tracékeuze te worden meegewogen.

Wij stellen u voor de verschillen tussen tijdelijke effecten en structurele effecten en de verschillen in kans op verdere verstoring en schade in de exploitatiefase en bij verwijdering van de kabels in het MER en de PB goed in beeld te brengen.

3.2 Beoordelingskader tracéalternatieven op land en transformatorstation (Tabel 3.3)

Bodem en water

Het onderzoek naar de invloed van uw project op grondwater is beperkt tot kwalitatief bureauonderzoek. Daarbij wordt wel gekeken naar het mogelijke effect op verzilting en op grondwaterwingebieden, maar wij missen een onderzoek naar de mogelijke invloed op kwelwater. Wij wijzen er op dat kwelwaterstromen vaak van groot belang zijn voor de natuurwaarden in het gebied. Zo zijn vochtige landerijen die worden gevoed met (schoon) kwelwater vaak bijzonder in trek bij weidevogels. Wij dringen er op aan dit ook in uw onderzoek mee te nemen. Als er onvoldoende gegevens voorhanden zijn bevelen wij aan om veldonderzoek te doen.

Natuur

U brengt met bureauonderzoek op basis van begrenzing Natura 2000, verspreidingskaarten en dosis-effectrelaties uit de literatuur in beeld welke oppervlakte Natura 2000-gebied mogelijk wordt aangetast, welk effecten dit kan hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van die Natura 2000-gebieden, wat de mogelijke invloed is op NNN en (provinciaal beschermde) weidevogelgebieden en de mogelijke verstoring van overige beschermde soorten (Wet natuurbescherming). Er is meer natuur, er zijn meer bedreigde natuurwaarden, dan alleen de wettelijk beschermde waarden. Die natuurwaarden brengt u hiermee niet in beeld. Dit vinden wij teleurstellend.

Wij wijzen er met name op dat de tracés naar Burgum door Nationaal Landschap de Noardlike Fryske Wâlden gaan: een gebied met (vaak eeuwenoude) houtwallen en elzensingels met hoge biodiversiteit. Hier groeien veel, vaak zeldzame, planten en leven bijzondere insecten. Wij dringen er op aan de mogelijke gevolgen voor de natuur in dit gebied goed in beeld te brengen (ook door veldonderzoek).

Wij missen een beoordeling van de mogelijke gevolgen van uitstoot van stikstofdioxide, fijn stof en andere verontreinigingen in de aanlegfase op de natuur.

Landschap, cultuurhistorie en archeologie

De mogelijke invloed van uw project op het landschap wordt volgens de NRD slechts beoordeeld aan de hand van kwalitatief bureauonderzoek. Voor zover het landschap na uitvoering van het werk weer geheel hersteld wordt kunnen wij hierin mee gaan. Maar voor zover er (lang) blijvende schade kan worden veroorzaakt (werken in de duinen, op de eilanden, het kappen van bomen, vergraven van houtwallen, verleggen van sloten) is kwalitatief bureauonderzoek naar ons oordeel onvoldoende. Door middel van kwantitatief onderzoek zou de mate van de landschappelijke schade in beeld gebracht moeten worden en door veldonderzoek zou de landschappelijke waarde van de aan te tasten elementen beoordeeld moeten worden.

De mogelijke invloed van uw project op aardkundige waarden wilt u slechts beoordelen aan de hand van de lengte van de doorkruising. Dit lijkt een mooie, objectieve maat, maar de gaafheid van de aardkundige waarde en de gaafheid van het gebied waar deze waarde deel van uitmaakt wordt hierbij, ten onrechte, niet in de afweging betrokken. Het deels vergraven van een 1000 jaar oude houtwal in Nationaal Landschap de Noardlike Fryske Wâlden of het deels vergraven van soms meer dan 2000 jaar oud reliëf (oude wadprijen en wadplaten uit

500 voor Chr., wierden van 2000 jaar oud, dijken uit ca. 1100 na Chr.) in Nationaal Landschap Middag-Humsterland) valt feitelijk niet te herstellen.

Bij beoordeling van aardkundige en landschappelijke waarden stellen wij u voor ook in beeld te brengen wat de invloed kan zijn van tijdelijke voorzieningen als bouwwegen en werkerreinen en van de druk van de gebruikte machines op de bodem.

4. Cumulatieve effecten

Het MER en de PB dienen niet alleen de mogelijke effecten van uw project op zich in beeld te brengen, maar ook de mogelijke effecten van uw project in samenhang met de effecten van andere plannen en projecten. Bij het thema 'leefomgeving' meldt u dat u de cumulatieve effecten van geluid in beeld gaat brengen, maar voor het overige vinden wij in uw NRD hier niets van terug. In zee denken wij bij voorbeeld aan cumulatie met de effecten van zandsuppleties, zandwinning, schelpenwinning, visserij, baggerwerkzaamheden, dijkversterking.

Wij achten het van belang dat u niet alleen (in de PB en het MER) de mogelijke cumulatieve effecten op natuurwaarden in beeld brengt. Voor de wettelijk beschermde natuurwaarden bent u daartoe verplicht, maar ook voor de niet wettelijk beschermde natuurwaarden (denk aan geluidsbelasting en vertroebeling in zee) achten wij dit van groot belang. Ook kunnen cumulatieve effecten van uw werkzaamheden met andere werkzaamheden van invloed zijn op de veiligheid, de kwaliteit van de leefomgeving, de mate van aantasting van het landschap, enz. Wij verzoeken u deze effecten in het kader van het MER in beeld te brengen.

Onder de kop 'werkwijze effectbeoordeling MER' meldt u dat de referentiesituatie de huidige situatie (HS) inclusief de autonome ontwikkelingen (AO) in het studiegebied omvat. *'Autonome ontwikkelingen zijn op zichzelf staande ontwikkelingen die een verandering in hetzelfde gebied als NOZ TNW tot gevolg hebben. Over deze autonome ontwikkelingen is reeds een besluit genomen, zoals opname in ruimtelijke plannen of reeds verleende vergunningen.'*

Het gaat bij de autonome ontwikkelingen dus om nog niet gerealiseerde maar wel vergunde ontwikkelingen: die moeten in ieder geval worden meegenomen bij de cumulatieve effecten in de PB. Ook ontwikkelingen waarvoor vergunning wordt verleend voordat het Rijksinpassingsplan voor dit project wordt vastgesteld moeten in de cumulatieve effecten worden mee genomen.

En naar ons oordeel duidt de uitspraak van 27 april 2017 in zaak C-142/16 van het Hof van Justitie van de EU er op dat ook projecten die reeds lang zijn vergund en gerealiseerd bij de cumulatieve effecten betrokken moeten worden:

'61 Artikel 6, lid 3, van de habitatrichtlijn verlangt van de nationale autoriteiten dat zij in het kader van het onderzoek van de cumulatieve gevolgen alle projecten in aanmerking nemen die samen met het project waarvoor een vergunning is aangevraagd, significante gevolgen kunnen hebben, rekening houdend met de doelstellingen van deze richtlijn, ook al dateren zij van vóór de datum waarop deze richtlijn in nationaal recht is omgezet.'

Wij gaan ervan uit dat u de cumulatieve effecten van uw project met andere plannen en projecten goed in het MER en de PB in beeld zult brengen.

5. De alternatieven

Hieronder wijzen wij op de bijzondere aandachtspunten bij de verschillende alternatieven, die in ieder geval in het MER en de PB meegenomen moeten worden.

5.1 Tracéalternatieven naar hoogspanningsstation Burgum

In de concept NRD wordt niet vermeld dat de alternatieven naar Burgum door Nationaal Landschap de Noardlike Fryske Wâlden gaan: een gebied met (vaak eeuwenoude) houtwallen en elzensingels met hoge natuurwaarden. Wij stellen u voor dit in de NRD te herstellen. Tevens dringen wij er op aan de unieke waarden op grond waarvan dit gebied tot nationaal Landschap is verheven, goed in het MER in beeld te brengen.

De NRD spreekt hier slechts van een coulisselandschap. Dat lijkt eenvoudig te herstellen: even een paar bomen aanplanten na afloop van het werk. In feite gaat het echter om een bijzonder gaaf, eeuwenoud landschap. Bij onderzoek bleken sommige houtwallen er al zeker sinds de middeleeuwen te liggen. Graafwerkzaamheden in dit gebied kunnen dan ook onherstelbare schade aan cultuurhistorische, landschappelijke en natuurwaarden veroorzaken. Dit valt te voorkomen door boringen: een kostbare aanpak.

Mogen er eigenlijk wel bomen staan op het nieuwe kabeltracé? Indien dit niet wordt toegestaan komen er blijvende gaten in de houtwallen en houtsingels: definitieve schade aan dit unieke landschap

Wij vragen ook met name aandacht voor de vleermuizen en de uilen in dit gebied. Door de aanleg van de Centrale As zijn de leefgebieden van deze populaties (ondanks de mitigerende maatregelen) al sterk aangetast.

Wij adviseren u bij detaillering van het tracé zo veel mogelijk aan te sluiten bij bestaande infrastructuur en, waar dat niet mogelijk is, zo veel mogelijk de verkavelingsrichting te volgen. Nabij de Burgumer Centrale (ten zuiden van de Rijksstraatweg) loopt het tracé niet in een rechte lijn. Dit wordt niet verklaard. Wij zien in de NRD graag een verklaring voor deze bocht.

Tracéalternatief Burgum west

- Dit tracé doorkruist Ameland. Gevolgen voor strand (strandbroeders) en duinen vormen voor ons een punt van zorg.
- Volgens de NRD worden de kwelders van Ameland vermeden. Maar volgens de interactieve kaart gaat het tracé wel door de kwelder ten oosten van de Kooiplaats. Dit vinden wij ongewenst en onnodig. Wij stellen u voor het tracé niet door de kwelder te laten lopen.
- Bij de mogelijke gevolgen van aanleg van de kabels over het wantij verzoeken wij u nadrukkelijk in beeld te brengen wat de hersteltijd is van de natuur in de werkstrook.
- Ten westen van Dokkum, na kruising van de Dokkumer Ee, gaat dit tracé door het Nationaal Landschap. En het kruist twee natuurgebieden. Dit achten wij ongewenst. Ook bij

(slechts) tijdelijke aantasting van deze natuurgebieden zal compensatie vooraf geregeld moeten zijn.

Tracéalternatief Burgum midden

- Het tracé door het wad raakt oostpunt van Ameland. Grote kans op verstoring van zeehonden en broedvogels.
- Vervolgens loopt het tracé door een dynamisch gebied met veel diepteverschillen (droogvallende platen en diepe geulen) door het wad: de kabel moet erg diep liggen om blootspoelen te voorkomen. Foerageergebieden van vogels en zeehondenligplaatsen worden doorkruist.
- Buitendijks tussen Wierum en Nes ligt een gave en fraaie kwelder met hoge natuurwaarden (broed- en foerageergebied). Mogelijk is de kwelder ook van belang ter versterking van de zeewering (golfdempende werking). Graven in de kwelder is niet gewenst. Wij raden aan hier uit te gaan van een boring vanaf de wal, onder de zeedijk en de kwelder door.
- Het gebied ten oosten van Dokkum is mogelijk van belang als weidevogelgebied: open landschap, meest grasland.
- Vanaf Dokkum volgt het tracéalternatief zoveel mogelijk de Centrale As richting Veenwouden. De Centrale As doorsnijdt hier het 'coulisselandschap', lees het Nationaal Landschap. Bij het volgen van deze weg is het van belang rekening te houden met de verschillende vleermuispassages die bij de aanleg van de weg zijn mee genomen. Als de aansluiting van deze passages op de houtwallen- en singels wordt aangetast, verliezen deze passages hun functie.

Tracéalternatief Burgum oost

- Tussen Ameland en Schiermonnikoog loopt de route gedeeltelijk over de oostzijde van Het Rif: niet alleen zeehondenligplaats, maar ook een belangrijk broedgebied (onder andere noordse stern) en een belangrijke hoogwatervluchtplaats (vooral in de trektijd). Wij stellen u voor hier aftand te houden, het tracé bij voorkeur ten oosten van het Zoutkamperlaag te leggen. Dit mede omdat het Zoutkamperlaag voor de beroepsvaart (met name visserij) de toegang tot Lauwersoog is: de doorvaart mag hier niet door werkzaamheden worden belemmerd.
- Dit gebied (Rif, Engelsmanplaat, Zoutkamperlaag, Paesensrede) is een dynamisch gebied, waar diepe spoelgaten kunnen ontstaan. De kabels zullen op voldoende diepte onder de bodem gelegd moeten worden om blootspoelen te voorkomen.
- Aanlanding gaat tussen Paesens-Moddergat en het Lauwersmeer door de kwelder. De kabels dienen hier met een boring onder dijk en kwelder door te worden aangebracht.
- De polders direct achter de zeedijk vervullen een belangrijke functie als foerageergebied, met name voor overwinterende ganzen. Hierbij is juist de korte afstand tot het Lauwersmeer van groot belang. Foerageergebieden op grotere afstand van het Lauwersmeer vormen voor de vogels geen goed alternatief.
- Volgens de NRD volgt het tracé vervolgens de N361 naar Dokkum. Maar volgens de interactieve kaart buigt het tracé bij de gave terp Jouswier (een aandachtspunt) af naar het zuiden. Hier doorkruist het de Jouswierpolder en het Muizenrid (Beheergebied en natuur buiten NNN) en is het gedeeltelijk gelegen in ganzenfoerageergebied. Mogelijk zijn hier ook nog goede weidevogelgebieden.

5.2 Tracéalternatieven naar hoogspanningsstation Vierverlaten

Tracéalternatief Vierverlaten west

- Dit tracé doorkruist de Borkumse Stenen. De bodem bestaat hier uit keileem (mengsel van leem, zand en stenen, aangevoerd door de voorlaatste ijstijd). Waar het leem gedeeltelijk is weggespoeld kunnen met name grind en stenen op de zeebodem achterblijven. Deze stenen vormen 'hard substraat', waar allerlei planten en dieren zich aan kunnen hechten. Veel planten en dieren kunnen alleen in dit dynamische gebied leven als er hard substraat voor handen is, anders spoelen ze weg. Dit verklaart de grote soortenrijkdom in het gebied.
- Het tracé doorkruist de oostpunt van Schiermonnikoog, volgens de NRD mogelijk door middel van een boring. Wij stellen u voor het woord 'mogelijk' te schrappen.
- Wij wijzen er op dat op deze locatie direct ten zuiden van Schiermonnikoog de bocht van een diepe geul ligt, die zich al jaren een weg baant in noordelijke richting. Als dit doorzet, zal de punt van Schiermonnikoog hier op den duur doorsneden worden. Het is van belang daar bij de diepteligging van de kabels rekening mee te houden.
- Zowel de punt van Schiermonnikoog als verschillende banken ten zuiden van deze punt zijn in trek als ligplaats voor zeehonden. En de punt van Schiermonnikoog is bovendien van belang als hoogwatervluchtplaats (vooral in de trekperiode) en als broedgelegenheid. Het zal moeilijk worden al deze functies te mitigeren.
- Het tracé volgt min of meer het wantij onder Schiermonnikoog: een gebied met mogelijk hoge natuurwaarden en een lange hersteltijd.
- Het tracé doorkruist kwelders en gebieden met zeegras ten noorden van de Groningse kust naar het land. Doorkruising van de (zeer zeldzame) gebieden met zeegras is zeer ongewenst: de kans dat het zeegras na de ingreep terug keert is zeer gering. Wij adviseren u om de zeegras-locaties met veldonderzoek concreet in kaart te brengen en deze locaties te vermijden. Doorkruising van de kwelders en de zeedijk kan middels een boring vanaf de wal.
- De kruising van het tracé met het Reitdiepdal (iets ten westen van Electra) is een aandachtspunt.
- Dit tracéalternatief vermijdt het Nationaal Landschap Middag-Humsterland. Dit is duidelijk een belangrijk pluspunt. Wel is het van belang hier de weidevogelgebieden (en de broedvogeldichtheden buiten de formele weidevogelgebieden) goed in beeld te krijgen.

Tracéalternatief Vierverlaten midden

- Het tracé vanaf de Noordzee tot over de punt van Schiermonnikoog is gelijk aan tracé Vierverlaten west: zie onze opmerkingen hierboven. Hoewel het tracé over het wad oostelijk van tracé west loopt en minder op het wantij, zijn ook onze opmerkingen over dit deel van het tracé (tot en met de zeedijk) gelijk aan onze opmerkingen over tracé west.
- Vanaf de zeedijk tot de kruising met de Dijksterweg doorkruist het tracé akkervogelgebied.
- Vervolgens kruist dit tracé het Reitdiepdal: een landschappelijk en ecologisch waardevol gebied.
- Daarna doorkruist het tracé het Nationaal Landschap Middag-Humsterland. Een eeuwenoud landschap, waar de geschiedenis van de afgelopen 2500 jaar nog aan het landschap is af te lezen. Vergraven van reliëf en verleggen van sloten is hier (op grond van provinciale en gemeentelijke regels) niet toegestaan. Herstel van het landschapsbeeld is wellicht mogelijk, herstel van de (beschermde) bodemopbouw niet.
- Ook bij dit tracé vragen wij aandacht voor de huidige en potentiële weidevogelgebieden.

- Een punt van aandacht: in dit gebied wordt een nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding (bovengronds) gerealiseerd. Dit legt al grote druk op de huidige natuurwaarden. Verdere aantasting van het gebied kan zeer ernstige gevolgen voor de broedvogelpopulatie hebben.

Tracéalternatief Vierverlaten oost

- Dit tracé doorkruist de Borkumse Stenen over een grotere afstand dan de tracés west en midden. Onze opmerking bij Vierverlaten west geldt ook voor dit tracé.
- Volgens de interactieve kaart gaat dit tracé via het zeegat van de Zuidoost Lauwers naar de Waddenzee. Dit is een zeer dynamisch zeegat, zeker sinds de geulen Eilanderbalg en Spruit enige jaren terug ten zuiden van Simonszand contact met elkaar gemaakt hebben. Simonszand dreigt weg te spoelen. Het valt nog niet te voorspellen welke gevolgen dit zal hebben voor het geulenpatroon in het gebied.
- Volgens de interactieve kaart zullen de kabels gelegd worden in de buitenbocht van de Zuidoost Lauwers, tegen Rottumerplaat aan. Deze geul schuift langzaam naar het oosten, dus de kans bestaat dat de kabels alweer snel bloot spoelen. Wellicht is het gunstiger om de kabels in de binnenbocht, tegen Simonszand aan, te leggen, maar Simonszand is belangrijk als zeehondenbank en als hoogwatervluchtplaats voor vogels.
- Het tracé doorkruist kwelders en gebieden met zeegras ten noorden van de Groningse kust naar het land. Doorkruising van de (zeer zeldzame) gebieden met zeegras is zeer ongewenst: de kans dat het zeegras na de ingreep terug keert is zeer gering. Doorkruising van de kwelders en de zeedijk kan middels een boring vanaf de wal.
- Het tracé passeert de zeedijk ten noorden van Oudedijk en Kaakhorn en loopt dan schuin door de agrarische percelen. Wij adviseren hier re perceelsrichting te volgen.
- Vanaf de zeedijk tot de Westernielandsterweg doorkruist het tracé akkervogelgebied.
- De kruising met het Reitdiepdal is ook bij dit tracé een aandachtspunt: het gaat om een landschappelijk en ecologisch waardevol gebied. Het tracé (volgens de interactieve kaart) is hier erg ongelukkig gekozen: schuin door het Reitdiepdal. Wij dringen er op aan dat dit dal haaks gekruist wordt om mogelijke schade te verminderen.
- Vervolgens gaat het tracé, min of meer evenwijdig aan het Aduarderdiep, door Nationaal Landschap Middag-Humsterland. De schade die door deze werkzaamheden wordt aangericht aan de cultuurhistorische waarden van dit gebied valt niet te herstellen. Wij blijven er op aandringen hier de kabels onder de bodem van het Aduarderdiep te leggen. Hier zijn ongetwijfeld technische oplossingen voor te vinden.
- In de NRD wordt opgemerkt dat dit tracé buiten het akkervogelgebied ligt. Onderzocht dient te worden hoe het zit met de weidevogels.
- Ook bij dit tracé vragen wij aandacht voor de huidige en potentiële weidevogelgebieden.
- Een punt van aandacht: in dit gebied wordt een nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding (bovengronds) gerealiseerd. Dit zet al grote druk op de huidige natuurwaarden. Verdere aantasting van het gebied kan zeer ernstige gevolgen voor de broedvogelpopulatie hebben.

5.3 Tracéalternatieven naar hoogspanningsstation Eemshaven

Tracéalternatief Eemshaven west

- Op de Noordzee en het noordelijke gedeelte van het waddengebied volgt dit tracé dezelfde route als tracé Vierverlaten midden. Zie onze opmerkingen bij Vierverlaten midden.
- Nabij de aanlandlocatie in de buurt van Pieterburen doorkruist het tracé kwelders en gebieden met zeegras. Doorkruising van de (zeer zeldzame) gebieden met zeegras is zeer

ongewenst: de kans dat het zeegras na de ingreep terug keert is zeer gering. Door kruising van de kwelders en de zeedijk kan middels een boring vanaf de wal.

- Op land loopt tracé alternatief Eemshaven west parallel aan de Noorderdijk en de Middendijk. Het gaat hier om historische dijken: ingrepen in de dijken, de dijkvoet en de dobben zijn ongewenst.

- Het tracé doorkruist akkervogelgebied.

Tracé alternatief Eemshaven midden

Welk alternatief ook gekozen wordt, er komen twee kabels door Natura 2000-gebied en UNESCO Werelderfgoed Waddenzee. Schade aan dit unieke natuurgebied valt daarbij helaas niet te voorkomen, maar valt wel te beperken. Bij voorbeeld door een tracé te kiezen waarbij de doorsnijding van de Waddenzee zo kort mogelijk is of een tracé waarbij de schade aan het Natura 2000-gebied zo gering mogelijk is.

Alternatief Eemshaven Middel is van alle alternatieven het tracé dat ruimschoots de langste doorsnijding van de Waddenzee oplevert. Wij stellen u voor niet alleen de schadelijke effecten van de ingreep, maar ook de oppervlakte van die schadelijke effecten voor alle alternatieven goed in beeld te brengen.

- Op de Noordzee en het noordelijke gedeelte van het waddengebied volgt dit tracé dezelfde route als tracé Vierverlaten oost. Zie onze opmerkingen bij Vierverlaten oost.

Tracé alternatief Eemshaven oost

Wij zijn blij dat u, ondanks het gebrek aan ruimte onder de zeebodem tussen Rottumeroog en Borkum, hebt besloten het alternatief Eemshaven-Oost volwaardig in het MER mee te nemen.

De concept NRD meldt dat het tracé het referentiegebied doorkruist. Dit referentiegebied is het geulensysteem ten zuiden van Rottumerplaat. Het gebied is sinds 2005 gesloten voor (potentieel) schadelijke menselijke activiteiten. Door het gebied te sluiten is het voor onderzoekers mogelijk om de ongestoorde ontwikkeling van de natuur in de Waddenzee te volgen. Het tracé Eemshaven oost loopt echter niet ten zuiden van Rottumerplaat en Rottumeroog, maar ten noorden. Wel valt een deel van het Horsbornzand en het Uithuizerwad, ten zuidoosten van Rottumeroog, binnen het zoekgebied op de interactieve kaart. Voor het overige valt het tracé buiten de droogvallende platen. Door kruising van het referentiegebied en de zeehondenbanken is zeker een punt van aandacht.

6. Aanleg alternatieven

In de NRD wordt ervan uitgegaan dat de kabels onder zee en onder land worden ingegraven in de bodem.

Op land wordt hiervoor in de regel een open ontgraving gebruikt. Bij uitzondering (knelpunten) wordt een gestuurde boring toegepast. Inmiddels is het ook vaak mogelijk kabels in te ploegen. Dit gaat sneller en er wordt minder schade aan de bodemstructuur veroorzaakt. Wij stellen voor dit alternatief mee te nemen in het onderzoek.

Hoe de kabels onder de zeebodem worden gelegd wordt uit de NRD niet duidelijk. Open ontgraving onder zee is vaak erg moeilijk omdat de grond tijdens het werk in beweging komt en de sleuf weer vult: uiteindelijk wordt er dan erg veel grond verzet, zeker als de kabel op grotere diepte moet liggen. Daarbij wordt de zeebodem over een grote oppervlakte verstoord. Inploegen is dan wellicht een oplossing, maar alleen zolang de kabel relatief ondiep in de bodem wordt gebracht. In keileem is inploegen vermoedelijk niet mogelijk, maar daar kan weer makkelijker een sleuf worden gegraven van beperkte breedte.

Wij verzoeken u de werkwijzen en de gevolgen voor de bodem en het (bodem)leven in de NRD en het MER in beeld te brengen.

7. Uitgangspunten tracéalternatieven

Onder de kop *Uitgangspunten voor tracéalternatieven* vermeldt u de belangrijkste uitgangspunten voor het platform op zee, de kabeltracés op zee en de kabeltracés op land. In de uitgangspunten staat dat u bij deze alternatieven rekening moet houden met een heleboel factoren/belangen, maar Natura 2000-gebieden, NNN, Nationale Landschappen, weidevogelgebieden en bijzondere natuurwaarden worden niet genoemd. Wij dringen er bij u op aan ook hier terdege rekening mee te houden bij de ontwikkeling van alternatieven en dit in de definitieve NRD ook bij de uitgangspunten te vermelden.

8. ADC-toets

Nu alle alternatieven Natura 2000- en UNESCO Werelderfgoed-gebied Waddenzee doorkruisen en gezien de ongunstige staat van instandhouding van veel habitattypen en leefgebieden van soorten in dit gebied verwacht de Commissie voor de MER dat een ADC-toets nodig is. Wij delen die verwachting. Het is dan ook van groot belang dat alle informatie over de mogelijke gevolgen van de verschillende alternatieven, met name voor dit gebied, goed in beeld gebracht wordt.

Het lijkt ons tevens van belang de mogelijke dwingende redenen van groot openbaar belang in het MER in beeld te brengen. Ook daarbij kan blijken dat de alternatieven verschillen: aansluiting van de kabels op de Eemshaven kan meer algemene belangen dienen (vergroening van het industriegebied) dan aansluiting bij Burgum of Vierverlaten (stroomvoorziening op het net). Wij stellen u voor ook deze aspecten in het MER mee te nemen.

9. Waterstof en groene stroom

U concludeert in de Reactienota Voornemen en Participatie Netten op zee Ten noorden van de Waddeneilanden dat grootschalige productie van waterstof op de Noordzee niet binnen 10 jaar wordt verwacht. Er lopen al initiatieven voor de productie van waterstof op land.

Zowel op de Eemshaven als op het industrieterrein Oosterhorn van Delfzijl lopen pilots voor de productie van waterstof uit elektriciteit. Enerzijds als energiebron, anderzijds als grondstof voor de chemische industrie. Bij opschaling van deze projecten is het de bedoeling groene stroom in te zetten, bij voorbeeld uit de windparken. Verschillende bedrijven (o.a. Google)

werken al op groene stroom. Andere bedrijven in het gebied willen omschakelen van gas naar groene stroom. Deze omschakeling zal niet alleen bijdragen aan een vermindering van de uitstoot van CO₂, maar ook aan een vermindering van de uitstoot van NO_x. Een kabel rechtstreeks van de windparken op de Noordzee naar deze industriegebieden kan een positieve bijdrage leveren aan versnelling van de energietransitie.

Wij stellen u voor de positieve potenties van een kabel rechtstreeks naar de industrie in de Eemshaven en Delfzijl mee te nemen in het MER en (wat betreft stikstof) in de PB. Onderzoek daarbij tevens de mogelijke verschillen tussen een wisselstroom kabel en een gelijkstroom kabel, met als uitgangspunt dat de gelijkstroom zo veel mogelijk rechtstreeks wordt benut en dat alleen een eventueel overschot als wisselstroom op het net gebracht hoeft te worden.

10. Eén project

U bent van plan één kabelverbinding te leggen ten behoeve van één windpark van 700 MW op de Noordzee ten noorden van de Waddenzee. Terwijl de verwachting is dat er in de toekomst meer windparken ten noorden van de Waddenzee gerealiseerd zullen worden. Iedere nieuwe kabelverbinding betekent een nieuwe ingreep in de kwetsbare natuur van Werelderfgoed Waddenzee. Bovendien is de ruimte voor nieuwe kabels nu al beperkt. Wij dringen er dan ook op aan om nu een stopcontact op zee te realiseren waarop de toekomstige windparken kunnen worden aangesloten. En om dat stopcontact op zee nu op het Nederlandse elektriciteitsnet aan te sluiten met één kabelverbinding van voldoende capaciteit, ook voor de toekomstige windparken.

Uit de NRD blijkt dat u daar niet voor kiest. De NRD gaat ervan uit dat er één kabelverbinding wordt gelegd voor één windpark van 700 MW. Wij zijn van oordeel dat het windpark en de kabels in dat geval één project vormen. Immers: als het windpark niet wordt gerealiseerd zal ook de kabelverbinding niet worden aangelegd. En als de kabels er niet komen, zal ook het windpark niet worden gerealiseerd.

Nu kabels en windpark één project vormen, dienen ook de mogelijke milieugevolgen in één MER in beeld gebracht te worden en moeten ook de gevolgen voor de natuur in één Passende Beoordeling (PB) worden betrokken. De NRD gaat daar echter, ten onrechte, niet vanuit.

Wij dringen er op aan om niet alleen de gevolgen van het leggen, onderhouden en verwijderen van de kabels, maar ook de gevolgen voor natuur en milieu van aanleg, exploitatie en verwijdering van het windpark in het MER en de PB in beeld te brengen. Wij verwachten van u een aanvulling op de NRD, waarin ook het onderzoek naar de mogelijke gevolgen van het nieuwe windpark in beeld gebracht worden.

Wij vertrouwen er op dat u onze opmerkingen en aanbevelingen nadrukkelijk betreft bij het opstellen van de definitieve Notitie Reikwijdte en Detailniveau.

Hoogachtend,

namens het bestuur van de Natuur en Milieufederatie Groningen,
de Waddenvereniging,
het Groninger Landschap,
It Fryske Gea,
Natuurmonumenten,
Stichting WAD,
de Friese Milieu Federatie.

06 NOV 2019

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt 'Net op zee Ten noorden
 van de Waddeneilanden'
 Postbus 248
 2250 AE Voorschoten

onze ref.: St La MER 2019/004

plaats: Den Haag

datum: 4 november 2019

betreft: zienswijze op concept NRD Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden

Geachte mevrouw, heer,

Hierbij sturen wij u namens de deelnemers van Stichting La MER onze zienswijze op het concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau "Net op zee Ten Noorden van de Waddeneilanden".

Stichting La MER

Stichting La MER is een Stichting die zorgt voor de opstelling van een gezamenlijke MER en MEP voor de aannemers die zich bezighouden met het winnen van ophoogzand uit de Noordzee.

Algemeen commentaar op het aanleggen van windparken in de Noordzee en de benodigde kabels hiervoor naar de kust.

De belangrijkste zandwingebieden voor de leden van Stichting La MER liggen tussen de -20mtr NAP waterlijn en de 12mijls grens voor de territoriale wateren. Alle verstoringen van dit gebied, vooral als het gaat om goede zandwingebieden, zijn in principe ongewenst.

De windparken en de benodigde kabelroutes naar de wal zijn verstoringen die gebieden voor zeer lange tijd ontoegankelijk maken voor andere gebruikers waaronder de zandwinners.

Met betrekking tot het aanleggen van de windparken op zee met de bijbehorende kabelroutes naar de wal is het van belang om de nadelige gevolgen van zo'n aanleg voor de verschillende partijen waar mogelijk te vermijden of als dit niet anders kan tot een minimum te beperken. Voor Stichting La MER is het van belang dat de zandvoorraden op zee voor de Nederlandse kust zoveel mogelijk toegankelijk blijven. Dit geldt zowel voor de actieve als de passieve voorraden (de zogenaamde zandwingebieden).

Specifiek commentaar op de varianten van de voorgestelde kabeltracés naar de wal.

De varianten van de voorgestelde kabeltracés zijn aangegeven op de afbeelding 3.1 op blz 21 van het achtergronddocument bij het rapport "NRD Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden" (zie bijlage 1 bij deze brief). Van de verschillende varianten willen wij ons met commentaar beperken tot het tracé "Burgum west" (zie blz 25 van het achtergronddocument bij het rapport "NRD Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden").

Bij een eventuele keuze voor het bovengenoemde tracé "Burgum west" zal een deel van de geplande zandwin-zoekgebieden net boven Ameland verloren gaan (zie bijlage 2 bij deze brief). Omdat geschikte zandwin-zoekgebieden schaars zijn pleiten wij ervoor om de aansluiting van het windpark ten noorden van de Waddeneilanden te realiseren met een van de andere tracévarianten.

Wij vertrouwen erop dat u onze zienswijze op het juiste niveau laat meewegen in het proces van de besluitvorming voor de keuze van de kabelroute en de uitvoering die daarna volgt.

U kunt ondergetekende, projectleider van de Stichting La MER benaderen als contactpersoon via de gegevens zoals aangegeven in de voettekst en het hierna genoemde telefoonnummer en e-mailadres:

(mob.)

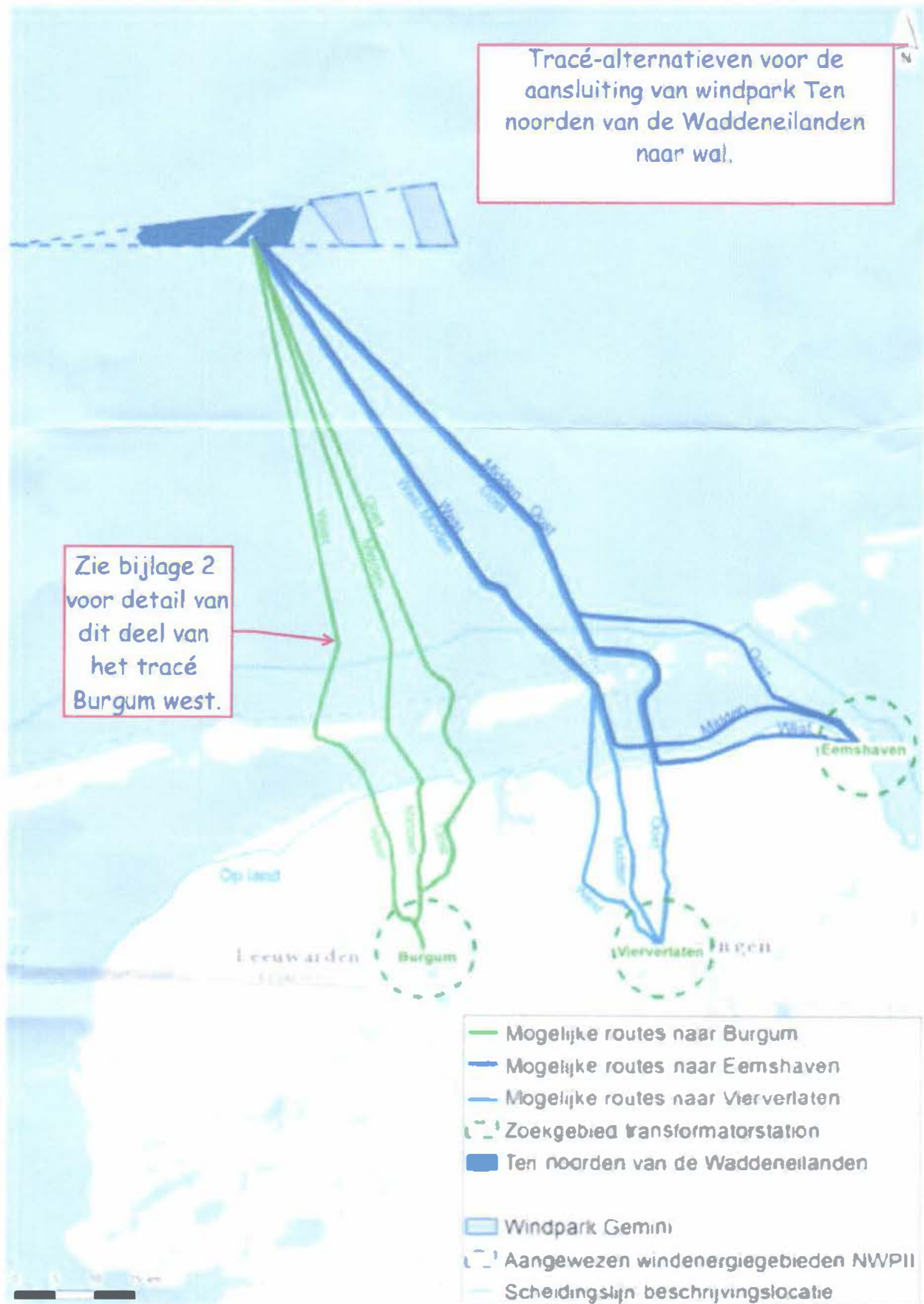
Wij zien uw reactie met belangstelling tegemoet.

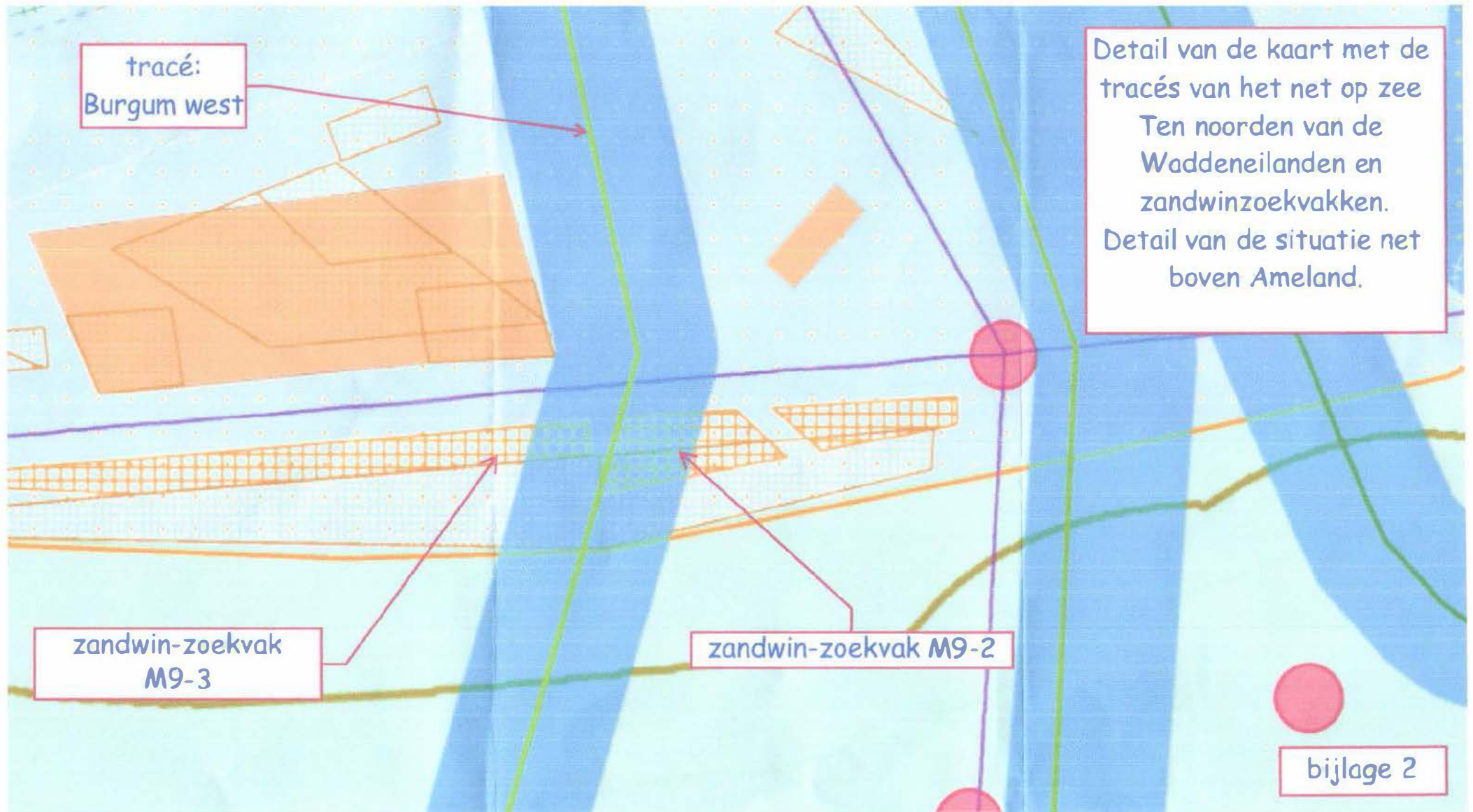
Met vriendelijke groet,

Projectleider Stichting La MER

bijlagen: 2

Afbeelding 3.1 Tracéalternatieven van windpark Ten noorden van de Waddeneilanden naar hoogspanningsstation Burgum, Vierverlaten of Eemshaven

Verzonden: Woensdag 6 november 2019 15:52
 Onderwerp: Zienswijzeformulier
 Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
 Aanspreektitel:
 Achternaam:
 Voorvoegsel(s):
 Voorletters:
 Straat:
 Huisnummer:
 Postcode:
 Woonplaats:
 Telefoonnummer:
 E-mailadres:
 Als: Organisatie
 Organisatie:

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Het tracé loopt door het nationaal landschap Middag Humsterland

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Ja, wij maken bezwaar tegen de aanleg van deze hoogspanningsleiding via het voorgenomen tracé door ons land.

De reden hiervan is:

1. Deze kabel ons inziens te dicht langs onze boerderij komt. Wij denken dat de elektromagnetische straling van deze kabel slecht is voor onze gezondheid, van zowel ons gezin, als onze koeien.
2. Onze bouwkevel biedt uitbreidingsruimte naar de westzijde, precies die kant waar de kabel geprojecteerd is, waardoor onze eventuele bouwplannen in de toekomst gedwarsboomd kunnen worden.
3. Tijdens de aanleg wordt onze beweidingsruimte ernstig bemoeilijkt of zelfs onmogelijk. Onze percelen aan de westzijde van de _____ zijn voor het weide voor onze koeien belangrijk omdat ze dan nooit de S. Veldstraweg hoeven over te steken naar ons land aan de oostzijde van voornoemde weg, Welke een drukke Provinciale weg is.
4. De weidepremie van de zuivel loopt ook gevaar tijdens de aanleg van de kabel

Reactie

Verzonden: Woensdag 6 november 2019 23:41
 Onderwerp: Zienswijzeformulier
 Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:

Aanspreektitel:

Achternaam:

Voorvoegsel(s):

Voorletters:

Straat:

Huisnummer:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnummer:

E-mailadres:

Als: Organisatie

Organisatie: Stichting Eemswind

Mede namens: Stichting Eemswind, welke stichting zowel pro se optreedt als in haar kwaliteit van gemachtigde van de bij haar aangesloten grondeigenaren

Staan er naar uw mening onjuistheden in de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau?

De conceptnotitie is onvolledig waar het betreft de conflictsituaties met andere ontwikkelingen, waarbij bedoeld wordt op een te realiseren windpark in de polders ten westen van de Eemshaven.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

In 2011 is een overeenkomst aangegaan tussen Vattenfall en grondeigenaren aangaande de oprichting van een windpark Eemshaven-west. Aanvankelijk is getracht dat via een Rijksinpassingsplan tot stand te brengen. De motie Dekkers verhinderde dat. Provinciale Staten van Groningen stelden omstreeks 2016 een Omgevingsverordening op waarin het gebied is aangewezen voor exploitatie van windenergie. Thans is een R&D-notitie voor het windpark aanstaande.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Mogelijk wordt de ontwikkeling van het Windpark Eemshaven-west gefrustreerd door het kabeltracé. Het R&D-onderzoek dient daarom zich mede te richten op mogelijke conflictering van het kabeltracé met het door Vattenfall in samenwerking met grondeigenaren te ontwikkelen windpark Eemshaven-West. Stichting Eemswind vindt het dan ook onwenselijk en niet verenigbaar met de verwachtingen die door de overheid zijn gewekt (en vastgelegd in beleid), als er een tracé wordt gekozen dat tot een beperking leidt van de mogelijkheden voor exploitatie van windenergie in het gebied.

Reactie

Verzonden: Donderdag 7 november 2019 12:47
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Amstelveenseweg
Huisnummer: 760
Postcode: 1081 JK
Woonplaats: AMSTERDAM
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Organisatie
Organisatie: Buitengaats C.V.

Staan er naar uw mening onjuistheden in de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau?

zie bijlage

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

zie bijlage

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

zie bijlage

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

zie bijlage

Reactie

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden
Postbus 248
250 AE Voorschoten

BUITENGAATS C.V.
 AMSTELVEENSEWEG 760
 1081 JK AMSTERDAM
 THE NETHERLANDS
 TEL: +31 (0)20 7230000
 INFO@GEMINIWINDPARK.NL
 WWW.GEMINIWINDPARK.NL

IBAN: NL34ABNA0500634505
 VAT: 8238.69.817.B.01
 KVK: 01177150

Inzake: Zienswijze concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden

Amsterdam, 7 november 2019

Geachte heer, mevrouw,

Gemini waardeert het voortraject inclusief de verschillende informatiebijeenkomsten in voorbereiding op de publicatie van de concept Notitie Detailniveau en Reikwijdte (c-NRD) voor de milieueffectrapportage voor Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden (TNW).

Middels deze zienswijze bevestigt Gemini haar opmerkingen, wensen en eisen die zij tijdens de verschillende informatiebijeenkomsten inzake TNW reeds onder de aandacht heeft gebracht:

1. Gemini wil graag dat haar export kabels niet gekruist worden door de export kabels voor TNW, dit wegens veiligheids, onderhouds en financiële beweegredenen. Mocht er desondanks gekozen worden voor een tracéalternatief waarbij de export kabels van Gemini gekruist worden, dan verzoeken wij u om een voorwaarde in de kavelbesluit op te nemen waarin gesteld wordt dat de vergunninghouder een voor Gemini acceptabele kruisingsovereenkomst zal moeten sluiten met Gemini, waarbij o.a. Gemini's kabels onderlangs gekruist dienen te worden, om de toegankelijkheid van haar kabels te kunnen blijven garanderen.
2. Gemini wil dat er een minimale afstand van 500 meter zal worden gerespecteerd tussen haar exportkabels en de nog aan te leggen exportkabels voor TNW. Mocht er desondanks gekozen worden om deze afstand niet te respecteren, dan verzoeken wij u om een voorwaarde in de kavelbesluit op te nemen waarin gesteld wordt dat de vergunninghouder een voor Gemini acceptabele nabijheidsovereenkomst zal moeten sluiten met Gemini.
3. Het tracéalternatief Eemshaven oost loopt via de Eemsgeul, net als een groot aantal andere kabels, waaronder Cobra, NorNed en de Gemini export kabels. Gemini betwijfelt sterk of hier ruimte is voor twee additionele exportkabels voor TNW (zie ook punt 1 en 2). Dit wordt verder benadrukt door het feit dat de morfologie in dit gebied zeer dynamisch is gebleken.

Dit vergroot de kans op onderhoudswerkzaamheden als gevolg van het (onverwacht) afnemen van de begraafdiepte. Deze werkzaamheden worden sterk bemoeilijkt indien deze uitgevoerd moeten worden ter plekke van kabelkruisingen of dicht bij elkaar liggende kabels. Gemini vraagt dan ook om dit aspect mee te nemen in de beoordeling van de tracéalternatieven.

4. Op dit moment is Eemshaven waar regelmatig congestiemanagement ('re-dispatch') wordt toegepast. Deze situatie lijkt door de recente aansluiting van de Cobra interconnector verder te zijn verslechterd. Met het extra windpark TNW zal er in Eemshaven (inclusief Cobra) meer dan 2 GW aan windvermogen zijn aangesloten. Dit zal op windrijke dagen mogelijk leiden tot een verdere toename van het congestieprobleem in Eemshaven, zeker wanneer er in de toekomst nog andere windparken aangesloten moeten worden. Wij verzoeken u om in de MER in detail een onderzoek te doen naar dit effect en tevens de mate van de (te verwachten) congestie als belangrijke afweging mee te nemen in de keuze voor één van de drie mogelijke aansluitstations.

Daarnaast merkt Gemini op dat in de beschrijving van het tracéalternatief Eemshaven midden (op pagina 31) wordt beschreven dat "*De aanlandlocatie van het tracéalternatief is gelegen op de oostzijde van de Eemshaven*" waardoor kruising(en) met de Gemini kabels onontkoombaar zijn. Gemini gaat ervan uit dat dit incorrect is en dat de aanlandlocatie gelegen zal zijn aan de westzijde van de Eemshaven. Indien incorrect, vraagt Gemini dit aan te passen in de definitieve versie van de NRD.

Gemini verzoekt u om de hiervoor genoemde punten bij de besluitvorming te betrekken en hoopt daarbij dat aan haar zienswijze tegemoet wordt gekomen.

Gemini is graag bereid tot een nadere toelichting op bovenstaande zienswijze. Tot slot wordt het zeer op prijs gesteld wanneer Gemini ten aanzien van de verdere gang van zaken op de hoogte wordt gehouden.

Hoogachtend,

Buitengaats C.V. en ZeeEnergie C.V., hierbij vertegenwoordigd door Buitengaats Management B.V. en ZeeEnergie Management B.V., op hun beurt vertegenwoordigd door,

Verzonden: Donderdag 7 november 2019 14:12
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Postbus
Huisnummer: 186
Postcode: 9200 AD
Woonplaats: DRACHTEN
Telefoonnummer: 088-8886666
E-mailadres:
Als: Organisatie
Organisatie: LTO Noord, regio Noord

Reactie

Vestiging Drachten

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt NOZ Ten noorden van de Wadden
Postbus 248
2250 AE VOORSCHOTEN

Doorkiesnummer: 088 - 88 86 666 Datum: 5 november 2019 Referentie: 00919/gr/tw-nv
Faxnummer: 088 - 88 86 660

Betreft: **Zienswijze NRD aanlanding net op zee ten Noorden van de Waddeneilanden**

Geachte heer/mevrouw,

Van 27 september tot en met 7 november 2019 ligt de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (c-NRD) ter inzage voor de milieueffectrapportage voor Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden.

De NRD beschrijft welke routes en stationslocaties worden onderzocht, hoe dit gebeurt en welke onderwerpen zoals leefomgeving, landschap en natuur worden onderzocht in het milieueffectrapport (MER). Land- en Tuinbouw Organisatie (LTO) Noord wil, met het oog op de landbouwbelangen van haar leden in het plangebied, reageren op dit voornemen.

In de concept NRD staan de **tracéalternatieven** en het **beoordelingskader** (wat gaan we onderzoeken) beschreven. LTO Noord wil in deze zienswijze naast de tracéalternatieven en het beoordelingskader ingaan op de aanlegmethode (wordt ook genoemd in de NRD) en het te voor landbouw optimaal in te richten proces.

A. Tracéalternatieven

1. Landbouw wil aanlanding in de Eemshaven i.p.v. door landbouwgrond via de kust
Er is geen agrariër die belang heeft bij aanleg van een leidingtracé in landbouwgebied. LTO Noord is voor het zoveel als mogelijk beperken van de invloed van ondergrondse kabels op de agrarische bedrijven en agrarische structuur. De aanleg van tracé met een aanlanding ten westen van de Eemshaven zal directe gevolgen hebben voor de agrarische structuur en de agrarische bedrijven. Aanlanding in de Eemshaven is voor wat landbouw betreft het voorkeursalternatief (VKA). En indien aanleg in de Eemshaven niet tot de mogelijkheid kan behoren, om met een nadere en uitgebreide schriftelijke onderbouwing en motivering te komen, waarin zichtbaar en begrijpelijk is waarom ruimtelijk, juridisch (private of publieke afspraken) of technisch niet voor deze optie kan worden gekozen.
2. Toevoeging van een alternatief tracé
Een alternatief die landbouw wil aandragen, is te onderzoeken of de kabel ook via het slik en kwelder aan kan landen en hiervoor de maatschappelijke organisaties buitendijkse compensatie aan te bieden.

B. Beoordelingskader

In paragraaf 3.2 wordt het beoordelingskader getoond met in tabel 3.2 het beoordelingskader tracéalternatieven op zee en in tabel 3.3 het beoordelingskader tracéalternatieven op land. Voor de landbouw is tabel 3.3 van belang.

Tabel 3.3 Beoordelingskader tracéalternatieven op land en transformatorstation (grijs gearceerde criteria zijn alleen van toepassing op de transformatorstations)

Aspect	Criterium	Methode
bodem en water		
bodem	invloed op bodemkwaliteit	kwalitatief bureauonderzoek op basis van historische data
	risico op zettingen	kwalitatief bureauonderzoek op basis van bodemopbouw-informatie
grondwater	invloed op grondwaterkwaliteit	kwalitatief bureauonderzoek, inclusief effect op grondwaterwingebieden
	invloed op grondwaterkwantiteit	kwalitatief bureauonderzoek inclusief grondwateronttrekking en effect op grondwaterwingebieden
	invloed op verzilting	kwalitatief bureauonderzoek
oppervlaktewater	invloed op oppervlaktewaterkwaliteit	kwalitatief bureauonderzoek
	invloed op oppervlaktewaterkwantiteit	kwalitatief bureauonderzoek
	toename verharding ¹	berekening toename verhard oppervlak ten opzichte van de referentiesituatie
natuur		
beschermde soorten en habitattypen Natura 2000-gebieden	ruimtebeslag op Natura 2000-gebieden	kwantitatief bureauonderzoek op basis van begrenzing Natura 2000/verspreidingskaarten
	effecten op instandhoudingsdoelstellingen	kwalitatief bureauonderzoek op basis van dosis-effectrelaties uit literatuur
overige natuurwaarden gebiedsbescherming (NNN, weidevogels)	invloed op overige beschermde gebieden	kwalitatief bureauonderzoek op basis van dosis-effectrelaties uit literatuur
overige beschermde soorten (Wet natuurbescherming)	effecten door vernietiging van leef- en broedplaatsen	kwalitatief bureauonderzoek op basis van verspreiding(kaarten) van soorten
	effecten door verstoring, vermisting/verzuring, vergraving of magnetische velden	kwalitatief bureauonderzoek op basis van dosis-effectrelaties uit literatuur
landschap, cultuurhistorie en archeologie		
hoogste landschappelijke schaalniveau	invloed op het landschappelijke hoofdpatroon	kwalitatief bureauonderzoek
middelste landschappelijke schaalniveau	invloed op de gebiedskarakteristiek en invloed op specifieke elementen en hun samenhang	kwalitatief bureauonderzoek
laagste landschappelijke schaalniveau	invloed op specifieke elementen en hun samenhang	kwalitatief bureauonderzoek
aardkunde	invloed op aardkundige waarden	met beoordeling lengte van doorkruising aardkundige waarden

1. Landbouwbelang is veel te ondergeschikt in het beoordelingskader

Het landbouwbelang is veel te ondergeschikt, in de tabel staan de aspecten bodem en water, natuur en landschap, cultuurhistorie en archeologie. LTO Noord constateert dat van de negen tracévarianten er zeven over/door landbouwgrond gaan. Dat rechtvaardigt veel meer aandacht/onderzoek naar de effecten op landbouw(gronden).

In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt het woord "landbouw" slechts drie keer genoemd te weten:

1. 2.2.2 *Zoekgebieden voor de tracéalternatieven*: voor aansluitlocatie Eemshaven wordt een tracé-alternatief toegevoegd door de Waddenzee ten noorden van de kwelders, om verzilting van landbouwgrond en grondwater te voorkomen;
2. 3.2.2 *Beoordelingskader*: Slechts drie criteria uit de onderstaande tabel zijn alleen van toepassing op het transformatorstation. Het gaat om: oppervlakteverlies landbouwareaal (onder het thema gebruiksfuncties).
3. *Tabel 3.3 Gebruiksfuncties landbouw oppervlakteverlies landbouwareaal GIS-analyse, meten van het oppervlakteverlies lengte doorsnijding landbouwgrond GIS-analyse, meten van de doorsnijding met daarbij ook onderverdeling tussen doorsnijding van akkerland en grasland. Waarbij het tweede punt (oppervlakteverlies) betrekking heeft op het areaal landbouwgrond en verzilting en doorsnijding op de kwaliteit (en het gebruik) van de grond.*

2. Voeg het criterium 'agrarische waarden' toe

Landbouw hoort onderdeel te zijn in het afwegingskader. Voeg daarom het criterium "agrarische waarden" toe aan het afwegingskader om te komen tot het voor landbouw minst bezwaarlijke tracé. LTO Noord bedoelt hiermee nader onderzoek binnen het criterium "agrarische waarden" naar de zes landbouwkundige aspecten:

- a. tracélengte in landbouwgrond
- b. tracélengte in akkerbouwgrond
- c. bodemopbouw i.r.t. herstel
- d. tracélengte huiskavels
- e. plantenziekten
- f. verziltingsrisico (zie onderstaande toelichting)

f. *Effect op verzilting in kustgebied*

Door een boring of open ontgraving wijzigt het evenwicht van zoet-zout. Het bevoegd gezag zal bij een initiatief die (mogelijk) bijdraagt aan een toename van de verzilting door menselijk ingrijpen, zich moeten realiseren hoe fragiel het evenwicht zoet/zout is ten aanzien van de land- en tuinbouwfunctie. Omdat de landbouwfunctie onder druk kan komen bij een doorsnijding van de zoetwaterlens, is hoe dan ook onderzoek naar het effect van de verstoring van het bodemprofiel op de zoetwaterlens en draagvlak van de agrarische sector onmisbaar in de besluitvorming door de overheid.

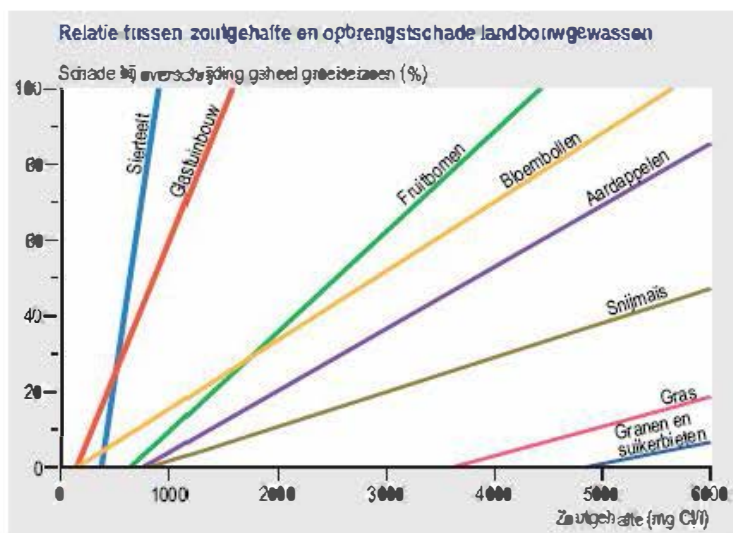
LTO Noord verzoekt bij elk initiatief de plaatsen van een aantal peilbuizen en peilschalen in het plangebied en omgeving om de huidige hydrologische situatie vast te leggen (0-meting startend ruim voor uitvoering) en veranderingen daarin onder invloed van de ingrepen in beeld te brengen gedurende een periode van enkele jaren na uitvoering. Mede om zodoende de effecten op de bedrijfsvoering te kunnen onderbouwen en motiveren. Een termijn van 1 jaar voor aanvang van de werkzaamheden is gebruikelijk (en ook 5 jaar daarna) maar de praktijk en ervaring leert dat het beter is 2 jaar voorafgaand aan de werkzaamheden een nulmeting in te richten. Dit omdat er jaren zijn die afwijkend kunnen zijn (omdat bv. het grondwater is weggezakt door droogte) en hierdoor als referentie geen goede nulmeting kunnen zijn. Daarnaast is het belangrijk dat er voorafgaand aan de nulmeting geen werkzaamheden (even een slootje graven) gedaan worden omdat de nulmeting als referentiekader gebruikt wordt waar later veel aan opgehangen wordt. Een tijdreeks van twee jaar is daarom betrouwbaarder.

Verzilting kan grote gevolgen hebben voor het huidige en toekomstige gebruik van de aanwezige (voornamelijk) agrarische gronden en dient om die reden onderzocht te worden.

Naast de verstoring van de bodem zijn er mogelijk ook effecten van (her)drainage op (een permanente verstoring) van de zoetwaterlens in een perceel.

Door bronnering wordt bij de aanleg het zoute water opgepompt waardoor de strook waar zoutschade optreedt mogelijk groter is dan de werkstrook. Bij het onderzoek naar het verziltingsrisico dient gebruik gemaakt te worden van kaarten van de ondiepe ondergrond. Indien deze kaarten niet beschikbaar zijn, dient er eerst veldonderzoek plaats te vinden.

LT Noord verzoekt Tennet daarom niet alleen de landbouwkundige effecten van verzilting in beeld te brengen maar de effecten op kosten en opbrengstverliezen te zetten (economische verliezen).

3. Moment van onderzoek naar aspecten binnen het criterium "agrarische waarden"

LT Noord wil dat onderzoek naar de zes aspecten binnen het criterium "agrarische waarden" voorafgaand aan de keuze van het voorkeursalternatief (VKA) dient plaats te vinden en niet na vaststelling van het VKA. Dit om voor de landbouw een goede indruk m.b.t. het minst bezwaarlijke tracé (indien het windpark aanland op de kust op landbouwgrond) te krijgen. Daarnaast dienen de effecten voor landbouw voor het overzicht getoond te worden in één tabel.

4. Hoogtemeting

Bij een open ontgraving is een hoogtemeting voor en na de aanleg (vanaf 1,3 of 5 jaar of bij twijfel via een oproep van de agrariër) een voorwaarde.

5. Verziltingsrisico bij aanlegmethode

In het onderzoek naar verziltingsrisico verzoekt LT Noord tevens mee te nemen welke manier van aanleg de grootste kans op verzilting kan geven (bij een open ontgraving of een boring?).

6. Belemmeringen in toekomstig gebruik

Belemmeringen in toekomstig gebruik voor landbouwgrond dient tevens onderdeel te zijn van het beoordelingskader. Geven de leidingen belemmeringen t.a.v. het agrarisch gebruik? Daar waar is geboord worden in het ontwerp zwaardere eisen gesteld aan het beheer en onderhoud. Is er sprake van periodiek onderhoud van de leidingen? Indien ja, wat zijn hiervan de effecten op de agrarische bedrijfsvoering? Er is sprake van ruimtelijke consequenties na de aanleg. De leidingen zijn na aanleg niet zichtbaar, er zijn wel ruimtelijke gevolgen. Zo mag de strook waar de kabels in gesitueerd zijn niet meer zomaar voor alles meer gebruikt worden of via een aanlegvergunning. De kosten voor het eventueel vooronderzoek, de leges en de waardedaling door een gebruiksbeperking (indien er sprake is van een extra aanlegvergunningstelsel) t.a.v. activiteiten zoals drainage dienen blijvend (zowel tijdens als na de aanleg) voor rekening van de initiatiefnemer te komen.

7. Zones en breedte van de verschillende stoken

- Wat is de breedte van zakelijk rechtstrook (ZRO)?
- Is er sprake van een magneetveldzone? En indien ja, wat is de breedte van de magneetveldzone?
- Wat is de breedte van de werkstrook?
- Is er sprake van een (tijdelijke) voorbereidingszone? Indien ja, wat is de breedte hiervan en valt deze breedte ergens in het tracé binnen of over een agrarisch bouwperceel?
- Loopt geen van de genoemde zones over/door een agrarisch bouwperceel?

8. Mogelijke effecten elektromagnetisch veld

Het elektromagnetische veld mag niet groter zijn dan $0,4 \mu\text{T}$. Onderbouw en motiveer de mogelijke of niet aanwezige effecten van het elektromagnetisch veld op mens en dier en op de geavanceerde technische apparatuur op het land en gebouwen (gps, drones melkrobots, voercomputer, klimaatbeheersing enz.) waar agrarische ondernemers nu en in de toekomst mee werken. Heeft de leiding mogelijke effecten op het oppervlaktewaterkwaliteit als het gaat om drinkwater voor weidende dieren en beregening voor gewassen?

9. Archeologie

In de wet is sprake van waarden en verwachtingen. Wat veel gemeenten niet weten, is dat de term 'hoge verwachting' niets zegt over de trefkans op het vinden van een archeologische vondst of spoor. De term 'hoge verwachting' suggereert alsof deze gebieden vol liggen met archeologische vindplaatsen, maar dat is helemaal niet het geval. De daadwerkelijke trefkans op het vinden van een archeologische vindplaats in deze gebieden bedraagt enkele procenten (ca. 5%). Dat betekent dat archeologisch vooronderzoek, ook in deze verwachtingsgebieden, in zeer veel gevallen geen enkel resultaat oplevert. LTO vindt dat het effect op landbouw zwaarder weegt dan een archeologische dubbelbestemming als het gaat om de keuze van het tracé.

10. Natuur

Is er sprake van het doorkruisen van natuur of andere kwetsbare functies? Indien ja, dan verzoekt LTO Noord alle denkbare vormen van natuurcompensatie in beeld te brengen en wanneer die de landbouw raken, dan dienen vervolgens ook de consequenties voor een volwaardige landbouwfunctie in beeld te worden gebracht.

C. **Aanlegmethode**

In de NRD wordt vaak de open ontgraving als aanlegmethode op land genoemd. LTO Noord verzoekt de ladder van voorkeur toe te passen met als uitgangspunt de voor landbouw minst bezwaarlijke wijze betreffende het voorkeurstracé en de aanleg.

Stap 1: Openbare grond

Leg het voorkeurstracé gebundeld naast bestaande infrastructuur aan. Dat is ook voor de landbouw de minst bezwaarlijke wijze en heeft de voorkeur voor de landbouw. Ook biedt bundelen de mogelijkheid tot gebruik van openbare grond. LTO Noord verzoekt Tennet bij voorkeur, en waar mogelijk, leidingen in openbare grond aan te leggen om de overlast voor agrariërs zoveel als mogelijk te beperken. Het tracé Marnezijl-Oudehaske (110 kV) toont aan dat daar de aanleg voor 90% in openbare grond plaatsvindt en aanleg in openbare grond hiermee een serieus te onderzoeken optie is. En indien aanleg in openbare grond niet tot mogelijkheid kan behoren, om met een nadere en uitgebreide schriftelijke onderbouwing en motivering te komen, waarin de positie als landbouw als belang is afgewogen en zichtbaar en begrijpelijk is waarom niet voor deze optie is gekozen.

Stap 2: Gestuurde boringen

De trend is dat hoogspanningskabels ondergronds worden aangebracht. De keuze om te boren (in plaats van een open ontgraving) is vaak gekoppeld aan de aanwezigheid van bestaande infrastructuur. Het tracé Marnezijl-Oudehaske (110 kV) toont aan dat boren voor een groot deel mogelijk is, naar schatting wordt hier voor 40 % geboord. Voor de keuze van boren of een open ontgraving stelt LTO Noord landbouwgrond qua weging gelijk aan doorkruising van dichtgebouwd gebied, een weg of kunstwerk of natuurgebieden. Daar waar aanleg in openbare grond (stap 1) niet kan/mag, verzoekt LTO Noord aan de agrarische ondernemer als optie een boring (i.p.v. een ploegen of een open ontgraving) voor te leggen.

En indien aanleg in openbare grond of boringen niet tot mogelijkheid kan behoren, om met een nadere en uitgebreide schriftelijke onderbouwing en motivering te komen, waarin de positie als landbouw als belang is afgewogen en zichtbaar en begrijpelijk is waarom niet voor deze optie is gekozen.

Stap 3: Ploegen (BAM techniek)

Naast een open ontgraving en boringen heeft BAM recentelijk een techniek ontwikkeld waarbij in één arbeidsgang een circuit bestaande uit drie kabels met afdekplaten en telecomvoorzieningen wordt aangebracht. Zonder graven wordt hiermee met een ploegtechniek het hoogspanningscircuit op diepte gebracht. Voor agrarische ondernemers betekent dat minder belemmeringen. Indien een leiding niet in openbare grond aangelegd kan worden (stap 1) of een boring (stap 2), verzoekt LTO Noord aan de agrarische ondernemer als optie ploegen (stap 3) (de BAM-techniek -i.p.v. een open ontgraving-) aan te bieden. En indien aanleg in openbare grond of boringen of ploegen niet tot mogelijkheid kan behoren, om met een nadere en uitgebreide schriftelijke onderbouwing en motivering te komen, waarin de positie als landbouw als belang is afgewogen en zichtbaar en begrijpelijk is waarom niet voor deze optie is gekozen.

Stap 4: open ontgraving

Als het leggen van leidingen (na onderbouwing en motivering) in openbare grond (stap 1) niet kan, een boring (stap 2) (na onderbouwing en motivering) niet kan, het ploegen (BAM techniek) (stap 3) (na onderbouwing en motivering) niet kan, resteert pas de mogelijkheid voor een open ontgraving.

D. Richt het proces voor landbouw goed in

1. Plan een verkenning voorafgaand aan een projectprocedure in (begin met agrariërs in plaats van ermee te eindigen).
2. Richt het proces voor landbouw professioneel in en stel goede procesafspraken op (geen inloop- en voorlichtingsbijeenkomsten waar de grondeigenaar onvoldoende zijn inbreng kan leveren, maar richt een werkgroep landbouw op en in). De landbouw vraagt om een concretere invulling en betrokkenheid bij het proces.
3. Vergoed de inbreng van externe kennis en ervaring (i.v.m. de benodigde gevraagde capaciteit van externe organisaties; het is niet meer van deze tijd dat bestuurders en de werkorganisatie kosteloos aanschuiven om kennis en ervaring in te brengen, daarnaast komt er zonder uren en structuur komt er ook weinig uit). Maak als Tennet budget vrij om het proces voor landbouw goed in te richten inclusief de inhuur van externe deskundigheid op het gebied m.b.t. vragen vanuit landbouw.
4. Wat staat in de opdracht van Tennet aan Witteveen en Bos over de vraagstukken t.a.v. de landbouw en hoeveel is hiervoor begroot?
5. Plan excursies voor grondeigenaren naar werken in uitvoering.

Tot slot vraagt LTO Noord om (blijvende) betrokkenheid, draagvlak en communicatie rondom de kennisgeving voor-nemen en participatie Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden.

Wij vertrouwen erop dat u onze opmerkingen en aanbevelingen betreft bij de definitieve versie van de notitie Reik-wijde en Detail-niveau (NRD).

Met vriendelijke groet, _____

regiomanager

Contactpersoon: ir. _____

Verzonden: Donderdag 7 november 2019 15:43
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Het Spijk
Huisnummer: 20
Postcode: 8321 WT
Woonplaats: URK
Telefoonnummer: 0527-698151
E-mailadres:
Als: Organisatie
Organisatie: De Nederlandse Vissersbond

Staan er naar uw mening onjuistheden in de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau?

Nee

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Het belang van de beroepsvisserij wordt wel benoemd, maar naar onze mening nog te weinig meegenomen in de besluiten omtrent windparken, platforms en kabeltracés.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Ja, met name de tracés die als optie staan richting het station Burgum zullen zeer negatieve gevolgen hebben voor de garnalenvisserij (zie brief in de bijlage).

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Er is een route die de minste dreiging vormt voor de garnalenvisserij. Deze route is de meest oostelijke richting Eemshaven (zie brief in bijlage). Deze route zou dan ook onze voorkeur hebben. Daarnaast wensen we te wijzen op verschillende wetenschappelijke onderzoeken die mee genomen kunnen worden in verder onderzoek naar de mogelijke (lange termijn) effecten van windparken op de Noordzee. Het baart ons, de beroepsvisserij, erg veel zorgen dat windparken op grote schaal gerealiseerd zullen worden terwijl veel effecten nog niet genoeg in kaart zijn gebracht. Zie de brief in de bijlage voor de onderbouwing van ons belang.

Reactie

AANGETEKEND**Bureau Energieprojecten**

Inspraakpunt: Net op zee Ten noorden van de
Waddeneilanden
Postbus 248
2250 AE Voorschoten

No.: -

Onderwerp: Zienswijze beroepsvisserij 'Concept-NRD Net op zee Ten noorden van de **Waddeneilanden**'

Uw schrijven: -

Urk, 7 november 2019

Geachte heer/mevrouw,

Door middel van deze brief dient belangenorganisatie voor de Nederlandse beroepsvisserij, de Nederlandse Vissersbond, namens haar leden, zijnde diverse betrokken visserijbedrijven, een zienswijze inzake het 'Net op zee Ten noorden van de **Waddeneilanden**' gepubliceerd in de Staatscourant Nr. 52440 op 26 september 2019. De Nederlandse Vissersbond is ook aanwezig geweest tijdens de werksessie op 15 oktober jl. over de aansluiting van het windpark Ten noorden van de **Waddeneilanden**. Ook hier heeft de Nederlandse Vissersbond voor een deel haar belangen kenbaar gemaakt. Graag lichten we middels deze brief onze belangen verder toe.

Schaden belang

De beroepsvisserij is een erkend belang op de Noordzee. Het plaatsen van kabels en platforms voor nieuwe windmolenparken op zee betekent voor de beroepsvisserij een beperking voor het uitvoeren van een commerciële (beroeps-)visserij. In de reeds bestaande en al gegunde windmolenparken heeft de overheid er voor gekozen, ondanks de vele gesprekken, dat medegebruik en doorvaart slechts zeer beperkt, en naar mening van de beroepsvisserij veel te beperkt, kan worden toegestaan. De sleepnetvisserij lijdt nagenoeg het volledige verlies en krijgt daar niets voor terug.

De te realiseren kabels worden in zee geplaatst op een plek die veelvoudig gebruikt wordt door de beroepsvisserij. Het plangebied en directe omgeving vormen een behoorlijk intensief gebruikt deel van de Nederlandse kustzone en de toenemende claims op gebieden zijn een bedreiging voor beroepsvisserij. Hoofdzakelijk de drie tracés die verbonden kunnen worden met het station in Burgum zou voor de garnalenvisserij een grote bedreiging vormen. De routes die deze tracés doorlopen bevinden zich alle 3 in goed visgebied voor garnalenvisserij. Met name omdat deze tracés de natuurlijke geulen, het zogenaamde sublitoraal, doorkruisen, welke essentieel zijn voor de garnalenvisserij op de **Waddenzee**.

De beroepsvisserij pleit voor het ontzien van belangrijke visbestekken, de zogenaamde 'visserij hotspots', bij het bestemmen van gebieden voor windenergie, het maken van afspraken aangaande de onderlinge afstand tussen individuele windturbines en bijvoorbeeld over het diep(er) in de zeebodem plaatsen en houden van de kabels van en naar de windparken. Op deze wijze kan er een situatie worden gecreëerd waarbij er voor de beroepsvisserij visserijmogelijkheden deels blijven behouden om te kunnen vissen in en nabij de windparken. Ondanks de diverse stakeholderbijeenkomsten waar de visserijvertegenwoordigers deze zaken naar voren hebben gebracht, zijn er besluiten genomen tot voorbereidende werkzaamheden en uiteindelijk tot plaatsing van windparken, waarbij ons inziens onvoldoende gehoor is gegeven aan onze inbreng.

De visserman ziet steeds grotere delen van de Noordzee, waar hij tot dan toe reeds generaties lang heeft gevist, “verdwijnen” door claims van andere partijen voor onder andere de realisatie van windparken, voor de visserij gesloten natuurgebieden, vaarwegen en ankergebieden. De besluiten inzake de te realiseren windparken betekenen voor de vissers dat ze wederom visrijke gebieden verliezen en ook nog moeten omvaren om de resterende visgronden te kunnen bereiken. De overige scheepvaart zal onbedoeld ook tot meer hinder gaan leiden omdat de scheepvaart een steeds kleiner wordend deel van de drukbezette Noordzee tot haar beschikking heeft. De ontstane “drukte” op zee zal zeker toenemen als in de nabije toekomst nu er meer windmolenparken worden gerealiseerd waar ook de doorvaart beperkt wordt tot een kleine selecte groep scheepsverkeer of gesloten gebieden worden. Ter illustratie hebben wij een kaart van de Noordzee met voorgenomen en bestaande activiteiten bijgevoegd (zie bijlage 1). Het baart ons ernstige zorgen dat de nog beschikbare ruimte op de Noordzee steeds intensiever gebruikt zal gaan worden, waarbij wij onze ernstige zorgen uiten over het verlies aan visgronden. De Noordzee lijkt in rap tempo te veranderen in een industrieterrein. Op termijn wordt het voor onze beroepsvissers moeilijk, zo niet onmogelijk, om nog een inkomen te kunnen realiseren. De Nederlandse Vissersbond vindt dat de ontwikkeling van windenergie op zee de sector minder zou kunnen schaden dan dat nu het geval is, mits er bij het toewijzen van plangebieden en de daadwerkelijke bouw van windparken op zee ook daadwerkelijk rekening gehouden wordt met de belangen van de visserijsector. Het mijden van visgronden bij de aanleg van windparken en bijhorende kabels is een belangrijke voorwaarde voor de duurzame ontwikkeling van de windenergiesector én het behoud van een duurzame, economisch gezonde, visserijsector.

De Nederlandse Vissersbond is van mening dat er momenteel een dusdanige drang is ontstaan binnen overheidsinstanties om de Noordzee “vol te bouwen”, om zo aan diverse (internationale) afspraken te kunnen voldoen, waaronder het Europese Energieakkoord in relatie tot (i.r.t.) de bestaande en te realiseren windparken op zee, en de Natura2000-instandhoudingsdoelstellingen i.r.t. het behoud en de ontwikkeling van de natuur op en in zee. Echter, de belangen van de beroepsvissers worden naar onze mening te weinig erkend in de belangenafweging en realisatie van plannen in de Noordzee. De visserijsector is in alle plannen, en zeker de plannen voor de aanleg van windparken op zee, het spreekwoordelijke ‘ondergeschoven kindje’.

Ecologie

De Nederlandse Vissersbond vindt dat de impact van (voorbereidende werkzaamheden voor) grootschalige windenergie op zee onvoldoende wetenschappelijk is onderzocht. Het is onzeker wat de invloed op het zeeleven en de visstand is.

Rasenberg et al. (2015) beschreef dat de algemene verwachting is dat, vanwege de harde substraten, dat wil zeggen steenstort rond de kolommen (= windturbines en platforms) en de kolommen zelf, alsmede het ontbreken van sleepnetvisserij de visstand zal toenemen. Echter, deze verwachting is niet gestoeld op daadwerkelijk uitgevoerd onderzoek. Daarnaast beschreef Rasenberg et al. (2015) ook het volgende: *“geïnterviewde Britse vissers, die daadwerkelijk in de windparken hebben gevist stellen dat de kabeljauwstand zelfs is verminderd, wat zij wijten aan elektromagnetische straling van de kabels en/of lawaai van de windturbines. De zeebaars- platvis- en schaaldieren stand zou niet noemenswaardig veranderd zijn. Ook stellen zij dat de visgronden in de parken erg te lijden hebben onder een explosieve toename van zeesterren, die af zouden komen op de mossels die zich aan de kolommen hechten”*.

De bevindingen van de door Rasenberg et al. (2015) geïnterviewde Engelse vissers baart de Nederlandse Vissersbond en haar leden ernstige zorgen. Daarnaast melde Gyimesi et al. (2018) dat bij de vismonitoring van PAWP en OWEZ echter weinig effecten aantoonde van het verbod van visserij (inclusief bodem beroerende visserij) op bodemvissen in het windpark (in het bijzonder bodemvissen). Het lijkt erop dat er vooralsnog geen positief effect is van een verbod van bodem beroerende visserij in het plangebied op de vispopulatie.

Het is aangetoond dat de beoogde blijvende constructies, zijnde kabels, platforms en de windturbines, ongunstige effecten zullen hebben op het ecosysteem en, als gevolg daarvan, de visserij. Ongunstige effecten zoals voor benthische organismen zijn middels onderzoek reeds aangetoond: benthische organismen komen in kleinere hoeveelheden voor in niet bevisbare delen van zee (een bestaand gasplatform is onderzocht met als doel ook een uitspraak te kunnen doen over de toekomstig te bouwen windmolenparken) dan gebieden waar gevestigd wordt (Glorius et al., 2016) en de benthische soortensamenstelling in en rondom de Nederlandse windmolenparken komen nauwelijks overeen met de soortensamenstelling in en rondom Nederlandse natuurlijke riffen (Coolen et al., 2017). In het onderzoek van Coolen et al. (2017) werd een toename gevonden in het aantal soorten in en rondom windmolenparken, maar in dit onderzoek werd voornamelijk 'nieuwe' soorten aangetroffen, soorten die voorheen niet werden aangetroffen in het gebied. Er is dus sprake van verandering in de soortensamenstelling.

Naar verwachting zal een verandering in de benthische soortensamenstelling ook doorwerken in de voedselketen en kan in potentie zodoende dus ook effect hebben op de aanwezigheid van de nu aangetroffen vis/schaaldiersoorten in de windmolenparken en de directe omgeving. Hier kan uit worden gelezen dat een ingreep in het ecosysteem (verdwijnen of aanpassen van visserij en plaatsen van windturbines) grote gevolgen kan hebben voor het ecosysteem. De effecten zijn in tegenstelling tot wat doorgaans wordt verondersteld niet positief voor de 'originele' aanwezige (doel)soorten. Zo melde Gyimesi et al. (2018) bijvoorbeeld dat bij een onderzoek met gezenderde tongen (de tong/*Solea solea* is voor de Nederlandse demersale visserij een van de meest belangrijke soort) er geen kraamkamerfunctie van het OWEZ park kon worden aangetoond (Winter et al. 2010, van Hal et al. 2012).

De Nederlandse Vissersbond uit haar zorg over de visbestanden van de doelsoorten waarop de Nederlandse vissersvloot momenteel commercieel vist in de Noordzee en Waddenzee. Momenteel is er te weinig bekend over de effecten van windparken of bijbehorende constructies op zee op het bestaande ecosysteem en de daarin voorkomende, gezonde, visbestanden. Initiële onderzoeken die reeds zijn uitgevoerd tonen aan dat er een aanmerkelijke kans is dat de plaatsing van windparken in zee op termijn effect zal, dan wel kan, hebben op de samenstelling van diverse soorten binnen het ecosysteem. De Nederlandse Vissersbond is dan ook van mening dat in het kader van het 'voorzorgsbeginsel' nader onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek dient plaats te vinden, nu te veel onduidelijk is aangaande de impact op het ecosysteem. En indien nodig dienen door de exploitanten van windparken maatregelen te worden genomen om significant negatieve effecten op het ecosysteem te mitigeren.

In opdracht van Rijkswaterstaat heeft Deltares onderzoek gedaan naar de mogelijke systematische effecten van grootschalige windparken. Het onderzoek toont aan dat de schaalvergroting in offshore wind voor 2030 en zelfs nog meer voor 2050 in de Zuidelijke Noordzee op zeer fundamentele manieren invloed zal hebben op het functioneren ervan. Offshore wind op grootschalig niveau heeft direct effect op wind en golven (Boon et al., 2018). Gezien het feit dat vissers volledig afhankelijk zijn van getij, stroming en watertemperaturen, uit de Nederlandse Vissersbond haar bezorgdheid over deze fundamentele veranderingen in het ecosysteem wanneer windparken op grootschalig niveau actief worden. Ter illustratie kunt u in bijlage 2 een versimpelde illustratie vinden van de effect-keten benadering zoals opgesteld door Boon et al. (2018) van offshore windmoleneffecten vanuit verschillende factoren waaruit het ecosysteem van de Noordzee bestaat.

Een langere tijd worden er al zorgen gebaat over de geluidsproductie tijdens werkzaamheden ten behoeve van het realiseren van windmolenparken. Als voorbeeld refereren we naar een artikel in Vroege Vogels met een interview van dhr. W. Verboom en de schokkende titel: "Windmolenparken in zee catastrofaal voor vissen en zeezoogdieren" (Vroege Vogels, 2005). De verontrustende beweringen welke dhr. Verboom aanhaalt in dit interview zorgt er voordat de Nederlandse Vissersbond zich nader

heeft verdiept in dit onderwerp. De Nederlandse Vissersbond wil er op wijzen dat door de promotie (deel)onderzoeken van zowel gedragsbioloog dhr. Errol Neo en geluidsdeskundige dhr. Özkan Sertlek nieuwe inzichten zijn verkregen in de gevolgen van geluid op een ecosysteem. Dit is zeker van belang gezien het feit dat er maar een beperkte hoeveelheid aan onderzoeksgegevens naar het effect van geluid op onderwaterleven beschikbaar is. De beroepsvisserij pleit voor nader onderzoek naar het mogelijk onbedoeld verstoren of verjagen van vissen door middel van geluid in het geplande tracé wel overwogen wordt meegenomen in de besluitvorming. Wat zijn de effecten van geluid bij plaatsing van de windturbines op zee? Wat zijn de effecten van het geluid van de draaiende windturbines en de bijbehorende trillingen van de turbines richting de zeebodem? Het zijn relevante vragen waarop vooralsnog geen sluitende antwoorden gegeven zijn.

Neo et al. (2015) constateerde in een onderzoek dat zeebaarzen zich naar enige tijd herstelden naar hun normale zwemgedrag en dat ze gewend leken te raken aan de geluiden. Opmerkelijk was wel dat de vissen eerder wendden aan een harder geluid dat langdurig werd afgespeeld dan aan een zachter geluid met pauzes (Neo et al., 2015). Na elke pauze leken de vissen telkens weer te schrikken van het geluid (Neo et al., 2015). Dit onderzoek bevestigt dat we met menselijke perceptie snel een verkeerde interpretatie kunnen maken zonder degelijk onderzoek. Dit zou betekenen dat de onderwater geluidseffecten (zeker met de toenemende scheepsverkeer op kleiner deel van Noordzee) mogelijk sterker zijn dan nu vaak wordt verondersteld en het onderzoek van Sertlek et al. (2016) had dit mogelijk beter inzichtelijk kunnen maken. Want het onderzoek van Sertlek et al. (2016) leverde een belangrijke bijdrage aan het in modellen vatten van geluidverspreiding wat van belang is voor het voorspellen van effecten.

De beroepsvisserij heeft te maken met diverse natuurbeschermingsregels en daartoe behorende wetgeving. Het wordt steeds lastiger om de benodigde vergunningen op basis van de Wet natuurbescherming (Wnb-vergunningen) te verkrijgen. De beroepsvisserij hebben te maken met vele kritische (ecologische) eisen waaraan zij moeten voldoen en hier werken de vissers met zorg aan mee. Daarom wil de beroepsvisserij, een activiteit welke al eeuwenlang plaatsvindt op de Noordzee, voorkomen dat er negatieve effecten optreden op het ecosysteem van de Noordzee en aangrenzende wateren, voortkomend uit dit windenergieproject. Zeker als eventuele negatieve gevolgen in de toekomst worden gebruikt om de beroepsvisserij (wederom) verder in te perken vanwege cumulatieve effecten.

Evenals het plan 'Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden' dient de beroepsvisserij ook (periodiek) vergunningen aan te vragen voor de beroepsmatige visserijactiviteiten die zij uitvoert. Hierbij dienen Passende Beoordelingen geschreven te worden, waarbij o.a. de effecten van de visserijactiviteiten dienen te worden gecumuleerd met de effecten van overige (reeds bestaande/gelegende) activiteiten binnen het Noordzee- en Waddengebied. Gelet op het feit dat dit voorbereidende werkzaamheden zijn voor het uiteindelijke beoogde doel van deze activiteit (= realisatie windmolenparken) zullen de grootschalige en blijvende activiteit omvat, in combinatie met de eventuele negatieve effecten op het ecosysteem van deze activiteit, is de verwachting dat het verkrijgen van de benodigde vergunningen voor de beroepsvisserij zullen worden bemoeilijkt.

Onderzoek

Samengevat betekent één en ander dat het aangewezen gebied "*onbruikbaar/minder bruikbaar*" is voor visserij groter is dan enkel de windmolenparken zelf. Daarnaast zijn concrete alternatieve mogelijkheden voor de visserij in Nederlandse windmolenparken beperkt en niet goed in de praktijk getest (Rasenberg et al., 2015). Het is van groot belang dat er meer en gedegen onderzoek wordt verricht naar de gevolgen op het ecosysteem d.m.v. het plaatsen van windmolenparken en aanverwant is er gericht onderzoek benodigd naar de opties voor doorvaart en medegebruik. Zo ligt het in de verwachting dat de visserij op krabben en kreeften in windparken op zee wellicht rendabel kan worden, maar ook dit is afhankelijk van diverse randvoorwaarden (Rasenberg et al., 2015).

Tegelijkertijd wordt door de meeste vormen van medegebruik de doorvaartmogelijkheid belemmert (Bolman et al., 2019). Zo is het noodzakelijk om (meer) rekening te houden met de belangen van de demersale sleepnetvisserij aangezien deze groep vissers de meeste hinder en bijbehorende (financiële) schade ondervindt van de windparken op zee.

Ondanks alle consultaties de afgelopen jaren stelt de Nederlandse Vissersbond dat het belang van de beroepsvisserij en dat van het ecosysteem te weinig erkend en meegenomen is in de plannen. De visserijsector voelt zich dan ook niet serieus genomen en de betrokkenen hebben onvoldoende gevoel bij de verliezen die door deze beroepsgroep geleden worden. De visserij is gebaat bij een gezond ecosysteem en aantasting ervan dient te worden voorkomen.

De kansen van de visserij zijn afhankelijk van de kennis van welke organismen goed gedijen in deze nieuwe ecosysteem. Daarom dienen er opnames te worden gedaan wat betreft de impact en de gevolgen van de installaties op het mariene milieu inclusief de visbestanden. Daarnaast is het voor het aanvragen van diverse vergunningen, onder andere op basis van de Wet natuurbescherming, voor visserij-activiteiten zeer belangrijk om te weten wat de cumulatieve effecten zijn van diverse activiteiten op zee. Hiervoor zijn de gezamenlijke effecten van diverse activiteiten op zee voornamelijk belangrijk voor vogelbestanden. Daarom zou de Nederlandse Vissersbond graag zien dat deze cumulatieve effecten nader worden onderzocht.

Plaatsing kabels

De Nederlandse Vissersbond is van mening dat de nog te ontwikkelen en te realiseren windparken op zee geplaatst moeten worden in gebieden die weinig worden bevestigd. Het plaatsen van de kabels zal rijke visgronden doorkruisen. Doordat de plaatsing van kabels onmisbaar is voor de realisatie van het windpark zal de Nederlandse Vissersbond graag willen zien dat er gekozen wordt voor de tracé met de minste impact op visserij, namelijk het tracé waarbij de minste visgronden worden doorkruist. Zoals eerder aangegeven, zijn het hoofdzakelijk de drie tracés die verbonden kunnen worden met het station in Burgum bedreigend voor de garnalenvisserij. Het tracé 'Midden-oost Oost' richting station Eemshaven is voor de garnalenvisserij het meest aannemelijk en zou het minst hinder opleveren gezien al bestaande routes met kabels worden gebruikt.

Aansluitend streeft de Nederlandse Vissersbond ernaar dat de kabels op voldoende diepte worden gegraven. De visserijsector heeft in het verleden vaker zorgen geuit over kabels van windmolenparken die bloot komen te liggen op de bodem van de Noordzee, omdat netten eventuele schade zouden kunnen aanrichtingen aan deze kabels. Zo stelde TenneT in het verleden bij het ontwerpbesluit "Net op zee Hollandse Kust (noord) en Hollandse Kust (west Alpha)" het volgende hierover: "Dat kabels niet bloot komen te liggen is ook het belang van TenneT. Blootliggende kabels kunnen makkelijker beschadigen, door o.a. noodankers, visnetten en gezonken afval. TenneT kiest daarom voor een begraafdiepte die in principe geen onderhoud vergt gedurende de levensduur van de kabels. Ook geldt er vanuit de Waterwet een verplichte begraafdiepte met daarbij een monitorings- en herstelverplichting". We hopen dat ook tijdens deze werkzaamheden TenneT ervoor kiest om de kabels op voldoende diepte in de zeebodem te willen gaan plaatsen, waarbij het de voorkeur geniet om dit op minimaal drie meter diepte te plaatsen. Aanvullend is het voor de beroepsvisserij van belang dat de werkzaamheden in een korte tijd gebeuren i.v.m. overlast, door middel van verstoring doelsoorten en fysieke verstoring van vismogelijkheden bijvoorbeeld door kabels of werktuigen. Wij pleitten daarom voor een korte periode, gezamenlijk geen meerdere kwartalen/jaren duurt, voor het legen en daadwerkelijk ingraven van de kabels.

Daarnaast blijft de Nederlandse Vissersbond bezorgd over de gevolgen van de toekomstig te realiseren windmolenparken en meer specifiek ten aanzien van de gevolgen van windmolenparken op de beroepsvisserij die in de directe omgeving plaatsvindt. Duidelijk is dat het ecosysteem in de voormalige

visgronden en directe omgeving zal gaan veranderen met deze nieuwe “kunstwerken” en aanverwant de beperkingen van de visserijactiviteiten rondom de windparken.

Tot slot

In de recentelijke bezwaarperiode van ontwerpbesluiten voor “Net op zee Hollandse Kust (noord) en Hollandse Kust (west Alpha)” waarbij dezelfde werkzaamheden worden uitgevoerd als voor dit project, is naar onze mening te weinig aandacht geschonken aan de belangen van de beroepsvisserij. In de beschikbare diverse documenten werd slechts zeer beperkt gerefereerd aan de belangen van de beroepsvisserij en blijkt dat de beroepsvisserij van ondergeschikt belang werd geacht. De visserijsector heeft aangegeven zich zorgen te maken over een mogelijk negatief effect voor de visvangst. Gedurende dat ontwerpbesluit had TenneT aangegeven: “dat de periode van aanleg relatief kort is en dat het ruimtebeslag van de werkzaamheden klein is. Er kan gesproken worden van geen tot een zeer klein effect op de visvangst”. Echter wordt hier vergeten dat deze werkzaamheden ten dienste staan van de plaatsing van de gehele windmolenparken en moeten deze werkzaamheden als onlosmakelijk één geheel worden beschouwd. Wij hopen dat gedurende dit participatiemoment de wensen van de beroepsvisserij wel worden gehoord.

Wij gaan ervan uit dat we u voldoende hebben geïnformeerd omtrent het belang van visserij door middel van deze zienswijze. Wij willen als belanghebbende worden gekend in de verdere besluitvorming en zouden graag nadere mondelinge toelichting van deze zienswijze willen geven. Mocht u naar aanleiding van deze brief vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met mevr.

via telefoonnummer 0527-698151 of per e-mail ik vertrouw erop dat u onze zienswijze serieus in overweging neemt. Bij voorbaat dank voor uw medewerking en in afwachting van uw antwoord.

Met vriendelijke groeten,

NEDERLANDSE VISSERSBOND

Referenties

Bolman, B., Boon, A., Maarse, M., Roetert, T., Schouten, J.J. en Vergouwen, S., 2019. Verkenning toekomstig medegebruik windparken. Deltares rapport 11203133-002-ZKS-0007

Coolen, J.W.P., van der Weide, B., Cuperus, J., van Moorsel, G., Blomberg, M., Faasse, M., Bos, O.G. en Lindeboom, H. J. Chapter 6: BENTHIC BIODIVERSITY ON OLD PLATFORMS, YOUNG WIND FARMS AND ROCKY REEFS, onderdeel van thesis verslag: Coolen, J.W.P. North Sea Reefs. Benthic biodiversity of artificial and rocky reefs in the southern North Sea 203. PhD thesis, Wageningen University & Research, Wageningen, NL, 2017. DOI 10.18174/404837.

Boon, A.R., Caires, S., Wijnant, I.L., Verzijlbergh, R., Zijl, F., Schouten, J.J., Muis, S., van Kessel, T., van Duren, L. en van Kooten, T., 2018. Assesment of system effects of large-scale implementation of offshore wind in the southern North Sea. Deltares rapport 1202792-002-ZKS-0006

Glorius, S., van Hal, R., Kaag, K., van der Weide, B., Chen, C., van Kooten, T., 2016. Benthic development around a gas platform in the North Sea - a small scale closure for fisheries; A trait based approach. Wageningen, Wageningen Marine Research (University & Research centre), Wageningen Marine Research report C121/16, pp: 422.

Gyimesi, A.E.L., Rebolledo, B., Kleyheeg-Hartman, J.C., de Jong, J.W., Teunis, M., Didderen, K., Boonman, M., Schutter M. en Fijn R.C., 2018. Achtergronddocument ten behoeve van MER en PB windenergiegebied Hollandse Kust (noord). Kavel V en VI: vogels, vleermuizen, vissen en benthos. Bureau Waardenburg Rapportnr. 18-068. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Lindeboom, H. J., Kouwenhoven, H. J., Bergman, M.J.N., Bouma, S., Brasseur, S., Daan, R., Fijn, R.C., de Haan, D., Dirksen, S., van Hal, R., Hille Ris Lambers, R., ter Hofstede, R., Krijgsveld, K.L, Leopold, M. en Scheidat, M., augustus 2011. Short-term ecological effects of an offshore wind farm in the Dutch coastal zone; a compilation. IOP Publishing Ltd, Environmental Research Letters, Volume 6, Nummer 3.

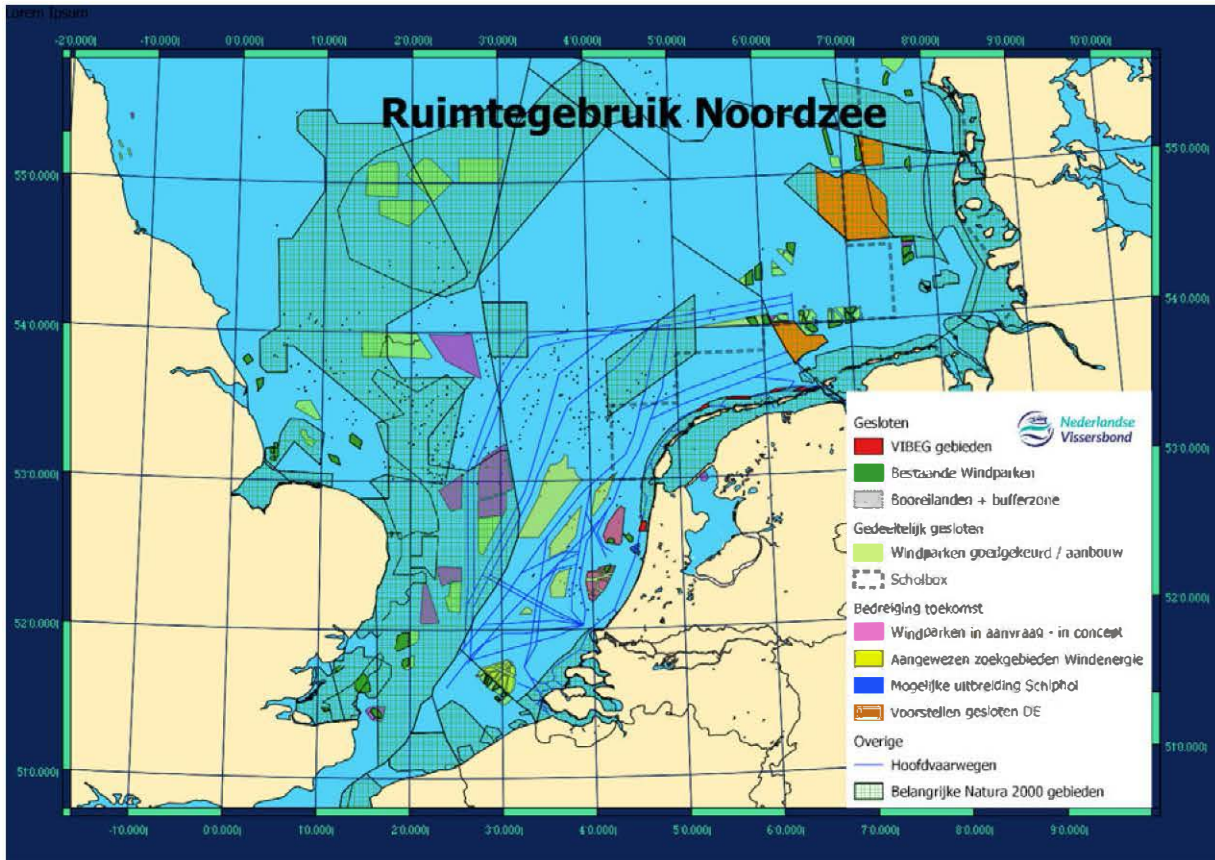
Rasenberg, M., Smith, S., Turenhout, M. Taal, K. (2015) Vissen in windmolenparken: inventarisatie van de (on)mogelijkheden. IMARES Rapport [C030/15]

Van Hal R., B. Couperus, S. Fassler, S. Gastauer, B. Griffioen, N. Hintzen, L. Teal, O. van Keeken, E. Winter, 2012. Monitoring- and Evaluation Program Near Shore Wind farm (MEP-NSW) - Fish community. IMARES Report C059/12 OWEZ_R_264_T1_20121215_final_report_fish.

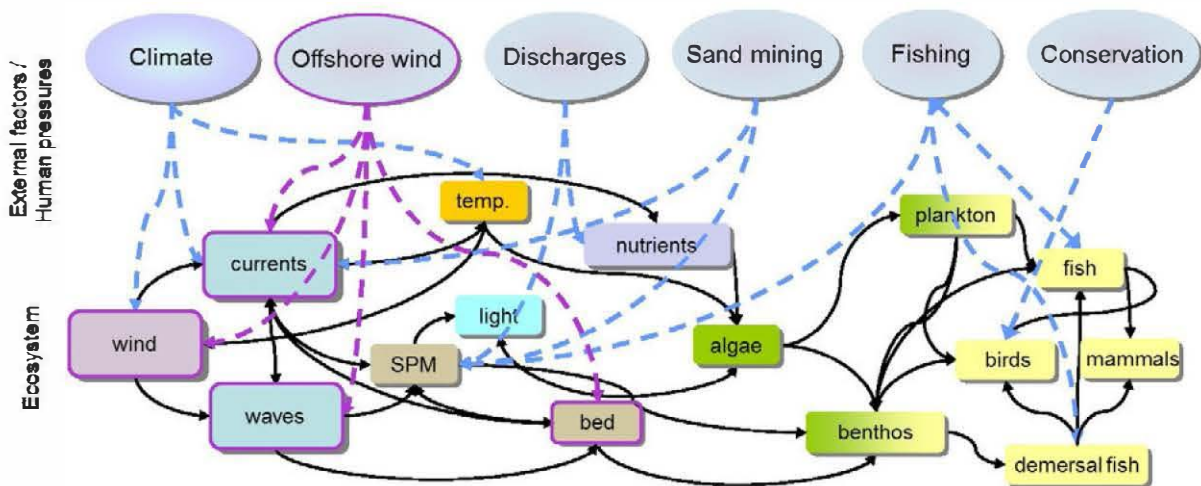
Vroege vogels, 3 juli 2005. Windmolenparken in zee catastrofaal voor vissen en zeezoogdieren. Artikel ten behoeve van interview met Wim Verboom, link: <https://vroegevogels.bnnvara.nl/nieuws/windmolenparken-in-zee-catastrofaal-voor-vissen-en-zeezoogdieren>.

Winter, H.V., G. Aarts & O.A. van Keeken 2010. Residence time and behaviour of sole and cod in the Offshore Wind farm Egmond aan Zee (OWEZ). Report number OWEZ_R_265_T1_20100916. Imares Wageningen UR.

Bijlage 1 Ruimtegebruik Noordzee

Bijlage 2 Systematische effecten van grootschalige implementatie van offshore windparken

BRON: Boon et al., 2018.

Verzonden: Donderdag 7 november 2019 19:37
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:

Aanspreektitel:

Achternaam:

Voorvoegsel(s):

Voorletters:

Straat:

Huisnummer:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnummer:

E-mailadres:

Als: Organisatie

Organisatie:

Staan er naar uw mening onjuistheden in de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau?

Geen mening.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Geen mening

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Ja ik wordt belemmerd in mijn bedrijfsvoering. Ik heb een melkveebedrijf, maak mij zorgen om de gezondheid van mensen en van mijn vee, in verband met straling.

Bij het eventueel aanleggen op mijn percelen, raak ik veel grond kwijt, kom in problemen met beweiden en voederwinning, wat grootte financiële schade voor mij betekend.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Dit trace" loopt door het eeuwen oude middaghumsterland gebied, wat op de wereld erfgoed lijst staat. Als daar veel wordt gegraven, is dat een aantasting van dit gebied.

Reactie

Verzonden: Donderdag 7 november 2019 21:21
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Organisatie
Organisatie: Marneheem

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Wij hebben een biologisch akkerbouwbedrijf,, waarbij de aanleg van de hoogspanningskabel een zeer grote verstoring zal zijn van onze opgebouwde bodemkwaliteit.
Daarnaast zal de aanleg meerdere jaren invloed hebben op het bouwplan wat grote gevolgen heeft voor de organisatie en inkomen.
Eventueele andere gevolgen zijn door ons nog niet te overzien.

Reactie

Verzonden: Donderdag 7 november 2019 23:01
 Onderwerp: Zienswijzeformulier
 Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:
 Aanspreektitel:
 Achternaam:
 Voorvoegsel(s):
 Voorletters:
 Straat:
 Huisnummer:
 Postcode:
 Woonplaats:
 Telefoonnummer:
 E-mailadres:
 Als: Organisatie
 Organisatie: Vereniging van Oevereigenaren en Gebruikers

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Het tracé Eemshaven-midden en de tracés naar Vierverlaten doorkruisen een aantal polders. Deze polders met vruchtbare zavelgronden behoren tot de meest hoogwaardige akkerbouwgebieden ter wereld. Er worden kwalitatief hoogwaardige producten geteeld, wereldwijd geroemd door afnemers.

Kenmerkend aan deze polders is de lengteligging van de percelen, ontstaan in de geschiedenis van inpoldering. De percelen zijn over het algemeen smal, lang en min of meer noord-zuid georiënteerd. Vrijwel alle percelen zijn gedraineerd, wat wil zeggen dat om de x-aantal meters een drainagebuis ca 1 tot 1,5 meter onder de grond aangelegd is. Dit draagt bij aan de noodzakelijke afvoer van overtollig regenwater naar de omliggende sloten en kanalen. Deze drainagebuizen zijn doorgaans in de lengterichting van de percelen aangelegd. Een aan te leggen Tennet-kabel via dit betreffende tracé doorsnijdt de vele percelen over de breedte, wat ertoe leidt dat het volledige drainagesysteem van die percelen beschadigd raakt, en volledig opnieuw aangelegd zal moeten worden. Dit dient echter te gebeuren in een droge periode, wanneer er geen gewas op het perceel staat. Die periode is jaarlijks zodanig beperkt dat een compleet herstel van de drainagesystemen vele jaren in beslag zal nemen. In de tussenperiode zijn de percelen niet te gebruiken. De aanleg van de kabel leidt daarnaast onherroepelijk tot vermenging van verschillende grondlagen en geeft een onacceptabele kans op het doorbreken van de zoetwater-lens. Beide hebben een langdurig, zwaar negatieve impact op de bodemvruchtbaarheid, met groot risico op onherstelbare schade. Volledige percelen zijn in de aanlegfase niet te gebruiken, achterliggende percelen zijn niet of nauwelijks bereikbaar. Een economisch rendabele bedrijfsvoering wordt gedurende de aanlegfase, maar ook in de vele jaren daarna mogelijk ernstig ondermijnd.

Het tracé Eemshaven-midden en de tracés naar Vierverlaten leiden hiermee tot onacceptabele kosten en risico's op korte en lange termijn voor de grondeigenaren en -gebruikers.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

De aanleg van de kabel buitendijks, achter de rijdsdammen, geeft ons inziens verreweg de laagste impact. Buitendijkse slikgronden hebben een zeer groot herstellend vermogen. De plantengroei in de pionierszone hersteld nu ook vaak relatief snel na zware stormen. Een compenserende maatregel voor de verstoring tijdens de aanlegfase zou de uitbreiding van het rijdsdammenstelsel zeewaarts kunnen zijn.

Daarmee ontstaat er méér ruimte voor pioniers-begroeiing tussen zee en hoge kwelder, en geeft verhoging van de biodiversiteit.

Reactie

Verzonden: Donderdag 7 november 2019 23:30
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ten noorden van de Waddeneilanden

Aanspreekvorm:

Aanspreektitel:

Achternaam:

Voorvoegsel(s):

Voorletters:

Straat:

Huisnummer:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnummer:

E-mailadres:

Als: Organisatie

Organisatie:

Mede namens:

Staan er naar uw mening onjuistheden in de conceptnotitie reikwijdte en detailniveau?

Er wordt in dit verhaal niet gesproken over de relatief hoge temperatuur rond de elektriciteitskabels in de grond.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

De schade aangericht door het ingraven van de kabel is vele malen groter dan men stelt. Wij ondervinden nog steeds de gevolgen van het ingraven van een gasbuis. Nu dit weer en zitten we straks weer 15 jaar met de naweeën.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u aangeven hoe?

Het tracé loopt over ons land en we ondervinden dus direct schade. Ook de gevolgen van de warmte ontwikkeling is op dit moment niet aan te geven

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Onder voorbehoud van bezwaren die we nu nog niet kunnen overzien, dienen we deze zienswijze in.

Reactie

Schiermonnikoog 6 november 2019

Bureau Energieprojecten,
 Inspraakpunt Net op zee ten noorden van de Waddeneilanden,
 Postbus 248,
 2250 AE Voorschoten

08 NOV 2019

Betreft: Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de milieueffectrapportage voor Net op zee
 Ten noorden van de Waddeneilanden.

Geachte mevrouw, heer,

Graag wil ten eerste in algemene zin een opmerking geven over de voorgenomen realisatie van de ondergrondse hoogspanningsverbinding van een nieuw windpark op de Noordzee ten noorden van de Waddeneilanden naar het vasteland.

Het gebied waar de activiteiten gaan plaats vinden op ongeveer 50 km boven de Waddeneilanden als bovengrens, is een kwetsbaar gebied. Er vinden in deze afstand naar de diverse bedrijvigheden van diverse industriële aard plaats, zoals visserij, gaswinning, schelpen- en zandwinning, vlieg oefeningen van defensie, windparken aanleggen, plezier- en scheepvaart (transport).

De containerramp van MSC Zoë heeft laten zien hoe er voor alsnog te weinig regels gemaakt zijn voor de bottleneck van de Eemsmond.

En steeds komt er meer bedrijvigheid bij zoals het uitvoeren van 50 km graafwerk onder water van de Noordzee en misschien in Waddenzee.

Maar dit gebied is ook het leefgebied van diverse zoogdieren, vissen en vogels en andere gemeenschappen zoals schelpen, garnalen, krabben en andere organismen, die van grote waarde zijn voor het zeeleven.

Verder zijner nog veel intrinsieke waarden, zoals een vrije horizon, ruimte vanwege ontbreken van hoogbouw, natuurbeleving, het voor de mens kunnen recreëren, en genieten van rust in een prachtige omgeving (UNESCO).

Gekeken naar de ondergrens ligt daar het Waddengebied met het sinds 2009 predicaat van Werelderfgoed. Desondanks hebben inwoners van Schiermonnikoog hun horizon in een paar decennia zien veranderen en in waarden achteruit zien gaan b.v. door het windmolenpark Riffgat en veel meer lichtuitstraling van een andere windpark en intensiteit van vliegverkeer en meer.....

De overheid heeft haar plannen in en met dit gebied, maar er wordt vaak beloofd dat er aan de Europese regels voldaan wordt. Echter het gaat meestal met een passende beoordeling toch door.

In het bijzonder wil ik speciale aandacht vragen voor het eiland, zoals hierboven verwoord.

*Het is zaak om met het gebied omzichtig om te gaan, omdat het van alle mensen een na te laten erfgoed is.

*Dus via of langs de Waddenzee en eilanden ontzien en daar geen hoogspanningsverbinding realiseren, maar naast de eerdere leiding naar de Eemsmond.

*Geen activiteiten bij de Borkumse stenen ondernemen.

*Een verantwoorde MER waarbij het met degelijke onderzoeken over de eventuele gevolgen voor mens, dier en natuur.

Dank u,

Hoogachtend,